

1915.info

Քո կյանքի ժամերը

Ռիլյամ Սարոյան

Կյանքիդ ժամերն ապրիր այնպես, որ այդ քաղցր ժամերին ոչ քեզ, ոչ էլ կողքիդ ապրողներին չդիպչեն սպականությունն ու մահը: Ամենուրեք փնտրիր բարին ու հենց հայտնաբերես, հանիր լույս աշխարհի իր թաքստոցից, թող բարությունը լինի անկաշկանդ ու շամաշի ինքն իրենից: Աչքի լույսի պես սրահիր, փայփայիր մարդկայնության ամենաշնչին ճշույլներն անգամ, քանի որ դա է ընդդիմանում մահվանը, թեև անցավոր է: Ամեն ինչի մեջ գտիր լուսավորը, այն, ինչ չի կարող արատավորվել: Եթե մեկնումեկի սրտում առաքինությունը պահ է մտել ահով ու կակիծով՝ արաք աշխարհի ծաղր ու ծանակից մազապուրծ եղած, քաջալերիր նրան: Մի խաբվիր արտաքին տպավորությամբ, որովհետև դա վաղձ չէ պայծառաստես աչք ու բարի սիրտ ունեցողին: Ոչ մեկին մի ենթարկվիր, բայց և ոչ մեկին էլ քեզ մի ենթարկիր: Հիշիր, որ ամեն մարդ քո նմանակն է: Ամեն մեկի մեղքը նաև քո մեղքն է, և բոլոր անմեղներն իրենց անմեղությունը կհսում են քեզ հետ: Արհամարհիր չարիքն ու անազնվությունը, բայց ոչ չար ու անազնիվ մարդկանց. հասկացիր սա: Մի ամաշիր բարի ու բնքուշ լինել, բայց հենց որ կյանքիդ որևէ ժամին վրա հասնի սպանություն գործելու պահը, գործիր այդ սպանությունն ու մի զղջա: Կյանքիդ ժամերն ապրիր այնպես, որ քեզ բաժին ընկած ժամերին չավելացնես աշխարհի վիշտն ու տառաւսդանքը, այլ ժպիտով ընդունես նրա անտահման լույսն ու խորհուրդը:

ԳՈՐԾՈՂ ԱՆՁԻՆՔ

- Ջո — պարապ երիտասարդ, որ փողի տեր է ու սիրտն էլ՝ բարի
- Քոմ — նրա երկրպագուն, սանը, կամակատարը, աջ ձեռքն ու բարեկամը
- Քիթի Դյուվալ — ջահել կին, որ հիշելու շատ բան ունի
- Եիֆ — պանդոկապան, որի պանդոկը կոչվում է «Նիքի բար, ռեստորան և զվարճավայր»
- Արաբ — արևելքցի փիլիսոփա և շրթհարմոնահար
- Քիտ Քարսոն — ծերուկ, որ ասես հնդկացիների դեմ կռված լեզենդար հերոս Քիտ Քարսոնը լինի
- Մաֆֆարթի — խելոք ու շատ կարդացած նավաբեռնակիր
- Քրափ — նրա մանկույթյան ընկերը, նավահանգստի ոստիկան, որ ատելով ատում է իր աշխատանքը, բայց շգիտի, թե դրա փոխարեն ինչով զբաղվի
- Հարի — դոփապարի բնածին վարպետ, որ ուզում է զվարճացնել մարդկանց, բայց չի կարողանում
- Ուեսլի — սեամորթ պատանի, որ դաշնամուրով նվագում է պարզ ու հասարակ, թախծալի բուզի-վուզի
- Դադլի — սիրահարված երիտասարդ
- Էլսի — նրա սիրած աղջիկը, հիվանդապահուհի
- Լորին — անհրապույր կին
- Մերի Լ. — արտակարգ գեղեցիկ ու արժանավոր, թեև դժբախտ կին
- Ուիլի — գնդիկախաղի մոլի սիրահար
- Բլիֆ — սրիկա
- Եֆի մայրը
- Առաջին պոռնիկ
- Երկրորդ պոռնիկ
- Առաջին ոստիկան
- Երկրորդ ոստիկան
- Նավաստի

Բարձրաշխարհիկ պարոն
Բարձրաշխարհիկ տիկին
Հարբեցող
Լրագրավանառ տղա
Աննա — Նիքի դուստրը

Գործողության վայրը՝

«Նիքի բար, ուստորան և զվարճավայր» պանդոկը Սան Ֆրանցիսկոյի Փասիֆիք փողոցում, էմբարկադերոյի փեշին, պայմանականորեն պատկերված կացարան՝ 21-րդ սենյակը «Նյու Յորք» հյուրանոցի վերնահարկում:

Ժամանակը՝

1939 թվականի հոկտեմբերյան մի օրվա ցերեկն ու երեկոյան:

ԱՌԱՋԻՆ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆ

Նիֆի պանդոսը Սան Ֆրանցիսկոյի ծովափնյա գվարնարաններից է, գուա
ամերիկյան ոնի մի ժամանցավայր:

Սեղաններից մեկի մոտ նստած է Ջոն՝ սովորականի պես հանգիստ, սո-
վորականի պես խաղաղ, սովորականի պես խոկուն, սովորականի պես տոչոր,
սովորականի պես ձանձրույթին գերի, սովորականի պես ինֆնավատահուրյամբ
լի: Հազնված է բնտիր, բայց պատանու նման անփույր, մի բան, որ նրան գրե-
քն աղայի կերպարան է տալիս: Նստել է, մտփեռով ընկել:

Վանառասեղանի նետևում կանգնած է Նիֆը. սա իտալական ծագումով ամե-
րիկացի է, մի բարձրանասակ, շիկահեր երիտասարդ, աչք բազկի ներսի կողմը
նսկայամարմին մերկ կին է կարմիրով դաշված: Նիֆն ուսումնասիրում է ձիար-
ջավի ծրագիրը:

Վանառասեղանի վերջում՝ իր մշտական տեղում, նստած է Արաբը, մի վտիտ
ծերուկ, ի հիշատակ իր նայրենիֆի՝ ծայրերը դեպի վեր ոլորած բեղով, որը
նրան մի տեսակ վայրագ տեսք է տալիս: Զախ ձեռքի բրամատի ու ցուցամա-
տի արանում դրոշմված է մանմեղական նշան՝ իբրև վկայություն, որ նա ուխ-
տի է գնացել Մեֆա: Արաբը կում-կում գարեջուր է խմում:

Առավոտյան ժամը տասնմեկն անց կեսի կողմն է: Սեմը՝ պանդոկի սպա-
սավորը, զբաղված է ավլել-մափրելով: Երևում է միայն նրա քիկունքը: Նա ան-
նետանում է խոհանոցում: Վանառասեղանին կորնած նավաստին դատարկում
է բաժակն ու նեռանում այնպիսի մտախոն ֆայլերով, ասես նզնում է պարզել
կյանքի իմաստը:

Ներս է մտնում Լրագրավանառ տղան:

ԼՐԱԿՐԱՎԱՃԱՌ— (Կենսուրախ): *Բարի լույս բոլորին:*

Ոչ մի պատասխան:

(Նիֆին): *Թերթ շե՞ք ուզում, միստր:*

Նիֆը տարուբերում է գլուխը՝ ոչ:

(Մոտենում է Ջոյին): *Թերթ, միստր:*

Ջոն տարուբերում է գլուխը՝ ոչ: Տղան, քերքերը հաշվելով, ոտղվում է դռան
կողմը:

ՋՌ — (Սքափվելով): Քանի՞ հատ ունես:

ԼՐԱՎՐԱՎԱՃԱՆ — Հինդ:

Ջոն մի հասնիհնգ սենքանոց է մեկնում նրան, վերցնում բոլոր քերքերը, արտևեղած աշխի անցկացնում վերնագրերն ու քերքերը մի կողմ շարտում:

ԱՐԱԲ — (Վերցնում է քերքերից մեկը, նայում վերնագրերը, գլուխն օրորում, կարծես մերժելով ուրիշ ամեն ինչ, որ կարելի է ասել աշխարհի մասին): Քաղը քարին չի մնում: Ինչ որ կա չկա, կորչում է, դնում:

Մտնում է Հարբեցողը: Մտնում է հեռախոսին, պրպտում արտահան խորշը սյատահարար մեացած հինգ սենքանոց գտնելու հույսով, հետո նստում Ջոնի սեղանին: Վրա է հասնում Նիքը, դուրս տանում նրան: Հարբեցողը հետ է գալիս:

ՀԱՐԲԵՑՈՂ — (Քաղաքացիական իրավունքների ջատագովի պես): Մա աղատ երկիր է, թե՞ ինչ է:

Ճանադոներից ներս է սուրում Ուիլին և միմոսի, նման տնկում աչ ձեռքի ցայցամասը, որ նշանակում է, թե մի բաժակ գարեջուր է ուզում: Նա շատ ջանք է, բասն տարեկանից ավել չի լինի: Հագին ծանր կոշիկներ են, հին ու կեղտոտ վելվետե շալվար, բաց կանաչ բույնի վզով սվիտը՝ կրծքին խոշորագիր «F», քլիդե երկկոնականի պիջակ, որ վրայով մեծ է և բոլորքը հետ ծալած լայնեզր գլխարկ: Նիքը մի բաժակ գարեջուր է հրամցնում, նա գլուխն է ճաշում, հանույքից փնչալով՝ նմկոտում, դեմքին ծանրումեծ արտահայտություն տված՝ մի մատով նրածեշտի նշան անում Նիքին և բարձրացած ու ոգի առած դիմում դուրս կողմը: Գնդիկախաղի մեքենայի կողքով անցնելիս, հանկարծ վարանում է, շուտ գալիս, զննում տեխնիկայի այդ ննարակերտ գյուտը, մի շարժում է անում, կարծես ուզում է ասել՝ չէ՛, չէ՛, ոչ մի դեպքում: Շրջվում է, որ զնա, ոտքը կախ է գցում, հետ դառնում խաղամեքենայի մոտ, նայում է, տնտղում, մի բոտ մանրոն է նանում շալվարի գրպանից, չոկչկում-գտնում մի հինգ սենքանոց, ձեռքը քափ է տալիս, այսինքն քե՛ մի անգամ կարելի է փորձել, ինչ ուզում է լինի: Մետաղադրամը գցում է խաղամեքենայի նեղքը, սեղմում լծակը, ականջ դնում մեքենայի հանած հետախոնջարձ աղմուկին:

ՆԻՔ — Դու էդ մեքենայի հախից եկողը չես:

Ուիլի — Ծի՞շտ:

Գնդիկները գլոր-գլոր շող են գալիս ու շարվում են իրենց տեղում: Ուիլին նորից է սեղմում լծակը և զնդիկներից մեկը ելման դիրքի բերում: Նա խոր շունչ է ճաշում, ասես կենաց ու մահու կովի պատրաստվում՝ մոտալուստ մեծ դրամայի կանխագգայցումով համակված: Զգվում է, զգաստանում, շիտակ ու երկյուղած է մրցամարտի շեմին: Պիտի կսիվ տա մեքենայի դեմ: Պիտի մենամարտի

կանչի ճակատագրին: Նրա փառաբանումն ու նարակությունը շափվելու են Ամերիկայի նորարարական հրաշքների արդյունաբերության նենգ ու խորամանկ անպարարության հետ, նրան մարտահրավեր նետած ողջ աշխարհի հետ: Ուիլիսն ամերիկյան պիոներների վերջին մոնիկանն է, որ կովելու էլ ոչ մի բշտամի շունի, բացի խաղամեհենայից և ոչ մի հատուցում չի ստանալու, բացի առկայծող լույսերից ու վեց պղնձադրամից՝ իր գոհաբերած մեկի փոխարեն: Նրա դեմ-դիմաց վերջին շեմպիոնն է՝ խաղամեհենան: Իսկ նա վերջին մրցակիցն է՝ այդ կոչման վերջին հավակնորդը, մի երիտասարդ, որ այս աշխարհում ոչ մի անելիք չունի: Ուիլիսն կամացույց սեղմում է բռնակը, ծանրությամբ անում իրադրությունը, բրոնակը հետ է փառում, մի վայրկյան ձեռքը վրան դրած պահում, ապա բաց բողնում: Առաջին գնդիկը տեղից պոկվելով՝ սկսում է գլորվել խաչընդոտների միջով. մրցամարտն սկսված է: Այս ամբողջ ժամանակամիջոցում նվազարկիչից լրսվող «Միսուրի» վայսը այստեղ ավարտվում է:

Սա գործողության սկիզբն ազդարարող նշանաբանն է:

Ջոն հանկարծ սրափվում է իր անուշներից: Այնպես է սուլում, ասես հեռվից-հեռու տախի է կանչում, քեև նրա սուլոցը ավելի մեղմ է: Ուիլիսն շուտ է գալիս, բայց Ջոն նշանացի հասկացնում է նրան, որ իր գործին մնա: Նիքը, մըր-ցարշավի ծրագրից հայացքը կտրելով, գլուխը բարձրացնում է:

ՋՈ — (Չայն է տալիս): *Թոմ, (Ինճն իրեն): Մի իմանամ սա որ գրողի ծոցն է կորչում, հենց պետք է գալիս: (Չայացքը հանգիստ պտտեցնում է շորս կողմ. ահա անկյունի ավտոմատ նվազարկիչը, սա էլ հեռախոսը, բեմահարթակը, խաղամեհենան, վանառասեղանը և այլն: Նորից է ձայն տալիս, այս անգամ շատ բարձր): Հե՛յ, Թոմ՝*

ՆԻՔ — (Քնատ մարդու դյուրագրգռությամբ): *Ի՞նչ ես ուզում:*

ՋՈ — (Առանց երկար-բարակ մտածելու): *Ուզում եմ Թոմն ինձ համար մի ձմերուկ բերի, այ թե ինչ եմ ուզում: Դո՞ւ ինչ ես ուզում: Փո՞ղ, սե՞ր, փառք ու պատի՞վ, թե՞ մի ուրիշ բան: Ինչքան էլ գլուխ տրաքացնես ձիարշավի ծրագրի վրա, դրանցից ոչ մեկն էդտեղ չես գտնի:*

ՆԻՔ — *Մարդ պիտի կյանքից հետ շմնա:*

Ներս է ընկնում Թոմը: Սա հաղթահասակ, պարթև տղամարդ է, կլինի քերես Լեհսուն տարեկան, բայց շատ ավելի շահել է երևում: Պատնառը դեմքի մանկական արտահայտությունն է. գեղեցիկ, հիմարավուն, միամիտ, հուզահակ, ամեն ինչից փոքր-ինչ շվարած մի դեմք: Թոմը տարիքով մեծ է, բայց դեռ տղայի տպավորություն է բողնում: Նա աշալուրջ է՝ անտաշ ու երկշուտ դեռահասի պես, որ խելից դուրս բոյ է փառել: Հագին աչք ծակող, էծան կոստյում է: Ջոն հետ է ընկնում արտոյի քիկնակին և անսխող դժգոհությամբ ոտից գլուխ շափում նրան: Թոմը դանդաղեցնում է փայլերը, շփոթմունքից կարկամում՝ սպասելով քրոս խոսքերի տարափի, միանգամայն վստան, որ փրկություն չունի:

- ՋՈ — (Չոր ու խիստ, բայց մի բիշ էլ նրա հոգու հետ խաղալով): Ո՞վ
 փրկեց քո կյանքը:
- ԹՈՄ — (Անկեղծորեն): Դու փրկեցիր, Ջո: Շնորհակալ եմ:
- ՋՈ — (Հետաքրքրությամբ): Ո՞նց փրկեցի:
- ԹՈՄ — (Տարակուսանքով): Ի՞նչ:
- ՋՈ — (Էլ ավելի մեծ հետաքրքրությամբ): Ո՞նց փրկեցի:
- ԹՈՄ — Ջո, դու գիտես ոնց փրկեցիր:
- ՋՈ — (Հեզահամբույր): Ես ուզում եմ դո՛ւ պատասխանես: Ո՞նց եմ փրկ-
 կել կյանքդ: Մտքիցս թռել է:
- ԹՈՄ — (Լայն, թախծալի ժպիտը դեմքին, անցածը հիշելով): Երեք տա-
 րի առաջ, էն որ հիվանդ էի ու սոված մեռնում էի, դու ինձ մի
 կուշտ հավապուր կերցրիր:
- ՋՈ — (Զմայլված): Հավապո՞ւր:
- ԹՈՄ — (Պատրաստակամորեն): Հա:
- ՋՈ — Երեք տարի առա՞ջ: Էդքան վաղո՞ւց էր:
- ԹՈՄ — (Հրեված, որ կարող է անհրաժեշտ տեղեկությունը հայտնել):
 Բա ի՞նչ. երեսունյոթ, երեսունութ, երեսունինը: Հիմա 1939 թիվն է,
 Ջո:
- ՋՈ — (Զվարճանալով): Թիվ-միվը կարևոր չի: Պատմիր ամեն ինչ սկզբից
 մինչև վերջ:
- ԹՈՄ — Ինձ տարար բժշկի: Համ ծախսի փող տվիր, համ էլ սենյակիս
 վարձը մուծեցիր: Է՛, Ջո, դու գիտես՝ ինչեր ես արել ինձ համար:
- ՋՈ — (Գլխով հավանություն է տալիս: Ամեն հարցից հետո երեսը շր-
 ջում է Թոմից): Հիմա լա՞վ է առողջությունդ:
- ԹՈՄ — Հա, Ջո:
- ՋՈ — Հագնելիք ունե՞ս:
- ԹՈՄ — Հա, Ջո:
- ՋՈ — Օրական երեք անգամ ուտո՞ւմ ես: Մեկ-մեկ էլ շո՞րս:
- ԹՈՄ — Հա, Ջո: Պատահում է հինգ անգամ էլ եմ ուտում:
- ՋՈ — Քնելու տեղ ունե՞ս:
- ԹՈՄ — Հա, Ջո:
- ՋՈ — (Գլխով է անում, լռում, սևեռում հայացքով զննում է Թոմին): Դե
 որ էդպես է, մի ասա իմանանք, թե որ գրողի ծոցն էիր կորել:
- ԹՈՄ — (Հլու-հնազանդ): Դուրս եկա փողոց, ասի տեսնեմ տղերքն
 ինչ են խոսում, Ջո: Նավահանգստի խոռվության մասին էին պատ-
 մում:
- ՋՈ — (Կտրուկ): Ես ուզում եմ, որ դու պետք եղած ժամանակ ձեռքիս
 տակ լինես:

ԹՈՄ — (Կոհ, որ փոքրիկն առդեն անցած է): էլ շեմ անի, Ջո: Դուրսը մի տղա ասում էր՝ մինչև հեղափոխություն չլինի, ոչ մի բան կարգի չի ընկնի:

ՋՈ — (Անհամբերությամբ): Հա, լսել ենք, ծանոթ ենք: Տես ինչ եմ ասում: էս փողը վերցրու, կգնաս խանութ: Գիտե՞ս «էմփորիում» հանրախանութի տեղը:

ԹՈՄ — Բա ո՞նց, Ջո:

ՋՈ — Շատ լավ: Կնատես վերելակ ու կբարձրանաս շողրորդ հարկ: Կմրտնես խաղալիքների բաժին: Ինձ համար երկու դոլարի խաղալիքներ կառնես ու կբերես էստեղ:

ԹՈՄ — (Ապշած): Խաղալիքներ, Ի՞նչ խաղալիքներ, Ջո:

ՋՈ — Ինչ կպատահի: Թող մանր-մունր լինեն, որ էս սեղանին տեղավորվեն:

ԹՈՄ — Խաղալիքներն ի՞նչ ես անում, Ջո:

ՋՈ — (Թեթևակի բարկացած): Ի՞նչ:

ԹՈՄ — Դե լավ, լավ: Ի՞նչ ես ամեն փուլ բանից ջղայնանում: Ախր մարդիկ ի՞նչ կմտածեն, որ առանց բոլիցս ամաչելու խաղալիք առնեմ:

ՋՈ — Ո՞ր մարդիկ:

ԹՈՄ — է՛, Ջո, անընդհատ ստիպում ես օլիմպիկություններ անել, իսկ ես ամոթից գետինն եմ մտնում: Քեզ համար հանգիստ նստում ես էստեղ ու ինչքան անդուր գործ կա, իմ գլխին կապում:

ՋՈ — (Հայացքը փախցնելով): Արա, ինչ ասում եմ:

ԹՈՄ — Հա, բայց գոնե շիմանա՞մ ինչի համար: (Ուզում է գնալ):

ՋՈ — Սպասիր մի րոպե: էս հինգ սենթանոցը վերցրու: Գցիր նվազարկիչի մեջ: Համար յոթ կոճակը սեղմիր: էլի եմ ուզում լսել էդ վախը:

ԹՈՄ — Փառք աստծու, որ ես գնում եմ ու շեմ լսելուս Ջո, ախր ի՞նչ կա դրա մեջ էդքան լսելու: Օրական տասն անգամ էդ երգը լսում ենք: Ինչո՞ւ շենք օրինակ՝ համար վեցը լսում, կամ էլ երկուսը, կամ թեկուզ ինը: էնքան համարներ կան:

ՋՈ — (Ազդեցիկ շեշտով): Փողը գցիր նվազարկիչի մեջ: (Դադար): Նրստիր ու երաժշտությունը մինչև վերջ լսիր: Հետո կգնաս խաղալիք առնելու:

ԹՈՄ — Դե լավ, լավ:

ՋՈ — (Բարձրաձայն): Քեզ էլ նահատակի տեղ շղնես: Մի մեծ բան չի:

Թոմը մետադարձը գցում է ավտոմատ նվազարկիչի մեջ, բայց այնպիսի նամբերահատ ու կտրուկ շարժումով, որը բացեիբաց ի ցույց է դնում, թե նա ոչ նավանություն է տալիս Ջոյի բնահանույթին, ոչ էլ փոքրիշատե ոգևորված է դրանով: Այսուհանդերձ, Թոմի պահվածքից դժվար չէ գլխի ընկնել, որ նրա

դժկամությունը շինծու է ու շափագանցված: Իրականում նա հմայված է այդ երաժշտությամբ, բայց դա այնպես է շփոթեցնում նրան, որ ձևացնում է, թե իր սրտով չէ:

Լավում են երաժշտության առաջին հնչյունները: Սա «Միսուրի» վալսի կատարումն է նվագախմբի ողջ կազմի մասնակցությամբ, մի անըջահյուս ու լնկչարով մեղեդի, որ առաջ են տանում «փողային գործիքները՝ շարունակ կրկնելով իրենց հեծեծագին բեման:

Սկզբում Թոմը ականջ է դնում մի տեսակ նեղսրտած, որովհետև չի կարողանում հասկանալ, թե ինչն է երաժշտության մեջ, որ այդպես դյուրում է Ջոյին, իսկ իրեն տանջալի խռովի մատնում ու շփոթեցնում: Սակայն շատ շանցած, նա փովին կլանվում է երգով, որն անամի վշտի ու հայրենապապակ սրտի մեյամաղձիկ պատմությունն է անում:

Քնարական հույզերից այնպիսի հոգով, նա խռովահար ոտի է կանգնում: Մինչդեռ Ջոն անտարբեր է ու փարացած, ասես երաժշտությունը բնավ չի էլ լսում: Նրան հետափրփրողը Թոմն է: Ջոն շուտ է գալիս ու նայում Թոմին:

Ճոնադոներից հուշիկ ներս է սանում Քիթի Դյուվալը, որն ապրում է մոտակա անկյունի «Նյու Յորկ» հյուրանոցում: Դանդաղափայլ գնում է վանառասեղանի կողմը: Նրա տեսն ու շարժումներ, ողջ էությունը լիովին ներդաշնակում են ամերիկյան այդ տրամանուշ մեղեդուն: Դա նրա մեղեդին է, ինչպես որ Թոմինն է, մեղեդի, որ կյանքը խլել է նրանից, դրա փոխարեն սիրտը փշրելով ու հոգուն անքիվ վերքեր հասցնելով: Նա կարծես թե հասկանում է սա ու շարացած է, ինքն իր վրա շարացած: Ատելությունը է լցված ողորմելի աշխարհի նկատմամբ և խղճահարությամբ ու ֆամահրանքով՝ նրա ողբերգական, աներևակայելի, մոլորյալ գավակների հանդեպ: Փոքրամարմին, ամուս աղջիկ է՝ օժտված նուրբ ու անսասան գեղեցկությամբ, որը շարադավ ու սլիզ իրականության որոգայքներից ոչ մեկը չի կարող խորտակել: Այդ գեղեցկությունը անմահության այն հատիկն է, որ անքեղված է բարի ու հասարակ մարդկանց մեջ և գոյատևում է մառդկային ցեղի որոշ կին ներկայացուցիչների շնորհիվ՝ ով էլ լինեն նրանք, ինչքան էլ պատահաբար կամ աննպատակ աշխարհ եկած լինեն: Քիթի Դյուվալն անհատ է: Նրան հատուկ են ցասկոտ անարատությունն ու մոլեգին հպարտությունը:

Նրա ֆաջլվածքի ու պահվածքի մեջ նրբագեղությունը միանյութաված է ամբարտավանությանը: Ի դեմս Քիթիի, Ջոն իսկույն կեր նանաշում է արտակարգ մեկին:

Քիթի — (Մոտենում է վանառասեղանին): *Գարեջրեր:*

Նիքր մեքենայաբար մի բաժակ գարեջուր է դնում նրա առաջ: Քիթի Դյուվալը խմում է կեսը և վերստին ականջը պահում երաժշտությանը: Թոմը շրջվում է, տեսնում աղջկան: Ամեն ինչ աշխարհում, աղջկանից բացի, դադարում է նրա համար գոյություն ունենալ: Արձանի նման մեխվում է տեղում՝ ասես կախարդված, աղջկա նկատմամբ գրեթե աստվածային պաշտամունքով լի:

Ջոն — (Նկատում է Թոմի կերպարանափոխությունը: Կամացուկ): *Թոմ:*

Թոմի ոտները նրան տանում են վանառասեղանի կողմը, որտեղ կանգնած է Քիթին:

(Բարձրաձայն): Թո՛մ:

Թոմը կանգ է առնում, շրջվում: Ջոն իր սեղանին մոտենալու նշան է անում:
Թոմը մոտ է գնում:

(Մեղմ): Ասածներս լա՞վ հասկացար:

ԹՈՄ — (Աշխարհից վերացած): Ի՞նչ:

ՋՈ — Ո՞նց թե՛ ինչ: Հենց նոր քեզ բան հանձնարարեցի:

ԹՈՄ — (Աղեկտուր): Ի՞նչ ես ուզում, Ջո:

ՋՈ — Ուզում եմ ուշքի գաս: (Հանգիստ վեր է կենում ու խփում-զցում
Թոմի գլխարկը):

ԹՈՄ — (Հապշտապ վերցնելով գլխարկը): Հասկացա, Ջո: «էմփորիում»
հանրախանութ. շորորոզ հարկ. խաղալիքների բաժին. երկու զուլա-
րի խաղալիքներ, որ տեղավորվեն սեղանին:

ՔԻԹԻ — (Ինքն իրեն): Գրողը տանի, սա ինչացո՞ւ է, որ էս հսկային բուն
է հավաքել:

ՋՈ — Կես ժամից էստեղ լինես: Կողմնակի բաներով շքնկնես՝ ոտքդ կախ
զցես: Արա ինչ ասում եմ:

ԹՈՄ — (Թախանձագին): Ջո, ի՞նչ կլինի, որ ձիարշավի մրցումներին
կես զուլար խաղչեք դնեմ: Փորձը փորձանք չի. մի ձի կա, Թանկ
ժամանակ է անունը, հաստատ գիտեմ, բոլորից առաջ է անցնելու
Ինձ փող է պետք:

Ջոն մատնացույց է անում դուր: Թոմը դուրս է գնում:

ՆԻՔ — (Սանրվում է հայելու առաջ): Կարծեմ ուզում էիր, որ նա ձմե-
րուկ բերի:

ՋՈ — Մոռացել էի: (Մի պահ նայում է Քիթին. դանդաղ, պարզորոշ,
անկեղծ խանդաղաաանֆով): Ի՞նչ է ձեր երազանքը:

ՔԻԹԻ — (Կնում է Ջոյի կողմը, մոտենում նրան): Ի՞նչ:

ՋՈ — (Ասես վախենալով, թե նրա երազը կցնդի-կանէանա): Ի՞նչ է հիմա
ձեր երազանքը:

ՔԻԹԻ — (Էլ ավելի մոտենալով): Ի՞նչ երազանք:

ՋՈ — Ինչ երազա՞նք: Հենց նոր երազում էիք, չէ՞:

ՆԻՔ — Ասենք թե նա ձմերուկը բերեր: Ի՞նչ պիտի անեիր, գրողը
տանի:

ՋՈ — (Բորբոքված): Կդնեի սեղանին: Կնայեի: Հետո էլ կուտեի: Բա քո
կարծիքով ի՞նչ պիտի անեի. ծախելո՞ւ էի՝ մի բան էլ օգուտ քա-
ղելով:

ՆԻՔ — Շատ իմանամ մտքումդ ինչ կա: Ես ուրիշ բան եմ ուզում իմանալ, որտեղի՞ց է քեզ էդքան փողը: Ինչո՞վ ես զբաղվում:

ՋՈ — (Հայացքը Քիթիից շեռացնելով, Նիֆին): Մի շիշ շամպայն բեր մեզ համար:

ՔԻԹԻ — Շամպա՞յն:

ՋՈ — (Պարզասրտորեն): Ուրիշ բան կուզեիք:

ՔԻԹԻ — Իբր թե որ ի՞նչ:

ՋՈ — Ուղղակի մտքովս անցավ, որ դուք երևի շամպայն եք սիրում: Ես, օրինակ, շատ եմ սիրում:

ՔԻԹԻ — Է, հա՛, իբր թե որ ի՞նչ: Իմ գլխին չես կարող օյիններ խաղալ:

ՋՈ — (Մեղմ, բայց վնասկանորեն): Ես սրա-նրա սրտին կպչելու սովորություն չունեմ: Ուրիշի վատն ուզեցող մարդկանց արհամարհում եմ: Թե չէ կարող էի մի բացահայտ բան ասել, ուրեմն և դաժան ու գուցե անարդար լինել:

ՔԻԹԻ — Տես, հա, չլինեմ շիմանամ, ինձ ծուռ մտքով նայես:

ՋՈ — (Ինքնազրկաբար, առանց նրան նայելու): Քո մասին ես միայն ամենալավն եմ մտածում: Չեմ էլ կասկածում՝ ինչ հոգի ունես:

ՆԻՔ — (Ուշադիր լսել է, բայց ոչինչ չի հասկացել): Էս ի՞նչ եք տալիս-առնում:

ՔԻԹԻ — Բերանդ փակիր, դո՛ւ...

ՋՈ — Նա էս պանդոկի տերն է, շատ կարևոր մարդ: Ով ասես չի գալիս նրա մոտ աշխատանք գտնելու, է՛լ կատակերգուներ, է՛լ պարոզներ...

ՔԻԹԻ — Ի՞նչ ինչ: Թող լեզուն շերկարացնի:

ՆԻՔ — Եղավ, քույրիկս: Ո՞վ չգիտի, թե երկու դուլարի դիմաց աշխարհի ամենահին արհեստը բանեցնող կնիկն առավոտներն ինչ օրի է լինում:

ՔԻԹԻ — (Կատաղի): Չհամարձակվե՛ս ինձ անուններ կպցնել: Ես էստորադային արտիստուհի եմ եղել:

ՆԻՔ — Դե որ դու էստորադային արտիստուհի ես եղել, ուրեմն ես էլ Չարլի Չապլինն եմ:

ՔԻԹԻ — (Չայրագին ու մի տեսակ սրտակեղեֆ): Ես էստորադային արտիստուհի եմ եղել: Ամբողջ երկրով մեկ՝ օվկիանոսից օվկիանոս, հյուրախաղեր եմ տվել: Եվրոպայի մեծամեծերն ինձ ծաղկեփնջեր էին ուղարկում: Ամենահարուստ, երևելի երիտասարդներն էին ճաշի հրավիրում:

ՆԻՔ — Հեքիաթներ ես պատմում:

ՔԻԹԻ — (Չոյին): Ես իրոք էստորադային արտիստուհի եմ եղել: Քիթի

Դյուվալ, դա հենց իմ անունն է: Իսկ նկարներս դրված էին, ամեն տեղ, երկրի բոլոր թատրոնների առաջ: Բեմական շորերը հագիս, բոյով մեկ նկարվել էի:

ՋՈ — (Փաղափուշ հորդորանքով): Ես հավատում եմ քեզ: Մի քիչ շամպայն խմիր:

ՆԻՔ — (Շամպայնի շիշն ու գավաթները ձեռքին մոտենում է նրանց սեղանին): Մեր պարոնի քեֆն էլի բացվել է:

ՋՈ — Միսս Դյուվալ:

ՔԻԹԻ — (Անկեղծորեն, պարզաբանելով): Դա իմ իսկական անունը չի: Բեմական կեղծանունն է:

ՋՈ — Ես քեզ կդիմեմ բեմական կեղծանունով:

ՆԻՔ — (Շամպայն լցնելով): Հը՛, քույրիկ, մի բան որոշիր: Խմո՞ւմ ես շամպայն նրա հետ, թե՞ չէ:

ՋՈ — Խմիչք լցրու լեզիին:

ՆԻՔ — Աչքիս վրա, պրոֆեսոր: Ինչքան խելքիս զոռ եմ տալիս, չեմ հասկանում, թե ինչի քաղաքի կենտրոնի շքեղ ռեստորանները թողած, իմ քոսոտ պանդոկն ես անընդհատ գալիս: Ինչի՞ շես դնում օրինակ՝ «Սուրբ Ֆրանցիսկոսում» շամպայն խմելու: Մի իսկական լեզիի էլ կհրավիրեիր հետո սեղան նստեր:

ՔԻԹԻ — (Կատաղի): Հերի՛ք է ինձ անուններ կպցնես, դո՞ւ, ատամնաբո՞ւյժ:

ՋՈ — Ատամնաբո՞ւյժ:

ՆԻՔ — (Ջարմանքով, բարձրաձայն): Դա՞ ինչ հայհոյանք է: (Դադար: Նայում է Քիթիին, ապա Ջոյին, տարակուսած): Էս մեր ընկերոջ տեղը ախր սա չի, է՛: Հենց մենակ նրա համար եմ էստեղ շամպայն պահում. հա պատվիրում է: (Քիթիին): Չիմանաս դու միակն ես, որ հետո նստած՝ շամպայն է խմում: Ամենքի հետ էլ բաժակ է բռնում: (Դադար): Խենթ է, ինչ է, չեմ հասկանում:

ՋՈ — (Ասես գաղտնիք է վստահում): Նիք, իմ կարծիքով, մի երկու դար հետո քեզնից ինչ-որ բան դուրս կգա:

ՆԻՔ — Ներող կլինես, բայց քո լեզուն ես չեմ հասկանում:

Ջոն բարձրացնում է գավաթը: Քիթին դանդաղորեն բարձրացնում է իրենը՝ դեռևս անվստահ, բե այս ամենին ինչ է նետելու:

ՋՈ — (Անմիջականորեն): Հոգուդ կենացը, Քիթի Դյուվալ:

ՔԻԹԻ — (Նոր միայն սկսելով հասկանալ, սրտագին երախտագիտությամբ նայում է նրան): Շնորհակալ եմ:

Խմում են:

ՋՈ — (Չայն է տալիս): Նի՛ք:

ՆԻՔ — Հա՛:

ՋՈ — Թե դեմ չես, ասում եմ, մի հինգ սենթանոց գցիր նվագարկիչի մեջ: Համար...

ՆԻՔ — Յոթ կոճակն էլ սեղմեմ, չէ՞: Գիտեմ, դիտեմ: Իսկի էլ դեմ չեմ, ձերոք բարձրություն, շնայած անձամբ ես երաժշտության սիրահար չեմ: (Նվագարկիչի կողմը գնալով): Ճիշտը որ ասեմ, Չայկովսկին, իմ կարծիքով, ախմախ մարդ է եղել:

ՋՈ — Չայկովսկի՞ն: Նրա անո՞ւնը որտեղից դիտես:

ՆԻՔ — Ախմախ մարդ է եղել:

ՋՈ — Հա՞, ինչո՞ւ:

ՆԻՔ — Մի կիրակի առավոտ ուղիղտ միացրի, նրա մասին էին խոսում: Ա՛յ քեզ անողնաշար փսլնքոտ: Բա տղամարդը կթողնի՞, որ ինչ-որ կնիկ իրեն խելքամաղ անի:

ՋՈ — Հա՛, հասկանալի է:

ՆԻՔ — Վաճառասեղանի հետևը կանգնած՝ ականջս կախել, էդ ցնդաբանությունն էի լսում ու երեխայի պես աղի արտասուք թափում: «Լոկ սիրավառ սիրտը, որ կարոտից այրվել ու սիրո ժամի տենչանքով է ապրել...»: Չէ, ինչ ուզում ես ասա, ախմախ մարդ է եղել:

ՋՈ — Ինչո՞ւ էիր աղի արտասուք խափում:

ՆԻՔ — Ի՞նչ:

ՋՈ — (Համառորեն): Ինչո՞ւ էիր աղի արտասուք թափում, Նիք:

ՆԻՔ — (Ինճն իր վրա բարկացած): Ես իմ, է՛:

ՋՈ — Ես քեզ մի աչքով եմ նայել, Նիք: Սեղմիր համար յոթը:

ՆԻՔ — Քար սիրտ էլ լինեմ, էլի փուլ կգար: Ինչ ասես հաղորդում են. ախր ո՞ւմ է պետք: (Պղնձադրամը գցում է ավտոմատի մեջ, և վալսը նորից է սկսվում: Ականջ է անում երաժշտությանը, ապա կրկին ձեռքն առնում ձիարշավի ծրագիրը):

ՔԻՔԻ — (Ինճն իրեն, անբռն): Սիրում եմ շամպայնն ու շամպայնին սազող ամեն, ամեն ինչ: Մեծ տներն իրենց մեծ գավիթներով, մեծ սենյակներն իրենց մեծ լուսամուտներով, մեծ պարտեզներն ու ամեն քայլափոխի բացված ծաղիկները, մեծ ծառերն ու նրանց շվաքում քնած գամփոններին:

ՆԻՔ — Գնամ կողքի տունը՝ Ֆրենքիի մոտ, խաղչեք դնեմ: Հիմա հետ եմ գալիս:

ՋՈ — Մի խաղչեք էլ իմ տեղը դիր:

ՆԻՔ — (Մոտենալով Ջոյին): Ո՞ր ձիու վրա:

ՋՈ — (Փող տալով նրան): Թանկ ժամանակի:

ՆԻՔ — Տասը դուլա՞ր: Բա որ առաջին տեղը շքանի՞: Թե՞ երկրորդ ու եր-
րորդ տեղերի համար էլ դնեմ:

ԶՈ — Չէ: Մենակ առաջին տեղի համար դիր:

ՆԻՔ — Դո՛ւ գիտես: (Գնում է):

Ճոնադոններից մերիկի պես ներս է խուժում Դադլին կամ Դադլի Ռ. Ռու-
քուիքը, ինչպես ինքն է անվանում իրեն և ուղղակի նետվում նեռախոսի վրա:

Դադլին սովորական և միաժամանակ արտասովոր երիտասարդ է, կլինի ֆան-
չոբս-ֆանհինգ տարեկան: Ինչպես ասում են, աստված բոյ չի տվել. հագուստ-
կապուստը քեև կոկիկ է, բայց էժանագին: Դորչ ու միապաղաղ առօրյա գոյու-
քյունը նրան նայումաչ է արել, չղերը ֆայֆայվել են: Առաջին հայացքից նա
նշնչություն է թվում, բայց իրականում մեծ անհատականություն է: Մի մոլոր-
ված հոգի: Ուսում է ստացել, բայց գլուխն այդպես էլ ոչինչ չի մտել: Անմիտ
խիզախությամբ նա քայրտում է կյանքից կառչելու համար, մինչդեռ ուժարեկ
ու սանձահար մարմինը անձնատուր շլինելով՝ քզկտում է նրա ծախ ուղեղը, որ
ուսուցանված գիտելիքներից լոկ և ումֆոր է բռնել: Չնայած իր պակաս-պատ
կողմերին, Դադլին մեծ անհատականություն է, որովհետև մի նասարակ ու հիմ-
նավոր բան է ուզում, կին: Այդ անդիմադրելի ու մոլեգին պահանջը, մի սովո-
րական, բայց և ինֆնրստիենֆյան զարմանահրաշ պահանջ՝ եթե նկատի ունենանք
սույն կենդանուն շրջապատող աննախանձելի միջավայրը, հենց այն զորությունն
է, որ ոչնչությունից նրան քարձրացնում է մինչև մեծություն: Ինչքան էլ այդ մե-
ծությունը ծիծաղելի լինի, միևնույն է, հիաստան է, աշխարհիս կարգն է այդ-
պես: Այն ամենը, ինչ սովորեցրել են Դադլիին և այն ամենը, ինչին նա հավա-
տում է, կեղծիք է, խաբեություն, բայց իր ներսի այդ անխորտակելի զորության
շնորհիվ նա ինքն իրական է, գրեթե գերիրական: Նրա կերպարանքը մարդու ծի-
ծաղ է շարժում: Դադլիին բնորոշ ուրիշ չղագրգիռ լարվածությունն է: Խոսում
է նվնվալով ու շնչահեղձ լինելով: Հախուռն ու կատաղի շարժումներ է անում:
Նրա «եսը» երկփեղկված է, անհավասարակշիռ ու դյուրաբորբոք, սակայն
էություն խորում նա օժտված է այն ներքին ամբողջականությամբ ու
նպատակասլացությամբ, որ հատուկ են բոլոր տեսակի կենդանիներին: Դադ-
լին բնածին կամ ձեռքբերովի՝ ֆիշումիչ մտավոր ընդունակություններ ունի, բայց
նրան խորք չէ և կենդանական միամիտ տարեբեր: Այս պատանուն ֆարոգել, հա-
վատացրել են, քե իրեն վինակված է մարդամեջ մտնել: Այնինչ իրականում այդ
բախտն ամենևին էլ նրան վինակված չէ, և լավ կլինե՞ր նրան բացեիքաց ասել
այդ մասին կամ էլ կրքությամբ շաղարտել նրա բնական ու առողջ անգիտու-
թյունը, կործանիչ հարված հասցնելով մարդկային ցեղի՝ բոլոր մյուս առումնե-
րով արժանավոր ու դուրեկան այս ներկայացուցչին:

Չեռախոսի մոտ հայտնվելուն պես, Դադլին տեղնուտեղն սկսում է կատա-
ղի քափով ինչ-որ համար հավաքել, ապա վարանում է, միտքը փոխում, հա-
մարը կիսատ քողած՝ վայրագորեն կախում է լսափողը ու հանկարծ նորից սկսում
համարը հավաքել:

Դադլիի կայծակնային ներխուժումից կես ռոպե շանցած՝ սլոկայի ասենք,
թե վալսի ուրիշով, հայտնվում է Հարին:

Սա արդեն ուրիշ պատմություն է: Հարին ներս է մտնում վախվորած, ան-
վստահորեն շոբս կողմը նայում՝ այստեղ էլ ֆաշվելով ու իրեն անհարմար զգա-

լով, ինչպես ամենուրեք: Նա հագնված է ըստ նորածնության և դրանից նեղվում ու կաշկանդվում է: Մտին դանակ տաս, արյուն չի կաթի, բայց որոշել է ինչ գնով էլ լինի իր գործը գլուխ բերել: Նրա գալստյան մեջ ինչ-որ պարային բան կա:

Հագուստը վրայով մեծ է: Շալվարը լայնավուն է, պիջակը՝ լեճուրու, բացի այդ, մեկը մյուսին չի սագում:

Հարին խելից բարակ է, բայց գլխում շարունակ մտքեր են պտտվում: Նա նույնիսկ ի՞նչ սեփական փիլիսոփայությունն ունի: Այդ փիլիսոփայությունը պարզ է ու գեղեցիկ: Աշխարհը տխուր է: Աշխարհին ծիծաղ է պետք: Հարին ծիծաղաշարժ է: Աշխարհին Հարին է պետք: Հարին է, որ աշխարհին ծիծաղ կպարզեի:

Ժամանակին նա երևի սովորել է դպրոցում, քե՛ս միջնակարգը հագիվ քե՛ս ավարտած լինի: Ականջ է կախել նաև բիլիարդանոցների խոսուզույցին:

Նա փնտրում է նիֆին: Մտնում է Արարին ու հարցնում. «Դո՞ւմ եմ նիֆը»: Արարը տարուբերում է գլուխը: Հարին կանգնում է վանառասեղանի մոտ, սպասում նիֆին: Թեկուզ քարը արտփի, որոշել է սպասել:

Վերադառնում է նիֆը:

ՀԱՐԻ — Դո՞ւք եք նիֆը:

ՆԻՔ — (Խիստ բարձրաձայն): Հա՛, ե՛ս եմ նիֆը:

ՀԱՐԻ — (Դեռասանավարի): Մեծ կատակերգուի կարիք չե՞ք զգում:

ՆԻՔ — (Վանառասեղանի հետևն անցնելով): Օրինակ՝ էդ ո՞ւմ:

ՀԱՐԻ — (Գրեթե նեղացած): Իմ:

ՆԻՔ — Քո՞ւ: Քո ի՞նչն է ծիծաղելի:

Դադլին նեոխոսով համար է հավաքում: Թերևս ինչ-որ անսարժության պատճառով, սկավառակը պտտելիս, բարձրահունչ շխկշխկոց է լսվում:

ՌԱԴԼԻ — Ալո՛, Սանսեթ յոթանասուներեք-քառասունի՞նն է: Կարելի՞ է միսս էլսի Մանդելշպիգելին: (Դադար):

ՀԱՐԻ — (Ոգևորությամբ ու աղմուկով դոփապար է զարկում): Ես սղարում եմ ու ծիծաղելի համարներ ցույց տալիս:

ՆԻՔ — Հատուկ շորերո՞վ: Թե՞ հագիդ եղածով:

ՀԱՐԻ — Ինձ բնդամենը մի սիգար է պետք, ուրիշ ոչ մի բան:

ՔԻԹԻ — (Դեռ քաղցր անուրջներին անձնատուր եղած): Դուրս կգայի տանից ու կկանգնեի գավիթում: Կնայեի ծառերին, ծաղիկներից հոտ կքաշեի, կվազեի կանաչի վրայով, կփռվեի ծառի տակ ու գիրք կկարդայի: (Դադար): Երևի բանաստեղծություններ:

ՌԱԴԼԻ — (Վանկերը հատ-հատ, հստակ արտասանելով): էլսի Մանդելշպիգել: (Համբերությունը կորցրած): Նրա սենյակը շորրորդ հարկում է: Հիվանդապահուհի է Հարավ-Խաղաղօվկիանոսյան երկաթուղու վարչությանը կից հիվանդանոցում... էլսի Մանդելշպիգել... Գիշերն է աշխատում... էլսի... Այո... (Նորից է սպասում):

Մտնում է Ուեսլին՝ մի սևամորթ պատանի: Մտնենում է վանառասնեղանին
և սպասողական դիրեկտ կանգնում է Հարիի կողքին:

ՆԻՔ — Գարեջո՞ւր:

ՈՒԵՍԼԻ — Չէ, սրբ: Ես կուզեի խոսել ձեզ հետ:

ՆԻՔ — (Հարիին): Հա՛: Դե, մի ծիծաղելի բան ցույց տուր, տեսնենք:

ՀԱՐԻ — (Կերպարանափոխվում է, դառնում է բոլորովին ուրիշ մարդ, դերասան, որը հոգին չի խնայում ծիծաղելի երևալու համար. ձայնը գլուխն է գցել, ընդոստ ու եռանդագին շարժումներ է անում): Ուրեմն կանգնած եմ Երրորդ ու Մարքիթ փողոցների անկյունում: Նայում եմ շորս կողմս: Խելք եմ բանեցնում: Ահա. հենց աչքիս առաջ ամբողջ քաղաքն է: Արար աշխարհը: Մարդիկ անցուղարձ են անում: Ամեն մեկը մի տեղ է գնում: Թե ուր՝ չգիտեմ, բայց բոլորը գնում-գալիս են: Իսկ ես գնալու ոչ մի տեղ չունեմ: Ո՞ր գրողի ծոցը գնաս: Խելք եմ բանեցնում: Է՛հ, ես ինձ համար միամիտ կանգնած եմ, ո՞ւմ եմ խանգարում, անմեղ քաղաքացի եմ: Տեսնեմ հաստափոր մի մարդ է գալիս: Սրա դեմդիմաց որտեղից որտեղ մի պառավ է բուսնում: Հաստիկի փորը շլը՛մփ՛ դիպչում է սլառավի երեսին: Երկուսն էլ շտապում էին: Մեկը տողել է, ճարպակալել, մյուսը՝ զառամել: Կպան իրար. բո՛ւմ: Չեմ հասկանում: Սա ի՞նչ է նշանակում. պատերա՞զմ: Պատերա՞զմ: Գերմանիա՛, Անգլիա՛, Ռուսաստա՛ն: Խելքս բան չի կտրում: (Պատիվ է տալիս, հետ դարձ կատարում, իբր հրացանով պատվի առնում, նշան բռնում ու կրակում: Որոտածայն, դրամատիկ շեշտով): ՊԱՏԵՐԱ՛ՎՁՄ: (Շեփոքում է «ի գեն» ազդանշանը):

ՆԻՔ — (Այս ամենից կշտացած, Հարիին նշան է անում, որպեսզի վերջ տա և մոտենում է Ուեսլին): Ի՞նչ էիր ուզում ասել:

ՈՒԵՍԼԻ — (Կարկամած): Ես...

ՆԻՔ — Դե, ասա: Խոսիր: Սովա՞ծ ես, ինչ է:

ՈՒԵՍԼԻ — Ազնիվ խոսք, սոված չեմ: Ուղղակի աշխատանք եմ ուզում: (Ողորմություն չեմ խնդրում):

ՆԻՔ — Դե լավ: Ի՞նչ կարող ես անել, ձեռիցդ ի՞նչ է գալիս:

ՈՒԵՍԼԻ — Կարող եմ պետք եղած ժամանակ դեսուդեն գնալ, հավաքել, մաքրել, աման լվանալ. ինչ էլ որ լինի:

ԳԱԿԻ — (Լսափողի մեջ, տենչագին կարոտով): Էլսի՞: Էլսի, ես եմ՝ Դադլին: Էլսի, եթե շամուսնանաս ինձ հետ, ես կգնամ ջուրը կրնկնեմ: Առանց քեզ օր ու արև չունեմ: Աչքիս քուն չի գալիս: Քեզանից բացի, ոչ մի բանի մասին չեմ կարողանում մտածել: Ուշքս ու միտքս հենց դու ես, որ կաս. անընդհատ, օրնիբուն, գիշեր թե ցերեկ: Էլսի,

ես սլբում եմ քեզ: Սիրում եմ... Ի՞նչ... (Պոռթկալով): Դա Սանսեթ յոթանասուններեք-չառասունինը չի... ('Էադաբ): Յոթանասունինը-չառասուններեքն է: (Չայնն իջեցնելով, մինչդեռ խաղամեքենան Ուիլի ձեռքի տակ սկսում է աղմկել): Իսկ ի՞նչ է ձեր անունը... Կորի՞ն... Կորին: Սմի՞թ: Ես էլ կարծեցի էլսի Մանդելշայի գեղն եք... Ի՞նչ... 'Էադաբ... Հա, Դադլի Ռ. Բոսթուիբ... Այո, «Ռ»: Այսինքն՝ Ռաուլ, բայց ես միշտ կրճատ ձևով եմ ասում... Ես էլ եմ ուրախ ձեզ հետ ծանոթանալուս համար... Ի՞նչ... էստեղ անտանելի աղմուկ է, ոչ մի բան չի լսվում...

Խաղամեքենայի աղմուկը դադարում է:

Որտե՞ղ եմ: Նիքի մոտ, Փասիֆիք փողոցի նրա պանդոկում... Հարավ-հարավ-հարավ կիսանոսյան երկաթուղու վարչությունում եմ աշխատում... Ասացի՛ հիվանդ եմ, կեսօրից հետո ուղարկեցին տուն... Սպասեք՝ հարցնեմ: Ես էլ կուղենայի ձեզ հետ հանդիպել... Բա իհարկե: Հիմա կհարցնեմ: (Շրջվում է նիֆի կողմը): Ո՞նց է ձեր հասցեն:

ՆԻՔ — Փասիֆիք փողոց, համար երեք. համա թե կեղտոտի մեկն ես:

ԴԱԴԼԻ — Կեղտոտի մե՞կը: Ախր չգիտեք, է՛, ինչքան եմ տանջվել էլսի՛ կրեսից: Սովոր եմ ամոթի գերի՛ ձեռնադրությունների հետևից ընկնեմ: Մարդ ամեն ինչ սրտին մոտ չի ընդունի: (Լսափողի մեջ): Ալո՛, էլիներ... վա՛յ, ի՞նչ եմ ասում... Կորին, հասցեն էսպես է. Փասիֆիք փողոց, համար երեք... Հա, իհարկե: Կսպասեմ քեզ... Ոնց կճանաչե՞ս: Կճանաչե՞ս: Ես քեզ կճանաչեմ... Յտեսություն, առայժմ: (Կախում է լսափողը):

ՀԱՐԻ — (Շարունակում է իր մենախոսությունը՝ առաջվա պես բուռն շարժումներ անելով, դեսուդեն ընկնելով և այլն): Ես ինձ համար սուսուփուս կանգնած եմ: Ոչ մի մարդու վնաս չեմ տալիս, իմ յուղով տապակվում եմ: Ախր ինչո՞ւ պիտի գինվոր դառնամ: (Անկեղծ, խելահեղորեն): ԲՈՒՈՒՈՒՄ: Պատերա՛զմ: Ինչ արած, թող լինի պատերազմ: Ես քաշվում եմ մի կողմ: Ատում եմ պատերազմը: Գնում եմ Սակրամենտո:

ՆԻՔ — (Բղավում է): Հերի՛ք է, կատակերգու: Մի քիչ շունչ քաշիր:

ՀԱՐԻ — (Սիրտը կախ մոտենում է Ուիլիին): Էլ ոչ ոք հումորի զգացում չունի: Աշխարհը երբեք էսպես հոգի չի տվել ծիծաղի համար, բայց ոչ ոք ծիծաղել չգիտի:

ՆԻՔ — (Ուեսլիին): Միության անդամ ես:

ՈՒԵՍԼԻ — Ի՞նչ միություն:

ՆԻՔ — Վա՛հ, քո տունը շինվի, հո երկնքի՞ց շեռ ընկել: Գիտես հենց էդ-
պե՞ս է. քեզ ու գլխու մտնում ես ուստորան, աշխատանք ուզում,
ստանում աշխատանքն ու գործի՞ անցնում: Արհմիության անդամ
պիտի լինես:

ՈՒՆՍԼԻ — Ես շեռ իմացել: Ինձ աշխատանք է պետք: Ինչքան հնարա-
վոր է շուտ:

ՆԻՔ — Ախր արհմիության անդամ պիտի լինես:

ՈՒՆՍԼԻ — Ես ամեն ինչի համաձայն եմ: Մենակ թե մի կտոր հացի տեր
դառնամ:

ՆԻՔ — Գնա խոհանոց, Սեմին ասա՛ քեզ հաց ու ջուր տա:

ՈՒՆՍԼԻ — Ազնիվ խոսք, սոված շեմ:

ԳԱԴԼԻ — (Աղաղակում է): Ա՛խ, ինչե՛ր եմ քաշել էլսիի երեսից:

ՀԱՐԻ — Գլուխս լիքն է ամեն տեսակ ծիծաղելի մտքերով, ինչ է՞ օգնեմ
մարդկանց նորից երջանիկ լինել:

ՆԻՔ — (Ուեսլիին բռնելով): Սոված չի, բա ո՞նց:

Ուեսլին փչ է մնում փողոցից ուշաքափվի: Նիքը նիշտ ժամանակին բռնում
է նրան: Արարն ու Նիքը Ուեսլիին տանում են խոհանոց:

ՀԱՐԻ — (Ուիլիին): Մի տես ծիծաղելի՞ է ստացվում, թե՞ չէ: Իմ հնա-
րածն է: Ես եմ հորինել էս պարը: Սա մենախոսությունից հետո է
դալիս:

Հարին սկսում է պարել: Ուիլին մի պահ նայում է նրան. ապա նորից տար-
վում իր խաղով: Հարիի պարածը ինչ-որ անհերքելի բան է, քո նա կատարում
է խորին տրամուրջամբ, բայց և ջանք ու եռանդ չխնայելով:

ԳԱԴԼԻ — էլսի... Վա՛հ, էլսի, էլսի, ի՞նչ ասեմ ես քեզ... Ախր ի՞նչ հորս
ցավն է էդ կորին Սմիթը: Չեմ էլ ճանաչում՝ ով է:

Ջոնն ու Քիրին լուռումունջ խմում են: Ջայն չկա, միայն պարող Հարիի կո-
շիկների մեղմ կակտոցն է լսվում:

ՋՈ — Հիմա՞ ինչ է երազանքդ, Քիթի Դյուվալ:

ՔԻԹԻ — (Երազներից բառ ու պատկեր հյուսելով): Տունը: Տեր աստված,
իմ միակ երազանքը տունն է: Ոչ տուն ունեմ, ոչ տեղ: Բայց անընդ-
հատ երազում եմ, որ մենք նորից միասին ենք, բոլորս իրար հետ:
Օհայոյում մի ագարակ ունեինք: Դժվար էինք ապրում: Միշտ տխուր-
տրտում: Հոգսերից աչք չէինք բացում: Բայց իմ միակ երա-
զանքը տունն է, կարծես թե կարող եմ վերադառնալ տուն և նորից
տեսնել հայրիկին, մայրիկին, կուրիին, փոքր եղբորս՝ Սթիվենին ու
քույրիկիս՝ Մերիին: Ես լեհուհի եմ: Դյուվա՛լ: Իմ ազգանունը Դյու-

վալ շի, Կորանովսկա է: Կատերինա Կորանովսկա: Մենք ամեն ինչ կորցրինք: Տունը, ագարակը, այգին, ձիերը, կովերը, հավերը: Հայրիկը մեռավ: Տարիքն առել էր: Տասներեք տարով մեծ էր մայրիկից: Տեղափոխվեցինք Չիկագո: Ամեն ինչ անում էինք, որ աշխատանք ճարենք, մնանք միասին: Լուին փորձանքի մեջ ընկավ: Ինչ-որ տղերքի հետ էր կապվել: Հենց էդ տղերքն էլ նրա գլուխը կերան: Չգիտեմ ինչի համար: Սթիվենը փախավ տանից: Տասնյոթ տարեկան էր: Ով իմանա որտեղ է: Հետո էլ մայրիկը մեռավ: (Դադար): Ինչ է երազա՞նքս: Տունը: Հարազատ տունը:

ՆԻՔ — (Ուեսլիի հետ դուրս է գալիս խոհանոցից): Այ էսպես: Նստիր էստեղ, հանգստացիր: Գոնե առայժմ փորդ կուշտ կլինի: Ինչո՞ւ չէիր ասում, որ սոված ես: Հիմա արդեն լա՞վ ես:

ՈՒՆՍԼԻ — (Դաշնամուրի արձույն նստելով): Լավ եմ, շնորհակալութ՜յուն: Մտքովս չէր անցնում, որ էդքան սոված եմ:

ՆԻՔ — Դե լավ: (Հարիին, որը շարունակում է պարել): Լսիր, քո արևին էդ ի՞նչ ես անում:

ՀԱՐԻ — (Պարն ընդհատելով): Սա իմ հնարածն է: Ես բնատուր պարող եմ ու կատակերգու:

Ուեսլին կամաց-կամաց, նոտա առ նոտա, ակօրդ առ ակօրդ, սկսում է դաշնամուր նվագել:

ՆԻՔ — Բանի նման շի: Ինչի՞ շես փորձում ուրիշ գործ գտնել: Օրինակ՝ կարող ես խանութում գործակատար աշխատել: Ի՞նչ ես գլուխդ գցել, որ պիտի անպայման կատակերգու լինես:

ՀԱՐԻ — Ես աշխարհին տալու բան ունեմ, բայց մարդիկ էնքան անխելք են, որ չեն թողնում ունեցածս իրենց պարզեմ: Ինձ ոչ ոք չի հասկանում:

ԴԱԴԼԻ — Է՛հ, էլսի, էլսի... Աչքս լույս, նստել, ինչ-որ կնկա եմ սպասում, որի երեսը իսկի շեմ էլ տեսել: Ինչ-որ կորին Սմիթի: Կյանքումս տեսած չկամ: Սատանի բան էր, ասա՝ համարը ճիշտ հավաքեիր, էլի: Հիմա կհայտնվի զուգված-զարդարված մի գեղեցկուհի, դե՛, տղա ես՝ տակից դուրս արի: Խնդրում եմ մի գարեջուր տաք:

ՀԱՐԻ — Նիք, դու պետք է ինձ տեսնես բեմում: Էնքան արտակարգ բան է ստացվում. ամբողջ Ամերիկայում ճրագով ման գաս, նմանք չես գտնի: Մենակ թե ինձ հնարավորութ՜յուն տուր: Փողը նախօրոք շեմ ուզում: Թող մենակ էս իրիկուն փորձեմ: Թե բոլորը ծիծաղից շուշաթափվեն, բան չունեմ ասելու, կթողնեմ կգնամ: Էստրադայի արվեստը շունչը փչել է, թե չէ ինձ նման տղան էստեղ ի՞նչ ուներ:

ՆԻՔ — Դու ծիծաղեցնող շես: Ա՛յ անբախտ լակոտ, քեզանից ի՞նչ կա-

ՋՈ — (Փաթեթը վերցնելով): Ի՞նչ ես բերել:

ԹՈՄ — Երկու դուլարի խաղալիքներ: Ինչի համար որ ուղարկել էիր: Վաճառողուհին հարցրեց, թե խաղալիքներն ինչիս են: Չիմացա ինչ պատասխանեմ: (Սևեռուն նայացնով նայում է Քիրիին, ապա նորից դառնում Ջոյին): Ջո, ինձ փող է պետք: Ես հոգով մարմնով պարտական եմ քեզ ու պատրաստ եմ սրտիդ ուղածն անել, բայց ի՞նչ կլինի, դոնե հաղարից մեկ մի քիչ փող տուր ինձ:

ՋՈ — Փողն ինչի՞ց է պետք:

Թոմը շրջում է ու հափշտակված նայում պարզ Քիրիին:

(Նկատելով այդ): Պարզ է: Առ: Հինգ դուլար տամ: (Գոռում է): Պարել գիտե՞ս:

ԹՈՄ — (Հպարտությամբ): Հինգ տարի առաջ, Սակրամենտում՝ պարերի մրցույթին, երկրորդ տեղն եմ գրավել:

ՋՈ — (Փաթեթը բացելով, բարձրաձայն): Շատ լավ: Ուրեմն պարիր նրա հետ:

ԹՈՄ — Ո՞ւմ, նրա՞:

ՋՈ — (Բարձրաձայն): Հա, հենց նրա՝ Քիրիի Դյուվալի: հռչակավոր էստրադային արտիստուհու, համաշխարհային էստրադայի թագուհու հետ: Պարիր: Նա ուզում է սլարել:

ԹՈՄ — (Քիրիի Դյուվալ անունն իսկ երկրպագելու պատրաստ, անհարակոճեմ): Ջո, մի բան ասե՞մ:

ՋՈ — (Հանում է խաղալիքներից մեկն ու լարում): Կարիք չկա: Գիտեմ: Դու սիրում ես նրան: Իրոք սիրում ես: Կույր չեմ, տեսնում եմ: Բայց զգույշ մնա: էլի խելքդ շնորհեա:

ՆԻՔ — (Հիացմունքից բար կտրած նայելով Ուեսլիին և ունկնդրելով նրա նվագը): Դե արի հասկացիր: Գալիս է, ուզում է աման լվացող աշխատել: Սովից ուշքը գնում է: Հետո նստում է դաշնամուրի մոտ ու ի՞նչ Հեյֆեց, ի՞նչ Ֆլան-Ֆստան, բոլորին էլ տալիս է, անցնում:

ՋՈ — Հեյֆեցը ջութակ է նվագում:

ՆԻՔ — Ի՞հ, ի՞նչ ես բանի հետևից ընկնում: Ախր շատ լավ է նվագում, է՛:

ԹՈՄ — (Քիրիին): Քիրի...

ՋՈ — (Խաղալիքը լարելով՝ բաց է բռնում, բարձրաձայն): Ոչինչ մի ասա: Ուղղակի պարիր:

Քումն ու Քիրին պարում են: Նիքը, վաճառասեղանի հետևը կանգնած, շոք կողմն է նայում: Հարևն պարում է: Դադլին վիշտը թաղում է գարեջրի մեջ:

Մտնում է Լորին Սմիրը՝ մոտ երեսուցյոթ տարեկան, շատ ինճեղանավան ու ծիծաղելի տեսով մի կին: Մտնում է վաճառասեղանին:

ՆԻՔ — Ի՞նչ կա, տիկին:

ԼՈՐԻՆ — (Հայացք ման է ածում, տնտղում բոլոր երիտասարդներին՝ սրանց խունապի մատնելով): Ես փնտրում եմ այն պատանուն, որի հետ խոսում էի հեռախոսով: Դադլի Ռ. Բոսթուիքին:

ԳԱԳԼԻ — (Տեղից վեր բռնելով՝ վազում է նրա մոտ, մնում ապուշ կրտրած): Դադլի Ռ. ... (Կարկամած) Բոսթուիքի՞ն: Հա՛, նա դուրս եկավ տասր բոպե առաջ: Էն մեղք ու կրակ կադի հետ շե՞ք:

ԼՈՐԻՆ — Կադի՞:

ԳԱԳԼԻ — Հա: Դադլի Բոսթուիք: Հենց էդպես էլ անունն ասաց: Ու խընդրեց հայտնել, որ շսպասեք իրեն:

ԼՈՐԻՆ — Ինչ արած: (Ուղղվում է դեպի դուռը, հետ շրջվում): Համոզված ես, որ Դադլի Բոսթուիքը հենց դու շես:

ԳԱԳԼԻ — Ո՞վ՝ ե՞ս: (Քիթը երկինք տնկելով): Իմ անունը Ռոժե Թըրնֆրանսիա է: Ես կանադական ֆրանսիացի եմ: Կյանքումս առաջին անգամ էի տեսնում այդ թշվառականին:

ԼՈՐԻՆ — Ինձ թվում է ձայնդ նման է հեռախոսով լսածս ձայնին:

ԳԱԳԼԻ — Զուգադիպություն է: Պատահականություն: Բախտի քմահաճույք: Կամ նման մի բան: Զեռ քաշեք այդ մտքից: Խեղճ հաշմանդամը տասր բոպե առաջ ոտքերը քարշ տալով՝ դուրս եկավ այստեղից:

ԼՈՐԻՆ — Նա ասաց՝ որոշել է ինքնասպան լինել: Ես պարզասպես ուզում էի նրան օգնության հասնել: (Գնում է):

ԳԱԳԼԻ — Օգնության հասնե՞լ: Սրանից ի՞նչ օգնության հասնող: (Վազում է հեռախոսի մոտ): Ա՛խ, էլսի, էլսի... Տես ինչ օյին եկավ: Զէ, մյուս անգամ թեկուղ վիզս կտրեն, էլ էս տեսակ բան չեմ անի: (Թերթում է հեռախոսագիրք): Թե անտեր համա՞րն ինչի եմ անընդհատ մոռանում: Էս շաբաթ մի հարյուր անգամ դանգած կլինեմ, բայց էլի համարը մտքումս չի մնում: Թող ինչքան ուզում է հեռախոսի մոտ շգա, մեկ է, դանգելու եմ: «Տանը չի»: «Դուրս է եկել»: «Գնացել է աշխատանքի»: «Սխալ եք դանգել»: Ամեն ինչ թարս է: Իսկ իմ աչքերից քունը փախել է: (Ասես մարտահրավեր նետելով): Ոնց էլ լինի, գոնե մի անգամ կմոտենա հեռախոսին: Թե աշխարհում իսկական սեր կա, չի կարող պատահել, որ շմոտենա: Էս է. Սանսեթ յոթանասուներեք-քառասունինը: (Հավաքում է համարը):

Ջոն շարունակում է գննել խաղալիքները: Եղած-չեղածը մի մեծ լարովի խաղալիք է, մի ֆանի շվի և մի փոֆրիկ երածշտական արկղիկ: Ջոն արագ-արագ մեկը մյուսի հետևից փչում է շվիները, ասես հապենպ ծանոթանում դրանց: Թոմն ու Քիթին ավարտում են պարը: Թոմը չի կշտանում Քիթին նայելուց:

ԳԱՒԼԻ — Ալո՛, Սանսեթ յոթանասուներեք-քառասունի՞նն է... էլսիին կարելի՞ է... Այո... (Շեշտված, դառնագին): Ո՛չ, Դադլի Բոսթուիքը չի: Ռոժե Թընրֆրանսիան է Կանադայի Մոնրեալ քաղաքից: Ես միսս Մանդելշայիգելի մանկուստան ընկերն եմ: Երկուսս էլ նույն մանկապարտեզում էինք: (Չեռֆով փակում է լսափողը): Գրողը ձեզ խեղդի: (Լսափողի մեջ): Այո... Շնորհակալություն, կսպասեմ:

ԹՈՄ — Ես քեզ սիրում եմ:

ՔԻԹԻ — Կուզե՞ս դնանք ինձ մոտ:

Թոմը պապանձվում է:

Երկու դուլար ունե՞ս:

ԹՈՄ — (Գլուխը շփոթահար օրորում է): Հինգ դուլար ունեմ, բայց ես քեզ սիրում եմ:

ՔԻԹԻ — (Աչքերը նրան հառելով): Ուզում ես ունեցած-չունեցածդ ծախսե՞լ:

Թոմը գրկում է նրան: Երկուսով հեռանում են:

ՋՈ — (Նայում է նրանց հետևից, ապա նորից դառնում իր խաղալիքին):
էս ո՞ւր է նավահանգստի բեռնակիրը՝ Մաքքարթին:

ՆԻՔ — Կերևա, էլի:

ՋՈ — Խելքդ ի՞նչ է կտրում, էսօ՞ր ինչի մասին է խոսելու:

ՆԻՔ — Հաղար ու մի բանի, սովորականի պես: Գնամ իմանամ երրորդ մրցավազքին ո՞ր ձին է տարել:

ՋՈ — Թանկ ժամանակը:

ՆԻՔ — էդ քո՛ կարծիքն է: (Գնում է):

ՋՈ — (Ինքն իրեն): Վեցերորդ մրցավազքին էսօր մի ձի է մասնակցում, անունը՝ Մաքքարթի:

ԳԱՒԼԻ — (Լսափողի մեջ): Ալո՛: Ալո՛, էլսի, դո՞ւ ես... (Չայնը նվազում է, ծնկները թուլանում են): Վա՛յ, տեր աստված, հեռախոսի մոտ է եկել... էլսի, ես Նիքի պանդուկում եմ, Փասիֆիք փողոցում: Դու ամեն գնով պիտի գաս էստեղ, խոսելու բան ունեմ... Ալո՛: Ալո՛, էլսի՛... (Ապշած): Ցա՞ծ դրեց, թե՞ անջատեցին: (Կախում է լսափողը և մոտենում վանառասեղանին):

Ուեսլին դեռ դաշնամուր է նվագում: Հարին դեռ պարում է: Չոն լարում է խաղալիքն ու հետևում, քե ինչպես է գործում:
Վերադառնում է Նիք:

ՆԻՔ — (խաղալիքին նայելով): Տես, է՛: Լավ են հնարել:

ՋՈ — Ինչքա՞ն եմ շահել:

- ՆԻՔ** — Ի՞նչ իմացար, թե շահել ես:
- ՋՈ** — Քեզ հիմարի տեղ մի դիր: Նա ասաց՝ թանկ ժամանակը բոլոր ձեռքից էլ առաջ է անցնելու: Իսկ նա սիրահարված է, չէ՞:
- ՆԻՔ** — Ա՛հ, չգիտեմ ոնց է եղել, ինչ, բայց թանկ ժամանակը իրոք առաջին տեղն է բռնել: Դրածդ տասը դոլարի դիմաց ութսունն ես շահել: Էդ ո՞նց ես հաջողացնում:
- ՋՈ** — (Քրեջալով): Հավատ է պետք, հավատ: Ինչքա՞ն է մյուսներից առաջ անցել:
- ՆԻՔ** — Կես գլուխ: Ստուգիր ծրագրում. ամենադանդալոշ, ամենաէժան, ամենաանպետք ձին է եղածների մեջ, իսկի հեծնորդն էլ չի բանի նման: Թե ինչի՞ է բախտիս էսպես քար ընկել:
- ՋՈ** — Ինչքա՞ն ես տանուլ տվել:
- ՆԻՔ** — Հիսուն սենթ:
- ՋՈ** — Խաղալը քո բանը չի:
- ՆԻՔ** — Ինչի՞:
- ՋՈ** — Որովհետև հիսուն սենթից ավել փող չես դնում: Լվի շափ հավատ ունես, այ թե ինչի:
- ՀԱՐԻ** — (Կոչում է): Ո՞նց է, Նիք, հավանո՞ւմ ես, թե՞ չէ: (Հիմա նա իսկապես ջանք չի խնայում. ձեռքերն ու ոտքերը անդուլ շարժման մեջ են):
- ՆԻՔ** — (Շուտ է գալիս, նայում): Վատ չի: Քեզ հաշվիր ընդունված: Սեղանները կսպասարկես: (Ուեսլիին): Լսիր, Ուեսլի, կարո՞ղ ես իրիկունը էդ նույնը նվագել:
- ՈՒԵՍԼԻ** — (Շրջվում է՝ շարունակելով նվագել): Հաստատ չգիտեմ: Մի բան կնվագեմ, էլի, միստր Նիք:
- ՆԻՔ** — Կա՛մ: Դու էլ ես ընդունված: (Անցնում է վանառասեղանի հետևը):

Պանդոկի մթնոլորտը հիմա ջերմ է, բնական, զուտ ամերիկյան ոգով անկաշկանդ: Ամեն ոք անմեղ է ու բարի, ամեն ոք անում է այն, ինչ, իր կարծիքով, պիտի որ անի: Ամեն մեկի վարձագծի մեջ նկատելի են ամերիկյան խորունկ պարզամտությունն ու վստահությունը: Ոչ մեկը մյուսի հետ մրցության մտենելու նայատակ չունի: Ոչ մեկն ատելությամբ չի լցված մյուսի նկատմամբ: Ամեն ոք ապրում է ու բողնում, որ մյուսն էլ ապրի: Ամեն ոք հետևում է իր նակատագրի թելադրանքին, եթե զգում է, որ պետք է հետևի, կամ ջանում է խուսափել նակատագրից, եթե զգում է, որ պետք է խուսափի, կամ էլ մոռացության է տալիս իր նակատագիրը, եթե զգում է, որ պետք է մոռացության տա: Թեպետ բոլորն էլ միանգամայն լուրջ են, բայց տեսարանը ակնհայտորեն շաղախված է հումորով ու ժպիտով: Ասես ամեն ոք հոգով ու մարմնով ձերբազատվել է իր վզին փաթաթված ընկճվածության, սրտնեղանքի, երկյուղի ու անզորության հոգեվիճակից և հայտնվել անհոգության ու խանդաղատանքի շատ ավելի բնական վի-

նակում: Ամեն ոք յուրովի, իր բուն էությունը ձուլվել է շրջապատին. մեծապես այնպես լավ է նվազում, ինչպես երբեք չի նվազել. Հարին այնպես լավ է պարում, ինչպես երբեք չի պարել. Նիքը, վանառասեղանի հետևում կանգնած, փայլեցնում է բաժակները. Ջոն տնտղում է խաղալիքն ու էքի տակ ժպտում. Գաղլին բեռ մտատանջությունները դեռ չի բոքալիել, բայց համենայն դեպս, հիմա հանդարտ է ու տրտում հավասարակշռվածությամբ լի. Ուիլին երջանիկ է իր խաղով տարված. Արարը խորասուզվել է նուշերի մեջ, որոնց գրկում էլ կուզենա մնալ:

Նվ հանկարծ այս մրնուրտում հայտնվում է Ռիքը: Սա մարդ արարածների այն տեսակից է, որ նենց առաջին հայացքից հակակրանք են առաջացնում: Արտաբուստ նա ուրիշներից բնավ չի տարբերվում: Տեսքը սովորական է: Ոչ մի ակնբախ պակասություն չունի, բայց համոզված էս, որ ամենաներողամիտ վերաբերմունքի դեպքում էլ անհնար է նրան մարդ էակ համարել: Նա ուժեղ տղամարդ է առանց իսկական ուժի, ուժեղ միայն բույլերի մեջ. բույում մեկը, սո սովոր է ննչել իրենից բույլին:

Ռիքը մտնում է իր հենց այնպես, ասես պանդոկի մշտական հանախորդներից է, և Հարին տեղնուտեղը դանդաղեցնում է պարը:

- ԲԼԻՔ — (Անուշ-մեղուշ, շինծու մտերմությամբ): *Ողջույն, Նիք:*
- ՆԻՔ — (Ընդհատում է գործը, թեփում վանառասեղանի վրա): *Ո՞ր խաշից է, ո՞ր քամին քեզ էս կողմը բերեց: Դու շատ մեծ մարդ ես իմ խեղճուկրակ պանդոկի համար:*
- ԲԼԻՔ — (Շոյված): *Դե լավ, դու էլ, Նիք:*
- ՆԻՔ — *Իշխանավորներն էստեղ երբեք չեն գալիս: Ա՛ռ, խմիր: (Մի շիշ վիսկի է հանում):*
- ԲԼԻՔ — *Շնորհակալ եմ, չեմ խմում:*
- ՆԻՔ — (Ինքը խմելով): *էդ ինչի՞:*
- ԲԼԻՔ — *Ի պաշտոնես:*
- ՆԻՔ — *Քո բանուգործն ի՞նչ է. բարքերին հետևող հարամ ոստիկանությունից չե՞ս: Իսկ ինձ մոտ բարքերն արի տես, որ անարատ են:*
- ԲԼԻՔ — (Կտրուկ): *Պոռնիկները էստեղ բուն են գրել:*
- ՆԻՔ — (Չայրագին): *Ի՞նչ է ուզածդ:*
- ԲԼԻՔ — (Բարձրաձայն): *Ի՞նչ պիտի լինի. ուզում եմ զգուշացնել, որ վերջ տար դրան:*

Երաժշտությունը դադարում է, լարած խաղալիքը մեկեն անշարժանում: Տիրում է փառ լուրջուն. մրնուրտը համակված է անսովոր երկյուզով ու աններդաշնակությամբ: Հարին չգիտի, թե ձեռուտան ինչ անի: Ուսույի բները անգորկախ են ընկել: Ջոն խաղալիքը կամացուկ նրում է մի կողմ՝ մեծ հետախրհուրյամբ շուրջը նայելով: Ուիլին ընդհատում է խաղը, շրջվում ու սպասողական դիրք ընդունում: Գաղլին քափով շտկվում է, կարծես ուզում է ասել. «ես վախեցող պտուղը չեմ: Գիտե՞մ, որ միակ կարևոր բանը աշխարհում սերն է»: Արար-

բը նույնն է, ինչ որ միշտ, միայն թե ավելի աշայուրջ է: Նիքը մեծամտորեն ֆի-
բը բարձր է պահում:

Այս լուրջունն ու լարվածությունը մի պահ երկարում են, ասես Բլիֆն սպա-
սում է, որ բոլորը զգան իր ներկայությունը: Նա ակնհայտորեն շոյված է այն
բանից, որ տպավորություն է գործել Հարիի, Դադլիի, Ուեսլիի և Ուիլիի վրա,
բայց բերեալի խոցված է Նիքի անտարբերությունից ու անբարյացակամությու-
նից:

ՆԻՔ — Ի՞նչ ես աշքերդ չուել վրաս: Ես անբարոյական կնկան բարոյա-
կանից տարբերել չգիտեմ: Ամուսնացա՞ծ ես:

ԲԼԻՔ — Հարցեր տվողը ե՛ս եմ, ոչ թե դու...

ՆԻՔ — (Ընդհատելով): Երևի մի քառասունհինգ տարեկան մարդ ես: Էդ
տեսակ բաները ինձանից լավ կիմանաս:

ԲԼԻՔ — (Փրփրած): Ասում եմ՝ պոռնիկները էստեղ բուն են դրել:

ՆԻՔ — (Սկսում է բղավել): Ի՞նչ ես անշառ գլուխս շառի մեջ գցում: Մար-
դիկ գալիս են էստեղ խմելու, հետո էլ իրենց համար թողնում գնում
են: Իմ ինչի՞ն է պետք նրանք ուղբեր են:

ԲԼԻՔ — Է՛հ, իսկ ինձ պետք է:

ՆԻՔ — Պիտի կնկա հետ ման գաս փողոցում ու տեղաշոր մտնես, որ
իմանաս՝ փողոցային է, թե չէ: Փորձիր, կտեսնես: Ի՞նչ է, չէիր ուզի:
էն էլ ո՞նց կուզեիր:

ԲԼԻՔ — Ավել-պակաս դուրս մի տուր, թե չէ որջդ փակել կտամ:

ՆԻՔ — (Իմիջիայլոց, առանց շարակամության): Կսիր, ես չեմ ուզում
գործ ունենալ ոչ քեզ, ոչ էլ քեզպեսների հետ: Քի՛չ է աշխարհը
վատն է, դու էլ կաշվիցդ դուրս ես գալիս, որ ավելի վատը դարձ-
նես, սարքես քեզ նման:

ԲԼԻՔ — (Ցասումնալի դադարից նետո, արհամարհանճով): Իրիկվա կողմն
էլ կհանդիպեմ: (Փնում է դեպի դուրս):

ՆԻՔ — (Զայրույթից եռ գալով, բայց շատ զուսպ): Ի՞նչ նեղութուն:
Ուրիշին ուղարկիր: Քո բնավորութունը իմ սրտով չի:

ԲԼԻՔ — (Անփույթ արհամարհանճով): Մի խախտիր օրենքները: Քոնն
էլ իմ սրտով չի: (Աչքերն այս ու այն կողմ է դարձնում և գնում):

Մի պահ լուրջուն է տիրում: Ապա Ուիլին շրջվում է, մի ուրիշ պղնձադրամ
զցում խաղամեֆենայի մեջ և նորից սկսում խաղալ: Ուեսլին դառնում է դաշ-
նամուրի կողմն ու անվստահորեն սկսում ձեզձեզացնել. նվագելու սիրտ չունի:
Հարին աննայատակ քրե է գալիս. ի վիճակի չի պարել: Դադլին խորասուզվում
է իր սովորական մեյամաղձի մեջ: Նիքը մի ֆիշ շվշվացնում է ու նանկարծ լոտում:

ԶՈ — (Լարում է խաղալիքը: Կատակով): Նիք, միտք ունես էդ մարդուն
էն աշխա՞րհն ուղարկել:

ՆԻՔ — Զղվանքս գալիս է:

ՁՈ — Հա՞, ինչո՞ւ:

ՆԻՔ — Արժի՞ դրա նմանի համար հոգին պղտորել: Բա արժի՞ դրան ատել: Ախր տեղով ոչնչություն է: Մարդ չի, է՛, սոխի գլուխ է: Բեղից ընկած բրինձ: Բայց ամեն անգամ, հենց գալիս է էստեղ, պայթում եմ կատաղությունից: Խմել չի ուզում: Նստել չի ուզում: Ոչ մի բանի մատների արանքով նայել չի ուզում: Ինձ մի բան բացատրիր:

ՁՈ — Զույգ աչքիս վրա:

ՆԻՔ — Ինչի՞ է նրա պես շան որդին ձեռից հկածն անում, որ աշխարհը փոխի:

ՁՈ — (Զարմանքով): Նա է՞լ է ուզում աշխարհը փոխել:

ՆԻՔ — (Սրտնեղած): Դու գիտես՝ ինչ եմ ասում: Ինչի՞ է մարդկանց բկից բռնում: Չէ, դա հիվանդություն ունի:

ՁՈ — (Ասես ինձն իրեն, մտորելով այն փաստի շուրջը, որ Բլիֆն էլ է ուզում աշխարհը փոխել): Ու դեռ աշխարհն էլ ուզում է փոխել:

ՆԻՔ — Դե, ես էլ իմ գործին եմ նայում ու նրան ատում:

ՁՈ — Բանը նա չի, նիք: Բանը ամեն ինչն է՝ եղած-չեղածը:

ՆԻՔ — Ըհը, գիտեմ: Բայց մեկ է, չեմ ուզում դրա երեսը տեսնել: Տականք է, տականք: Ինձ հասկանում ես, չէ՞: Վայն եկել է խեղճերին ու անհարներին տարել. գլխներին սև է բերում (Շփոթահար): Աղջրկերքից մեկը քիչ էր մնում ինքնասպան լինի դրա երեսից: (Մոլեգին): Դե թող համարձակվի էստեղ մեկնումեկին կպչել, տես գլուխը ո՞նց եմ ջարդում: Սա ի՞մ պանդոկն է: (Փոփոխ-ինչ խորհելով): Կամ էլ թող փորձի մեկնումեկի սիրտը նեղացնել:

ՁՈ — Միդույցե հոգու խորքում նա էդքան էլ վատը չի:

ՆԻՔ — Տակն էլ գիտեմ, գլուխն էլ: Անպետքի մեկն է:

Այս խոսակցության ընթացքում Ուիլին նորից սկսում է ոգեօրված նվագել, խաղալիքը գործի է բնկնում, իսկ Հարին կամաց-կամաց սկսում է պարել: Նիքը դուրս է գալիս վանառասեղանի հետևից և հիմա երեխայի պես հափշտակված, իր ողբ գայրույքը մոռացության տալով, նայում է խաղալիքին: Նրա դեմքը դառնում է խնդուն, ամեն ինչ նրա ժպիտն է բերում: Շուտ է գալիս, ականջ դնում Ուեսլիի նվագին, նայում Հարիին, գլխով է անում Արաքին, Դադլիին ի տես՝ օրորում գլուխը, բարեբառորեն ձեռքը բափ տալիս Ուիլիի կողմը: Ինչ լավ է այստեղ՝ իր պանդոկում, ամերիկյան այս անշուք ու հասարակ ժամանցաբանում, ուր ամեն մարդ իր համար ազատ շունչ է քաշում:

ՆԻՔ — Կալն է պանդոկս: Դրախտը ձեզ օրինակ: Է՛յ, կատակերգու, էս իրիկուն պարելը քո հույսին եմ թողնում: Երեսս պարզ կանես: Ուեսլի, իրիկունը դրա պես մի բան կնվագես: Շատ լավ է ստացվում:

ՀԱՐԻ — Շնորհակալ եմ, նիբ: Տեր սաստված, իմ ճամփան էլ վերջապես բացվեց: (Ջանգահարում է հեռախոսով): Ալո՛, մամ. դո՛ւ ես, մամ... Հարին է: Ես գործ ճարեցի: (Կախում է լսափողը և ժպտը դեմքին շրջում պանդուկում):

ՆԻՔ — (Այս ամբողջ ժամանակարանքացում խաղալիքից աչքերը շկրտրելով): Տես, է՛. էս մեկը որ հա՛: Բայց ի՞նչ է ախր:

Մտնում է Մերի Լ.-ն:

ՋՈ — (Խաղալիքը նիքի և Մերի Լ.-ի կողմը պարզելով): Խաղալիք է, նիք: Մարդու հորինած հնարակերտ սարք երեխաների ձանձրույթը, թախիծը կամ սրտնեղությունը փարատելու համար: Աղնիվ զվարճալիք: Մի զվարճալիք, որ, ինչ ասեմ, բոլոր մյուսներից հազար անգամ ազնիվ է:

Իսկուրը հավաքվում են Ջոյի սեղանի շուրջը՝ նայելու խաղալիքին: Սա կանգ է առնում: Ջոն լսում է երաժշտական արկղիկը, վերցնում շփներից մեկն ու սկսում փչել: Եվիկն շատ տարօրինակ՝ ծիծաղելի ու միաժամանակ բախժոտ նրնչուններ է հանում:

ՋՈ — Հրաշալի է: Ողբերգական է, բայց հրաշալի:

Ռեսլին դաշնամուրով նվագում է երաժշտական արկղիկի մեղեդին: Մերի Լ.-ն նստում է մի սեղանի մոտ:

ՆԻՔ — Ջո... էդ աղջիկը՝ Քիթին... ի՞նչ կար մտքում, որ ինձ ատամնաբույժ ասաց: Ես ոչ մեկի մազին էլ չեմ կպչի, ինչ մնաց, թե ատամ հանեի: (Մոտենում է Մերի Լ.-ի սեղանին):

Հաբին պարում է՝ նմանակելով խաղալիքի շարժումները: Դաշնամուրի նվագն ավելի ու ավելի բարձր է հնչում: Հեռոցներն լույսը մարում է, մինչդեռ դաշնամուրի մենանվագը շարունակվում է:

Վարագույր

ԵՐԿՐՈՐԴ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆ

Անցել է մի ժամ: Բոլոր նրանք, ովքեր վարագույրն իջնելիս Նիֆի պանդա-
կում էին, դեռևս այստեղ են: Զոն, իր սեղանի մոտ նստած, անշտապ խառնում
է խաղաքղթերի մի կապուկ և միևնույն ժամանակ զննում դիմացի սեղանին նրա-
տած կնոջ դեմքը. այնպես է նայում նրա պայուսակի վրա գրոշմված անվանա-
տառերին, ասես դրանք աշխարհի կորուսյալ փառքի խորհրդանշաններն են: Կինն
իբր հերթին, ժամանակ առ ժամանակ, բռուցիկ նայացման է նետում Զոյի կող-
մը: Ավելի շուտ, զգում է Զոյի ներկայությունը, ինչպես որ զգացել է արդեն մի
ժամ շաբաթանակ: Գարեջուրը մի քիչ նրա գլուխն է ընկել, Զոյի կատարն էլ է արդեն
տախտագած, բայց Զոն սովորականի պես լիովին տիրապետում է իրեն, պարզա-
պես ամեն ինչ ավելի սուր է ընկալում: Մյուս բոլորը շորս կողմն են, սեղան-
ների շուրջը և այլն:

ԶՈ — *Դա ի՞նչ է նշանակում. Մեյջ Լո՞րովից:*

ՄԵՐԻ — *«Դա»-ն ինչի՞ հետ էք:*

ԶՈ — *Թե՞ Մեյթլ Լեպեսկու անուն-ազգանունն է:*

ՄԵՐԻ — *Ի՞նչ անուն-ազգանուն:*

ԶՈ — *Մ. Լ. սկզբնատառերով նշված անուն-ազգանունը: Ձեր պայուսա-
կի վրա:*

ՄԵՐԻ — *Ոչ:*

ԶՈ — *(Երկար-բարակ գլուխ է կտտում, թե ինչ անուն-ազգանուն կա-
րող է լինել, մի խաղաթուղթ է հանում կապուկից, աչքերը հառում
կնոջ գեղեցիկ դեմքին): Մարջի Լո՞նդոնորթի:*

Այս ամենը շափազանց բնական է ու անկեղծ, երկուսն էլ ամենևին կատակ
չեն անում: Գլուխները տափ են, բայց երկուսն էլ իրենց շատ լուրջ են պահում:

ՄԵՐԻ — *Ոչ:*

ԶՈ — *(Չայնի ավելի բարձր էլևէջով, ասես փոքր-ինչ անհանգստացած):
Միջ Լո՞րի:*

Մերին աարուպերում է գլուխը:

Իմ անուն-ազգանունն էլ Ջ. Թ. տառերով է սկսվում:

ՄԵՐԻ— (Դադար): Ջոն:

ՋՈ— Ոչ: (Դադար): Մարթա Լանքասթեր:

ՄԵՐԻ— Ոչ: (Կարն դադար): Ջոզեֆ:

ՋՈ— Համարյա թե: Անունս Ջոզեֆ է, բայց բոլորն ինձ Ջո են ասում:

Ազգանունս դժվար է: Մի քիչ օգնե՛մ ձեզ: Ես իուլանդացի եմ: (Դադար): Միգուցե ուղղակի սովորական Մերի՞:

ՄԵՐԻ— Այո, գուշակեցիք: Ես էլ եմ իուլանդուհի: Համենայն դեպս, հորս կողմից: Մորս կողմից անգլուհի եմ:

ՋՈ— Ես երկու կողմից էլ իուլանդացի եմ: Մերին իմ սիրած անուններից է: Դրա համար էլ երևի միտքս շեկավ: Ժամանակին, Մեքսիկո քաղաքում, մի աղջկա հետ էի հանդիպում, նրա անունն էլ էր Մերի: Ամերիկուհի էր, ֆիլադելֆիացի: Ամուսնացավ էնտեղ, այսինքն՝ Մեքսիկոյում: Ես էլ էի դեռ էնտեղ: Մենք սիրահարված էինք իրար: Համենայն դեպս, ես սիրահարված էի: Ուրիշի սիրտը երբեք չես կարդա: Պատկերացրեք, որ նա նշանված էր ինչ-որ մեկի հետ. մայրը մոտն էր, էնպես որ երկուսով բանը գլուխ էին բերել: Մի վեց-յոթ տարի անցած կլինի: Հիմա երևի երեք-չորս երեխա ունի:

ՄԵՐԻ— Դեռ սիրո՞ւմ եք նրան:

ՋՈ— Դե... չէ՛: Այսինքն՝ ճիշտն ասած, չգիտեմ: Երևի սիրում եմ: Նրա ամուսնությունից նույնիսկ երկու օր առաջ ես դեռ չգիտեի, որ ուրիշի հետ է նշանված: Կարծում էի՝ ե՛ս պիտի հետն ամուսնանամ: Աներնդհատ երազում էի մեր ապագա երեխաների մասին, ինձու-ինձ պատկերացնում նրանց: Իմ սիրած երեխան երրորդն էր: Առաջին երկուսը շատ անուշիկ էին: Սիրուն-սիրուն, լավն ու խելոք: Բայց երրորդն ուրիշ էր. հիմարիկի մեկը, իսկական խենթուկ: Նրա համար կյանքս կտայի: Երբ Մերին ասաց, որ ամուսնանում է, երկու առաջնեկիս համար էնքան վատ չզգացի, ինչքան էդ խենթուկի:

ՄԵՐԻ— (Մի վայրկյան տևած դադարից հետո): Ինչո՞վ եք գբաղվում հիմա:

ՋՈ— Ինչո՞վ: Ճիշտն ասած, ոչ մի բանով:

ՄԵՐԻ— Մի՞շտ եք շատ խմում:

ՋՈ— (Լրջախոհ): Ոչ միշտ: Միայն արթուն ժամանակ: Իսկ գիշերը յոթութ ժամ քնում եմ:

ՄԵՐԻ— Ինչ լավ է: Արթուն ժամանակ խմելը նկատի ունե՛մ:

ՋՈ— (Մտածկոտ): Բացառիկ հաճույք է:

ՄԵՐԻ— Դուք իսկապե՞ս սիրում եք խմել:

ՋՈ — (Համոզված): Այո, ինչքան որ սիրում եմ շնչել:

ՄԵՐԻ — (Նազելիորեն): Ինչո՞ւ:

ՋՈ — (Իրամաստիկ շնչով): Ինչու եմ սիրում խմե՞լ: (Դադար): Որովհետև շնչելով սիրում հիմար դրուժյան մեջ ընկնել: Չեմ սիրում շարունակ ինձ զգալ մեռած ու միայն երբեմն, կարճ ժամանակով, մի քիչ կյանքի գալ: (Դադար): Եթե շնչելով խմում, բուրբ մյուսների պես տարվում եմ մանրուքներով: Չբաղվում եմ գործերով, ինչ-որ բաներ անում: Ամեն տեսակ շնչին ու տխմար բաներ՝ ամեն տեսակ շնչին ու տխմար պատճառներով: Եսասիրական, մեծամիտ, առօրեական բաներ: Շատ եմ արել: Հիմա այլևս ոչինչ շնչելով եմ անում: Լիաշունչ ապրում եմ, հետո էլ քնում:

Դադար:

ՄԵՐԻ — Կա՞նք եք քնում:

ՋՈ — (Ասես դա ինքնին հասկանալի է): Իհարկե:

ՄԵՐԻ — (Մեղմ, գրեթե ֆնֆշալի): Իսկ հետագայում ի՞նչ եք մտադիր անել:

ՋՈ — (Բարձրաձայն, բայց նույնպես ֆնֆշալի): Հետագայում: Ոչ մի բան: Քուն կմտնեմ, կարթնանամ:

ՄԵՐԻ — (Սկսելով ամեն ինչ հասկանալ): Ահ, այո: Այո, իհարկե:

Դադարին մի պղնձադրամ է զցում նվազարկիչի մեջ:

ՋՈ — (Մտազբաղ): Ինչու եմ խմո՞ւմ: (Մտորումների գիրկն ընկած՝ լռում է: Այդ մտորումներն ըստ երևույթին շատ խորն են ու խնկված են նրա դեմքին խիստ զվարեալի ու միամիտ արտահայտություն են ստալիս): Նման հարցին միանգամից չես պատասխանի: (Ցրված ժրպտում է):

ՄԵՐԻ — Օ՛հ, ես չէի ուզում...

ՋՈ — (Փուրքով, հարգալից): Չէ, չէ: Բան չկա: Ես պատասխանը գիտեմ: Ուղղակի բառեր շնչելով գտնում: Պարզ ու հասարակ բառեր:

ՄԵՐԻ — Դե լավ, իսկապես, կարևոր չի:

ՋՈ — (Լրջորեն): Օ, ոչ, կարևոր է: (Քննախույզ): Ուրեմն ինչու եմ խմո՞ւմ: (Խորագնին): Չէ, ինչո՞ւ են մարդիկ առհասարակ խմում: (Ջանալով մտքերը ձևակերպել): Օրն ունի քսանչորս ժամ:

ՄԵՐԻ — (Պայծառ թախիծով): Այո, ճիշտ է:

ՋՈ — Քսանչորս ժամ: Այդ քսանչորս ժամից առնվազն քսաներեքուկես ժամը, — աստված իմ, չգիտեմ ինչու, — տխուր են, մեռած, տաղտկալի, դատարկ ու հոգեմաշ: Բոպեններ են ժամացույցի վրա, ոչ թե

կյանքի ժամեր: Կարևոր չի դու ով ես և ինչով ես զբաղվում. միևնույն է, քսանչորս ժամից քսաներեքուկեսը վատնում ես սպասելով:

ՄԵՐԻ— Սպասելով:

ՋՈ— (Բարձրաձայն, ձեռքերի օգնությամբ դիմելով): Եվ ինչքան շատ ես սպասում, այնքան քիչ բան է մնում սպասելու:

ՄԵՐԻ— (Ուշիմ աշակերտի պես նրան ունկնդիր): Իրո՞ք:

ՋՈ— (Շարունակելով իր միտքը): Այդպես անցնում գնում են օրեր: Անցնում են շաբաթներ, ամիսներ, անցնում են տարիներ: Եվ դու հասկանում ես, որ բոլոր տարիները մեռած են: Օրերն ու ժամերը մեռած են: Դու էլ ես մեռած: Էլ սպասելու ոչ մի բան չունես: Ոչ մի բան, բացի ժամացույցի բոպեններից: Ժամացույցի բոպեններից, ոչ թե կյանքի ժամերից: Ոչ մի բան, բացի բոպեններից ու բթացումից: Գեղեցիկ, լուսավոր, խելոք բթացումից: (Դադար): Ես սլատասխանեցի՞ ձեր հարցին:

ՄԵՐԻ— (Լրջորեն): Վախենում, որ այո: Շնորհակալ եմ: Կարիք չկար, որ ձեզ էդպես տանջեիր:

ՋՈ— Ի՞նչ տանջանք, դատարկ բան է: (Դադար): Երեխաներ ունե՞ք:

ՄԵՐԻ— Այո, երկուսը: Մի տղա և աղջիկ:

ՋՈ— (Բերկրանքով): Այ, հիանալի է: Ձեզ նմա՞ն են:

ՄԵՐԻ— Այո:

ՋՈ— Էլ ինչո՞ւ եք տխուր:

ՄԵՐԻ— Ես միշտ տխուր եմ: Իսկ խմել սկսեցի միայն ամուսնանալուցս հետո:

ՋՈ— (Աշխույժով): Ո՞ւմ եք սպասում:

ՄԵՐԻ— Ոչ մեկին:

ՋՈ— (Ժպտաղեմ): Ես էլ ոչ մեկին չեմ սպասում:

ՄԵՐԻ— Ամուսնուս, իհարկե:

ՋՈ— Հա՛, հասկանալի է:

ՄԵՐԻ— Նա փաստաբան է:

ՋՈ— (Վեր է կենում, կորնում սեղանին): Փառավոր տղա է: Ինձ դուր է գալիս: Ի սրտե հավանում եմ:

ՄԵՐԻ— (Համակ լսողություն դարձած): Դուք ինչ-որ պարտավորություններ ունեք կատարելու:

ՋՈ— Հազար ու մի տեսակ: Ճիշտն ասած, ես ամենքի նկատմամբ էլ ինձ պարտավորված եմ զգում: Համենայն դեպս, ինձ պատահող բոլոր մարդկանց նկատմամբ: Արդեն երեք տարի է փորձում եմ պարզել, թե հնարավո՞ր է ապրել իմ պատկերացմամբ՝ մարդուն

վայել կյանքով, այսինքն՝ մի կյանքով, որ վնաս չի բերում ուրիշի կյանքին:

ՄԵՐԻ— Դուք հանրահայտ դեմք եք:

ՋՈ— Շատ: Բացարձակ անհայտ, հենց դրանով էլ շատ հանրահայտ: ... Չե՞ք ուզում պարել:

ՄԵՐԻ— Ինչո՞ւ չէ, պարենք:

ՋՈ— (Բարձրաձայն): Կներեք: Ես չեմ պարում: Մտքովս շանցավ, թե դուք կուղենաք:

ՄԵՐԻ— Անկեղծ ասած, ես բոլորովին չեմ սիրում պարել:

ՋՈ— (Ինքնագոհությամբ, միտքը պարզելով): Հազիվ եմ կարողանում քայլել:

ՄԵՐԻ— Շամպայնը գլխներին՞դ է խփել:

ՋՈ— Չէ: Ընդհանրապես:

ՄԵՐԻ— (Նրան ակնդետ նայելով): Փարիզում եղած կա՞ք:

ՋՈ— Քսանինը թվին և մի անգամ էլ երեսունչորսին:

ՄԵՐԻ— Երեսունչորսի ո՞ր ամսին:

ՋՈ— Ապրիլի մեծ մասը, ամբողջ մայիսն ու հունիսի սկիզբը էնտեղ եմ անցկացրել:

ՄԵՐԻ— Իսկ ես նույն տարվա նոյեմբերն ու դեկտեմբերը:

ՋՈ— Համարյա միաժամանակ էնտեղ ենք եղել: Դուք արդեն ամուսնացա՞ծ էիք:

ՄԵՐԻ— Նշանված էի:

Մի պահ լռում են՝ նայելով մեկմեկու:

(Մեղմաձայն, ծով հմայֆով): Դու իսկապես սիրո՞ւմ ես ինձ:

ՋՈ— Սիրում եմ:

ՄԵՐԻ— Շամպայնն է մեղավոր:

ՋՈ— Ըհը: Համենայն դեպս, մասամբ: (Նստում է):

ՄԵՐԻ— Եթե էլ երբեք չտեսնես ինձ, սիրտդ շա՞տ կցավի:

ՋՈ— Շատ:

ՄԵՐԻ— (Վեր կենալով): Ինչ հաճելի է նման խոսքեր լսել:

Ջոն մինչև հոգու խորքը վշտացած է, որ նա գնում է: Ըստ էության, գրեթե խուճապահար է. վեր է կենում այնպիսի շարժումով, որը լի է սրտամաշ կսկիծով ու արտասանով:

Ես պետք է գնամ: Խնդրում եմ, մի վեր կենա:

Ջոն կանգնել է, ապշահար հայացքը սևեռել նրա դեմքին:

Մնաս բարով:

ՋՈ— (Պարզորեն): *Գնաս բարով:*

Կինը աշխերը հատում է նրան, ապա շրջվում ու գնում: Ջոն երկար ժամանակ մնում է կանգնած՝ նրա հետևից անբարբ նայելիս: Հենց այն պահին, երբ դանդաղ նստում է, ներս է մտնում կրագրավանառ տղան, մտանում ուղիղ Ջոնի սեղանին:

ԼՐԱԿՐԱՎԱՃԱՌ— *Թերթ շեփ ուզում, միստր:*

ՋՈ— *Հիմա՞ բանիսն ունես:*

ԼՐԱԿՐԱՎԱՃԱՌ— *Տասնմեկ հատ:*

Ջոն գնում է բոլոր բերքերը, զգվանով աշխի անցկացնում վերնագրերը և բերքերը մի կողմ շարտում: Տղան, զարմանք կտրած, նայում է նրան:

ԼՐԱԿՐԱՎԱՃԱՌ— (Մտանում է վանառասեղանի հետևը կանգնած նիֆին: Հուզված): *Դո՞ւք եք էս պանդոկի տերը, միստր:*

ՆԻՔ— (Անփութորեն, բայց շեշտված): *Հա՛, ե՛ս եմ էս պանդոկի տերը:*

ԼՐԱԿՐԱՎԱՃԱՌ— *Կարո՞ղ է լիրիկական սիրուն տենորի կարիք ունենաք:*

ՆԻՔ— (Ասես ինքն իրեն): *Լիրիկական սիրուն տենորի՞: (Բարձրաձայն): Այսինքն՝ էղ ո՞ւմ:*

ԼՐԱԿՐԱՎԱՃԱՌ— (Բարձրաձայն ու մի փչ խոռված): *Իմ: Ես արդեն մեծ եմ թերթ ծախելու համար: Չեմ ուզում անընդհատ վերնագրեր գոռալ, ուզում եմ երգել: Լիրիկական սիրուն տենորը պետք կգա ձեզ, շե՛փ:*

ՆԻՔ— *Ի՞նչ կա քո մեջ լիրիկական:*

ԼՐԱԿՐԱՎԱՃԱՌ— (Ձիլ ձայնով, շփոթահար): *Չաչնս:*

ՆԻՔ— *Հա՛: (Կարճ լռությունից հետո տեղի տալով): Դե լավ. որ էդպես է, երգիր:*

Տղան անմիջապես սկսում է երգել «երբ իուանդացու աշխերն են ժպտում» գեղեցիկ ու աշխույժ երգը: Նիֆը և Ջոն ուշադիր լսում են, Նիֆը՝ հետաքրքրաբյամբ, Ջոն՝ զարմացած ու առանց հիացմունքի բախտնելու:

ԼՐԱԿՐԱՎԱՃԱՌ— (Երգում է):

*Երբ իուանդացու աշխերն են ժրպտում,
Ասես բացվում է այգն արևաշունչ,
Իուանդացու ծիծաղը կարկաչուն
Հրեշտակների երգն է քաղցրահունչ:*

*Երբ իռլանդացու խենթ սիրտն է խայտում,
Աշխարհը թվում է դվարթ ու անտրրատունջ,
Բայց երբ իռլանդացու աչքերն են ժպտում...*

ՆԻՔ — (Բարձրաձայն, հասլշտապ): *Իռլանդացի՞ ես:*

ԼՐԱԿՐԱՎԱՃԱՌ — (Բարձրաձայն, արագ-արագ, անպատեն հարցից բեթևակի դժգոհ): *Չէ, հույն եմ: (Երգն ավարտում է նախկինից բարձր ձայնով):*

...Հպատակվում է սիրտդ անմըուունչ:

(Թատերականորեն շրջվում է նիֆի կողմը, կարծես էստրադային երգիչ լինի, որն սպասում է ունկնդիրների ծափերին):

Նիֆր հետաքրքրությամբ նայում է տղային: Ջոն ոտֆի է կլնում ու սեղանին կորնած՝ հետևում նրանց:

ՆԻՔ — *Վատ չի: Մի տարի հետո արի, նորից լսեմ քեզ:*

ԼՐԱԿՐԱՎԱՃԱՌ — (Սրտի քրթիռով): *Ազնիվ խո՞սք:*

ՆԻՔ — *Հա, 1940-ի նոյեմբերին, էդպես՝ ամսի յոթին:*

ԼՐԱԿՐԱՎԱՃԱՌ — (Կյանքում երբեք այսքան երջանիկ չի եղել: *Վաչում է Ջոյի մոտ): Դուք է՞լ լսեցիք, միստր:*

ՋՈ — *Հա: Հոյակապ էր, ապրես: Հունաստանի ո՞ր կողմերից ես:*

ԼՐԱԿՐԱՎԱՃԱՌ — *Սալոնիկից: Վայ, ձեր ցավը տանեմ, միստր: Շնորհակալ եմ:*

ՋՈ — *Չարժի մի տարի սպասել: Մի բիշ հետո նորից արի, հետո էլ թերթ քեր: Դու մեծ երգիչ ես:*

ԼՐԱԿՐԱՎԱՃԱՌ — (Սիրտը թունդ էլած): *Ա՛խ, շնորհակալություն, միստր: Առայժմ: (Վազում է նիֆի մոտ): Շնորհակալ եմ, միստր: (Դուրս է վազում):*

Ջոն ու Նիֆր նայում են նրա հետևից: Ջոն նստում է:

ՆԻՔ — (Ծիծաղաղեմ): *Ինչ հրաշալի են մարդիկ, Ջո: Տեսա՞ր էդ ճատույին:*

ՋՈ — *Իհարկե, հրաշալի են: Ով էլ լինի, հրաշք է, որ կա:*

Ջրույցով բռնված՝ մտնում են Մաֆֆարթին ու Քրափը: Մաֆֆարթին՝ բարձրահասակ մի տղամարդ, աշխատանքային շորերով է, որոնք շատ են ջանքացնում նրան: Հագին սև ջինս է ու բանվորական կապույտ վերնաշապիկ: Առանց գլխարկի է, առանց փողկապի: Թիկնեղ է, նիհար ու խելացի դեմքով և խիտ, սև մազերով: Շարվարի հետևի աջ գրպանում այն կեռերից է, որ օգտագործում են նավահանգստի բեռնակիրները: Մաֆֆարթիի ձեռքերը երկար են ու մազոտ: Թևե-

եր մինչև արմունկները իշտված են: Նա անկաշկանդ պահվածք ունի, բերե շար-
ժուծե, զգայուն է և խորաբափանց, բնորոնակ՝ տեղնուտեղն արձագանքելու այն
ամենին, ինչն անաղարտ է ու հմայիչ: Հումորի զգացումը նրան չի դավանանում:
Խառնվածքը բարի է, ու մեղմ: Խոսում է հստակ, ներքին ջերմությամբ լեցուն:
Ձայնը զորեղ է, բայց ելնելներով հարուստ: Նա վայելում է կյանքը, ինչքան էլ
որ կյանքը խառնաշփոք է և սիրում է մարդկանց, ինչքան էլ որ մարդիկ խրքին
են ու մուր: Քրափը Մաֆֆարթիի պես բիկնեղ ու բարձրահասակ չէ: Ոստիկա-
նական նամագրեստը, մահակը, ատրեանակը, գոտին ու գլխարկը նրան ֆիզիկա-
պես նեղում են: Նա անկեղծորեն իրեն վատ է զգում ոստիկանի դերում: Շար-
ժումները բռնագրոս են և ակամայից փփուն: Նա պարզամիտ ու էությունը բարի
մարդ է: Քրափն այնքան գիտակից չէ, որքան Մաֆֆարթին, բայց ազնիվ է և
չի ջանում մարդկանց աչքին բոզ փչել:

ՔՐԱՓ — *Ձեռ հասկանում ինչ եմ ասում: Բարև, Ձո:*

ՁՈ — *Բարև, Քրափ:*

ՄԱՔՔԱՐԹԻ — *Ողջույն, Ձո:*

ՁՈ — *Ողջույն, Մաքքարթի:*

ՔՐԱՓ — *Երկու հատ գարեջուր, Նիք, (Մաֆֆարթիին): Ես մենակ հրաման-
ներ եմ կատարում, էղբան բան: Շատ շգիտեմ ինչ կա էդ հրաման-
ների տակ: Թե ում համար են դրանք, ում դեմ կամ ինչու՝ իսկի
չեմ էլ իմանում: Կատարում եմ ու վերջ:*

Նիքը գարեջուր է տալիս նրանց:

ՄԱՔՔԱՐԹԻ — *Քիչ ես կարդում, քիչ:*

ՔՐԱՓ — *Քիչը որի՞ հետ ես: Ամեն առավոտ «Իզգեմինըր» եմ կարդում,
իրիկունն էլ՝ «Քոլ բուլիթին»:*

ՄԱՔՔԱՐԹԻ — *Ու հրամաններ ես կատարում: Հիմա՞ ինչ հրաման ես
ստացել:*

ՔՐԱՓ — *Կարգ ու կանոն պահպանել նավահանգստում:*

ՄԱՔՔԱՐԹԻ — *Ո՞ւմ համար պահպանել: (Ձույին): Ճիշտ չի՞:*

ՁՈ — *(Տխուր): Ճիշտ է:*

ՔՐԱՓ — *Ի՞նչ իմանամ՝ ում: Կարգ ու կանոն: Պահպանել ու վերջ:*

ՄԱՔՔԱՐԹԻ — *Կարգ ու կանոնը պահպանում են ինչ-որ մեկի համար:
Մտքովդ ի՞նչ է անցնում, ո՞ւմ համար կլինի:*

ՔՐԱՓ — *Բնակիչներին:*

ՄԱՔՔԱՐԹԻ — *Մի բնակիչ էլ ես եմ:*

ՔՐԱՓ — *Դե ուրեմն հենց քեզ համար եմ պահպանում:*

ՄԱՔՔԱՐԹԻ — *էդ ո՞նց, մահակդ գլխիս ջարդելով: (Ձույին): Ճիշտ չի՞:*

ՁՈ — *(Թախծոտ, ինչ-որ բան վերհիշելով): Չգիտեմ:*

ՔՐԱՓ — Մաք, դու գիտես, որ ես ոչ մի անգամ քեզ վրա ձեռք քարձրացրած չկամ:

ՄԱՔՔԱՐԹԻ — Է՛, կբարձրացնես. ասենք թե պարտականություններից կատարելիս լինես. ես էլ ստացածը հրամաններին հակառակվեմ, բայց չե՞ս բարձրացնի. լավ էլ կբարձրացնես:

ՔՐԱՓ — Ախր մենք իրար հետ դպրոց ենք գնացել: Միշտ էլ իսկական ընկերներ ենք եղել: Ընդամենը մի անգամ ենք կռվել, էն էլ Ալմա Հեգերթիի համար: Բայց դու շամուսնացար էլ Ալմա Հեգերթիի հետ: (Ջոյին): Ճիշտ չի՞:

ՋՈ — Ամեն ինչ էլ ճիշտ է:

ՄԱՔՔԱՐԹԻ — Հա, շամուսնացա: Թե չէ դու ամուսնացա՞ր: (Ջոյին):
ՋՈ, դու իմ կողմն ես, թե՞ դեմ:

ՋՈ — Ես բոլորի կողմն եմ: Մեկ առ մեկ:

ՔՐԱՓ — Չէ, ես էլ շամուսնացա: Ասածս էլ էդ է:

ՄԱՔՔԱՐԹԻ — Ուզում ես ասել, որ հիմա էլ ոչ մեկս շահ չունենե՞ք մեր վեճից:

ՔՐԱՓ — Ես չգիտեմ էլ ինչի համար ենք վիճում:

ՄԱՔՔԱՐԹԻ — Ասում եմ, էլի, քիչ ես կարդում, քիչ:

ՔՐԱՓ — Մաք, ախր դու էլ չգիտես ինչի համար ես վեճի մեջ մտել:

ՄԱՔՔԱՐԹԻ — Դա էնքան պարզ բան է, ուղղակի խելքից մտքից վեր պարզ ու հասարակ:

ՔՐԱՓ — Հա՞, դե ասա՛ ինչի՞ համար ես էդպես կուրծքդ դեմ տալիս:

ՄԱՔՔԱՐԹԻ — Անարգված մարդկանց իրավունքների: Ճիշտ չի՞:

ՋՈ — Կարծես թե:

ՔՐԱՓ — Ում իրավունքների՞:

ՄԱՔՔԱՐԹԻ — Անարգվածների: Աշխարհը լիքն է խիղճը կորցրած այլանդակներով. աչքն էլ չեն թարթի, իրենց մերձավորին էն օրը կզցեն, որ շունը ձեռքից հաց չի վերցնի: Այնինչ մարդիկ ի ծնե համահավասար են: Հիշո՞ւմ ես, ասել եմ:

ՔՐԱՓ — Մաք, բայց դու հո անարգվածների դասի՞ն չե՞ս պատկանում:

ՄԱՔՔԱՐԹԻ — Ես բեռնակիր եմ նավահանգստում: Իդեալիստ մարդ եմ: Շատ եմ մկանուտ միայն մտավոր կյանքով ապրելու համար: Ամուսնացել եմ մի քնքուշ, դյուրազգաց ու կիրթ կնոջ հետ, որ երեխաներս նուրբ հոգի ունենան, ոչ թե անհոգի ձրիակերներ լինեն: Ուժեղ ու քիչ թե շատ խելքը գլխին մարդը այս աշխարհում ուրիշ ընտրություն չունի. կամ ստորության ճամփան պիտի բռնի, կամ էլ ազնիվ աշխատավոր լինի: Ստորությունը սրտովս չի, դրա համար

էլ աշխատավոր եմ: Իսկ տղաս միջնակարգ դպրոցն ավարտելու վրա է և արդեն մտածում է գրող դառնալու մասին:

ՔՐԱՓ — Ժամանակին ես էլ էի ուզում գրող դառնալ:

ՋՈ — Հիանալի է: (Մի կողմ է դնում լրագիրը, հայացքը հառում Քրափին ու Մաֆֆարթին):

ՄԱՔՔԱՐԹԻ — Ով ասես, որ չի ուզեցել գրող դառնալ: Ամեն մուլագար, որ պատերազմի տարիներին մարդկանց մահու բերան է ուղարկել, իր կեղտոտ գործն սկսել է մի պուճախում նստած՝ ոտանավորներ խզմզելով: Գարշելի բան է, էլի: Հետո էլ կորցրածի տեղը հանել է նշանավոր սրիկա դառնալով: Մինչև էսօր էլ էդպես շարունակվում է:

ՔՐԱՓ — Ճիշտ է ասո՞ւմ, Ջո:

ՋՈ — էսօրվա թերթը կարդա, կիմանաս:

ՄԱՔՔԱՐԹԻ — Գրազ կգամ, որ հիմա էլ մոտերքում՝ հենց մեր քթի տակ, մի դեղնակտուց է ապրում, որ գլուխը պատեպատ է տալիս, թե ոնց Շեքսպիր դառնա: Իսկ մի տասը տարի հետո սենատոր կլինի կամ էլ մի ուրիշ քաղաքական գործիչ:

ՔՐԱՓ — Դրա դեմ մի բան պիտի ձեռնարկվի:

ՄԱՔՔԱՐԹԻ — (Միծաղկոտ ձայնով): Ասե՞մ ինչ. պիտի ավելի շատ հանդեսներ հրատարակվեն: Հարյուրներով: Հազարներով: Ինչ որ էդ գրչակները գրում մրում եմ, պիտի տպագրվի, որ խելքները մտնի, թե իբր իրենք անմահացել են: Այ, մենակ էդ ձեռով դրանք կհանգստանան ու էլ գլխից դուրս բաներ չեն անի:

ՔՐԱՓ — Մաք, դու էլ պիտի գրող դառնայիր:

ՄԱՔՔԱՐԹԻ — Ատում եմ դրանց ցեղը: Ինչքան շարիք կա, էդ խառնակիչների ձեռքով է ծնվում: Ճիշտ չի՞:

ՋՈ — (Փուխով): Ամեն ինչ էլ ճիշտ է: Ե՛վ ճիշտ է, և՛ սխալ:

ՔՐԱՓ — Բա որ էդպես է, էլ ինչո՞ւ ես գիրք կարդում:

ՄԱՔՔԱՐԹԻ — (Միծաղելով): Հանգստանալու համար: Թեթևանալու (Դադար): Աշխարհի երեսին գրողներից զզվելի մարդ չկա: Լեզուն լավ բան է: Էդ լեզուն իրենց զենքը դարձրած մարդիկ են զզվելի:

Արաբ փոփ-ինչ մտ է եկել և ուշի-ուշով ակահց է դնում:

(Արաբին): Դո՞ւ ինչ կարծիքի ես, եղբայր:

ԱՐԱԲ — (Դեմքը կենդանու է, մտքի ծովն ընկնում): Քարը քարին չի մնում: Ինչ որ կա չկա, կորչում է, գնում: Կա: Չկա: Ոչինչ: Գնամ թափառեմ ու նայեմ երկնքին: (Գնում է):

ՔՐԱՓ — Կա՞, չկա՞: (Չօյլին): Դա ի՞նչ է նշանակում:

ՋՈ — (Դանդաղ, մտածկոտ, հիշողությունը լարելով): Կա՞յ Ջկա՞: Դա նշանակում է աշխարհ գալ ու աշխարհից գնալ: Շունը առնել ու շունչը տալ: Ասել է թե՛ «կա»-ն ծնունդն է, «չկա»-ն՝ մահը: Աճի ու քայքայման անխուսափելի, ասլշեցուցիչ, դարմանահրաշ հունդը աշխարհում գոյություն ունեցող ամեն ինչի մեջ: Սկիզբը և վերջը: Այդ մարդը յուրովի մարգարե է: Մեկը, որ գարեջուր խմելով, կարող է հասնել խորիմաստ ընկալման այն սահմանագծին, ուր «կա»-ն ու «չկա»-ն, ըմբռնելին ու անըմբռնելին վերածվում են միևնույն բանին:

ՄԱՔՔԱՐԹԻ — Ճիշտ է:

ՔՐԱՓ — Բա որ էդ խոսքերից գլուխ ես հանում, էլ ինչո՞ւ ես բռնակիր աշխատում:

ՄԱՔՔԱՐԹԻ — Մեր ցեղի բոլոր տղամարդիկ, դեռ էն գլխից, մենակ ամենահաղթանդամ ու ամենակովարար կնանիքի հետ են քնել-վեր կացել: (Դարեջուր է խմում):

ՔՐԱՓ — Ես կարող եմ երկուսիդ էլ ժամերով լսել, բայց գետինը մտնեմ, թե մի բառ հասկանում եմ ձեր ասածներից:

ՄԱՔՔԱՐԹԻ — Դրա համար էլ Մաքքարթիները շատ են խոշոր ու շատ են հուժկու, որ հերոսներ դառնան: Թույլ ու անվստահ մարդիկ են միայն հերոսական սխրանքներ գործում: Նրանց ուրիշ բան չի մնա՞մ: Ինչքան ավելանում է հերոսների թիվը, այնքան արատավորվում է մարդկության պատմությունը: Ճիշտ չի՞:

ՋՈ — Դուրս եկեք փողոց և կհամոզվեք:

ՔՐԱՓ — Դե, իհարկե, դու կարողանում ես փիլի... փիլիսո... մի խոսքով, բերանումդ լեզու ունես:

ՄԱՔՔԱՐԹԻ — Ես էսպես խոսում եմ մենակ նրանց հետ, ովքեր ոստիկանական համազգեստով են ու ոչ մի բառ չեն հասկանում ասածներիցս: Դու, ախպեր ջան, հենց էդ մարդկանցից ես:

Հեռախոսը զանգում է: Հարին հանկարծ ելնում է տեղից ու նոր պար սկսում:

ՔՐԱՓ — (Նրան նկատելով, խիստ տիրականորեն): Է՛յ, դո՛ւ, քեզ հետ եմ. էդ ի՞նչ գործի ես:

ՀԱՐԻ — (Պարն ընդհատելով): Հանկարծ մի նոր պարի միտք ծնվեց գլխումս: Ասացի՛ փորձեմ, մշակեմ: Նիք, նիք, հեռախոսը զանգում է:

ՔՐԱՓ — (Մալֆարթիին): Իրավունք ունի՞:

ՄԱՔՔԱՐԹԻ — Է՛ անհրճելի ժամանակներից կենդանի արարածները պարում են: Ես նույնիսկ կասեի, որ կյանքն ու պարը միշտ էլ իրարից

անբաժան են եղել, մինչև մեր օրերը, երբ արդեն տեսնում ենք...
(Հարիին): Պարիր, տղաս, ցույց տուր մտքիդ եկածը:

ՀԱՐԻ— Դեռ լրիվ չեմ մշակել, բայց սկիզբը սրա պես մի բան է: (Պա-
րում է):

ՆԻՔ — (Լսափողը վերցնելով): Նիքի բարը, ուստորանը և զվարճավայրն
է... Բարև ձեզ... Նիքն է... (Լսում է): Ո՞ւմ... (Շոտ է գալիս): Էս-
տեղ Դադլի Բոսթուիք անունով մարդ կա՞:

ԴԱԴԼԻ — (Վեր է ցատկում տեղից ու մոտենում հեռախոսին: Լսափողի
մեջ): Այո՞... էլսի... (Լսում է): Գալիս ես էստե՞ղ... (Ցնծագին: Բո-
լոր ներկաներին): Գալի՞ս է... (Դադար): Չէ՛, չեմ խմի... Ա՛խ, աստ-
վա՛ծ իմ, էլսի... (Կախում է լսափողը, այնպիսի զարմացկոտ հա-
յացքով նայում շորս կողմը, ասես նոր է ծնվել: Շրջում է, շոշա-
փում իրերը, արձոնները տեղը դնում և այլն):

ՄԱՔՔԱՐԹԻ — (Հարիին): Չտեսնված է, շտեսնված:

ՀԱՐԻ — Հետո էս հեշտ ու հասարակ սլարաքայլը կանեմ: (Ցուցադրում է):

ՔՐԱՓ — Հը՛, լա՞վ է, Մար:

ՄԱՔՔԱՐԹԻ — Ահավոր է, բայց անկեղծ է ու հավակնոտ, ինչպես ամեն
ինչ մեր մեծ երկրում:

ՀԱՐԻ — Հետո կանցնեմ սրան: (Ցուցադրում է): Իսկ հիմա՝ ամենափայ-
լուն կտորը: (Վերջացնում է պարը):

ՄԱՔՔԱՐԹԻ — Գերազանց է: Սա ամերիկացիների հոգու և մարմնի ներ-
կա վիճակի ամենաբավարար պատկերն է: Տղաս, դու հանճար ես:

ՀԱՐԻ — (Հրեկանքով սեղմում է Մաֆֆարթիի ձեռքը): Էս իրիկուն կյան-
քումս առաջին անգամ ելույթ եմ ունենալու հասարակության առաջ:

ՄԱՔՔԱՐԹԻ — Դու բոլորին կկախարդես: Պարելը որտե՞ղ ես սովորել:

ՀԱՐԻ — Ոչ մի դաս կյանքումս չեմ առել: Ես բնատուր պարող եմ: Եվ
կատակերգու:

ՄԱՔՔԱՐԹԻ — (Ջարմանքով): Դու կարողանում ես մարդկանց ծիծաղեց-
նե՞լ:

ՀԱՐԻ — (Հուսակտուր): Ծիծաղեցնելը ծիծաղեցնում եմ, բայց ոչ ոք չի
ծիծաղում:

ՄԱՔՔԱՐԹԻ — Տարօրինակ է: Ինչո՞ւ:

ՀԱՐԻ — Չգիտեմ: Չեն ծիծաղում ու պրծավ գնաց:

ՄԱՔՔԱՐԹԻ — Կարո՞ղ ես հիմա մի ծիծաղելի բան անել:

ՀԱՐԻ — Կուզենայի փորձել պատրաստածս նոր մենախոսությունը:

ՄԱՔՔԱՐԹԻ — Խնդրեմ: Թե ծիծաղելի լինի, խոսք եմ տալիս ծիծաղից
ջուր կտրել:

ՀԱՐԻ — Ուրեմն էսպես: (Ջերմեռանդորեն գործի է անցնում): Թուրքա-

կան փողոցում եմ՝ Շարքիի բարում: Ամառային ժամանակով իննից տասնհինգ է պակաս: Չորեքշաբթի է, ամսի տասնմեկը: Ունեցածս ի՞նչ է. գլխացավ ու տասնութ թվին թողարկված մի հինգ սենթանոց: Ուղա՞ծս ինչ է. մի բաժակ սուրճ: Թե հինգ սենթանոցս ծախսեմ մի բաժակ սուրճի վրա, ուրեմն պիտի ոտքով տուն գնամ: Մնացել եմ երկու քարի արանքում: Հույն Ջորջն ու ֆիլիպինցի Պեդրոն տաքացած բիլիարդ են խաղում: Իմ հագին քրջեր են: Նրանց հագին՝ երեսունհինգ դոլարանոց, հատուկ կարել տված կոստյումներ: Ես ոչ մի հատիկ սիգարետ չունեմ: Նրանք մի մետրանոց սիգարներ են ծխում: Սովորականի նման գլուխ եմ կոտրում: Հույն Ջորջն էլ է մնացել երկու քարի արանքում. ի՞նչ խաղա, բանը բուրդ է: Թե մի բաժակ սուրճ խմեմ, ուրեմն մեկն էլ եմ ուզելու: Սա՞ ինչ բան է: Վա՛յ, ականջիս ցավը բռնեց: Քթիցս մուխ է բարձրանում: Հույն Ջորջը ձեռքն է առնում խաղաձողը: Կավիճ է քսում: Վեր-դիր է անում իրավիճակը: Չողով մի թեթև խփում է գնդակներից մեկին: Թի՛կ: Սա ի՞նչ բան է: Հույն Ջորջը դուրս պրծավ երկու քարի արանքից: Իսկ ե՞ս: Չգիտեմ գլուխս որ քարին դարկեմ: Դուրս եմ գալիս ու մի լրագիր առնում: Գրողը տանի, լրագիրն ինչի՞ս է: Իմ ուղածը մի բաժակ սուրճ է ու մի լավ, բանեցրած մեքենա: Իսկ ես դուրս եմ գալիս ու լրագիր առնում: Վաղվա առավոտյան թերթն է. հինգշաբթի օրվանն է, ամսի տասներկուսինը: Միգուցե իմ մասի՞ն էլ մի բան կա գրված: Վռազ-վռազ աչքի եմ անցկացնում: Չկա: Իմ մասին ոչ մի բառ չկա: Հիտլերի մասին է: Նա յոթ սարի հետևն է: Իսկ ես այստեղ եմ: Ախր Հիտլերն ո՞վ է, ի՞նչ շուն է: Ո՞վ է հիմա մնացել երկու քարի արանքում: Նայում եմ շորս կողմս: Բոլորն էլ մնացել են երկու քարի արանքում: Արար աշխարհն է երկու քարի արանքում:

Դադար: Քրափն օղղվում է Հարիի կողմը, ասես հենց հիմա մի հույժ կա-
րևուր ձեռքակալություն է գլուխ բերելու: Հարին հետ-հետ է գնում զեպի գուր:

ՄԱՔՔԱՐԹԻ — (Կանգնեցնում է Քրափին: Հարիին): Դրանից ծիծաղելի
բան կյանքումս չեմ լսել: Ծիշտն ասած, չեմ էլ տեսել:

ՀԱՐԻ — (Մոտենում է Մաֆֆարթիին): Բա ինչո՞ւ չեք ծիծաղում:

ՄԱՔՔԱՐԹԻ — Միտք եմ անում, միտք, բայց չեմ հասկանում:

ՀԱՐԻ — Այ, միշտ էդպես է. ես ծիծաղելի բաներ եմ հնարում, բայց
դրանց վրա ոչ ոք չի ծիծաղում:

ՄԱՔՔԱՐԹԻ — (Մտանոգ): Հնարավոր է, որ դու քեզանից անկախ հայտ-
նաբերել ես կատակերգության նոր տարատեսակ:

ՀԱՐԻ — էհ, ի՞նչ օգուտ, որ ոչ ոք չի ծիծաղում:

ՄԱՔՔԱՐԹԻ — Ծիծաղի տարբեր տեսակներ կան, տղաս: Այ, ձեռքս խըղ-
ճիս դրած ասում եմ, որ ես, օրինակ, հիմա ծիծաղում եմ, բայց
բարձրաձայն չեմ ծիծաղում:

ՀԱՐԻ — Ես ուզում եմ լսե՛լ ոնց են մարդիկ ծիծաղում: Ուզում եմ, որ
բարձրաձայն ծիծաղեն, կոկորդով մեկ: Դրա համար եմ անընդհատ
ծիծաղելի բաներ հնարում:

ՄԱՔՔԱՐԹԻ — Ինչ արած: Միգուցե կգա ժամանակը, քեզ կհասկանան:
Գնացի՛նք, Քրափ: Ցտեսութ՛յուն, Զո:

Մաքքարթին ու Քրափը գնում են:

ԶՈ — Ցտեսութ՛յուն: (Կարճ դադարից հետո): Լսիր, Նիք:

ՆԻՔ — Ի՞նչ կա:

ԶՈ — Վերջին մրցավազքին խաղչեքդ դիր Մաքքարթիի վրա:

ՆԻՔ — Հո խելքդ չե՞ս թոցրել: Խաբլան, դեն ընկած ձի է...

ԶՈ — Ինչ ունես-չունես, Մաքքարթիի վրա դիր:

ՆԻՔ — Մի սենթ էլ չեմ դնի: Մաքքարթիի վրա դո՛ւ դիր ունեցած-
չունեցածդ:

ԶՈ — Ես փողի կարիք չունեմ:

ՆԻՔ — էդ ո՞նց իմացար, որ Մաքքարթին է տանելու:

ԶՈ — Անունը Մաքքարթի է, չէ՞:

ՆԻՔ — Հա: Հետո՞ ինչ:

ԶՈ — Մաքքարթի անունով ձին անպայման կտանի, այ կտեսնես: Հենց
էսօր կտանի:

ՆԻՔ — Ախր ինչո՞ւ, է՛:

ԶՈ — Ասածս արա, ամեն ինչ լավ կլինի:

ՆԻՔ — Մաքքարթիին թողնես, շուտի-չխմի, մենակ լեզվին զոռ տա, էդ
չի՞ եղած-չեղածը: (Դադար): Թո՞մն էս ուր է:

ԶՈ — Որտեղ որ է կգա: Ինչքան էլ խեղճացած լինի, կգա: Ամենաշատը
մի հինգ-տասը ըոպեից:

ՆԻՔ — Դու էդ Քիթիին չհավատացիր, չէ՞. որ իբր թե էստրադային ար-
տիստուհի է եղել:

ԶՈ — (Բառերը հատ-հատ արտասանելով): Ես ավելի շատ հավատում
եմ երազանքին, քան թե փաստերին:

ՆԻՔ — (Մտաբերելով): Նրա մեջ իրոք որ մի յուրահատուկ բան կա:
Անունս էլ ատամնաբույժ կնքեց:

Մտնում է Թոմը. շփոթահար է ու խոսվահույզ, մոլորվածի պես շորս կողմն
է նայում և անապարանքով մտե՛նում Զոյի սեղանին:

ՋՈ — Ի՞նչ է պատահել:

ԹՈՄ — Վերցրու տվածդ հինգ դուլարը, Ջո: Սիրտս էլի սեպեցի է:

ՋՈ — Թե օրգանական բան չի, ինքն իրեն կանցնի: Թե օրգանական է, գիտությունը մի ճար կանի: Ի՞նչ է՝ օրգանական, թե անօրգանական:

ԹՈՄ — Չգիտեմ, Ջո... (Երևում է հուսահատությունից իրեն կերցրել է):

ՋՈ — Ինչի՞ համար ես տանջվում-տապակվում: Մի հանձնարարություն ունեմ քեզ տալու:

ԹՈՄ — Քիթիի համար:

ՋՈ — Ի՞նչ է եղել նրան:

ԹՈՄ — Նստել է իր սենյակում ու լաց է լինում:

ՋՈ — Լաց է լինո՞ւմ:

ԹՈՄ — Հա, արդեն մի ժամ կլինի: Էսքան ժամանակ խոսում եմ. մխիթարում, լացը չի կտրում:

ՋՈ — Ինչո՞ւ է լաց լինում:

ԹՈՄ — Չգիտեմ: Բան չեմ հասկանում: Անընդհատ լաց է լինում ու սպառնում ինչ-որ մեծ տան, գամփռների, ծաղիկների մասին, ասում է՝ մի եղբորը սպանել են. մյուսն էլ անհետ կորել է: Ջո, սիրտս չի դիմանում, որ Քիթին լաց է լինում:

ՋՈ — Ուզում ես ամուսնանա՞լ էդ աղջկա հետ:

ԹՈՄ — ('Նիխով է անում): Հա, ուզում եմ:

ՋՈ — (Անկեղծ հետաքրքրությամբ): Ինչո՞ւ:

ԹՈՄ — Ճիշտը չգիտեմ, որ ասեմ, Ջո: (Դադար): Հենց միտս է գալիս՝ փոքրոցներն է ընկնում, կարծես գլխիս կրակ թափվի: Երևի սիրում եմ նրան, Ջո, ուրիշ ոչ մի բան:

ՋՈ — Կավ աղջիկ է:

ԹՈՄ — Ոնց որ հրեշտակ լինի: Իսկի չես ասի, որ դուրս ընկած է, նրանց նման չի:

ՋՈ — (Փուրկոտ): Առ. էսքան փողը վերցրու, վազիր հարևան Ֆրենքիի մոտ ու խաղչեք դիր Մաքքարթիի վրա:

ԹՈՄ — (Փուրկոտ): Էսքա՞նը, Ջո: Մաքքարթիի վրա՞:

ՋՈ — Հա, շտապիր:

ԹՈՄ — (Կնալով): Ա՛խ, Ջո: Թե Մաքքարթին տարավ, գրպաններս կհաստացնենք:

ՋՈ — Վազ տուր, շուտ արա:

Թումբ դուրս է վազում, դռան մոտ էիչ է մնում բախվի հետ եկող Արաբին: Նիհն առանց մի բառ ասելու Արաբի համար զարեջուր է լցնում:

Ա.Ր.Ա.Ր — Քարը քարին չի մնում: Ուր էլ լինի: Արար աշխարհում: Քարը քարին չի մնում: Ինչ որ կա չկա, կորչում է, գնում:

Ն.Ի.Ք — (Թրված): Չէ մի չէ, Մաքքարթի: Ուրեմն որ առավտոր մի թեթև բախտդ բերեց, քեզ պիտի էնքան կորցնես, որ ութսուն դոլարը քամո՞ւն տաս:

Ջ.Ո — Նա ուզում է ամուսնանալ էդ աղջկա հետ:

Ն.Ի.Ք — Բա որ աղջիկը շուգի նրա կինը դառնա՞լ:

Ջ.Ո — (Հանկարծակիի գալով): Ճիշտ որ: (Միտք է անում): Է՛, ինչո՞ւ պիտի շուգի: Թոմից էլ լավ տղա՞:

Ն.Ի.Ք — Դե, նա էստրադային արտիստուհի է եղել: Եվրոպայի մեծամեծներից ծաղկեփնջեր է ստացել: Ամենահարուստ, երևելի երիտասարդներն են ճաշի հրավիրել: Հո Թոմի թայը չի՞:

Վազեվազ նես է բնկում Թոմը:

Թ.ՈՄ — (Ամեն ինչից զզված): Տեղ հասա՝ մրցավազքն արդեն սկսվել էր: Ֆրենքին շրնդունեց խաղչեքը: Մաքքարթին համարյա մինչև վերջ քաշ էր դալիս պոչից: Մտածում էի՝ լավ պրծանք, փողներս ջուրը շրնկավ: Մեկ էլ հանկարծ Մաքքարթին պոկվեց առաջ ու բուլորին տարավ. էլ ի՞նչ, առաջին տեղը բռնեց:

Ջ.Ո — Ֆրենքին ինչքա՞ն էր նրա համար տալիս. մեկին՝ տասնհի՞սուց:

Թ.ՈՄ — Ավելի շատ, բայց խաղչեքը շրնդունեց:

Ն.Ի.Ք — (Ամանների սրբիչը սենյակի մյուս ծայրը շարտելով): Թո՛ւհ, բասա բա՞ն է:

Ջ.Ո — Տուր փողը:

Թ.ՈՄ — (Փողը վերադարձնելով): Հիմա մոտ մեկուկես հազար դոլար կունենայինք:

Ջ.Ո — (Անտրամադիր, հենց այնպես, տեղնուտեղը մի բան մոզոնելով): Գնա Շվաբախերի խանութ և ինձ համար առ Եվրոպայի ամենամեծ քարտեզը: Հետ դալիս կմտնես Երրորդ փողոցի կոմիսիոն խանութներից մեկն ու մի լավ ատրճանակ կառնես, փամփուշտներն էլ հետը:

Թ.ՈՄ — Նա իր սենյակում նստել լաց է լինում, Ջո:

Ջ.Ո — Գնա բեր ուզածներս:

Ն.Ի.Ք — Ի՞նչ է, որոշել ես քարտեզն ուսումնասիրել, հետո դուրս գալ ու ինչ-որ մեկին էն աշխա՞րհը ճամփել:

Ջ.Ո — Ուզում եմ աչքի անցկացնել Եվրոպայի քաղաքների, գետերի, լեռների ու հովիտների անունները:

Ն.Ի.Ք — Բա ատրճանա՞կն ինչ ես անելու:

- ՋՈ — Ուզում եմ տնտղել: Հետաքրքիր է: Առ էս քսան դոլարը, Թոմ: Գնա բեր ուզածներս:
- ԹՈՄ — Ուրեմն՝ Եվրոպայի մեծ քարտեզն ու ատրճանակ:
- ՋՈ — Հավը կջոկես: Վաճառողին կասես, որ դենքից գլուխ չես հանում ու հույսդ իր ազնվության վրա է: Տասը դոլարից ավել փող չտաս:
- ԹՈՄ — Ջո, երևում է մտքիդ բան ես դրել: Ատրճանակի հետ հանաք չեն անի:
- ՋՈ — Տես վատը շտան:
- ԹՈՄ — Ջո:
- ՋՈ — (Սրտնեղած): Ի՞նչ է, Թոմ:
- ԹՈՄ — Ջո, ինչո՞ւ ես ինձ անընդհատ հիմար բաների ուղարկում:
- ՋՈ — (Ի՛արկացած): Դրանք հիմար բաներ չեն, Թոմ: Դե, ճամփա ընկիր:
- ԹՈՄ — Բա Քիթի՞ն, Ջո:
- ՋՈ — Թող լա: Օգուտ է:
- ԹՈՄ — Դե որ առանց ինձ էստեղ երևա, խոսիր հետը, հա՞, Ջո: Պատմիր իմ մասին:
- ՋՈ — Հավ: Գնա: Ատրճանակը լցնել շտաս: Ուղղակի կվերցնես, կգաս:
- ԹՈՄ — (Կնալով): Ինչո՞ւ պիտի լցնել տամ. գլխիցս ձե՞ռ եմ քաշել:
- ՋՈ — Սպասիր մի րոպե: էս խաղալիքները հետդ տար:
- ԹՈՄ — Ու՞ր տանեմ:
- ՋՈ — Մի երեխայի կտաս: (Դադար): Չէ: Տար Քիթիին տուր: Մի անգամ ինձ խաղալիքներ տվին, լացս կտրեցի: Դրա համար էի քեզ խանութ ուղարկել: Ուզում էի պարզել ինչ կա դրանց մեջ, որ տեսնելուն պես՝ լացս կտրեցի: Հիշում եմ՝ աչքիս շատ տխմար թվացին:
- ԹՈՄ — Ուրեմն ի՞նչ, Ջո: Տանեմ Քիթիի՞ն տամ: Քո կարծիքով լացը կկտրի՞:
- ՋՈ — Գուցեև կտրի: Դրանք էնպես են գրավում, որ մոռանում էլ ես, թե լացդ ինչու էիր դրել: Խաղալիքները հենց դրա համար են:
- ԹՈՄ — Հա, բա ի՞նչ: Վաճառողուհին զարմացել էր, թե ինչիս են պետք: Այ, հիմա կտանեմ կտամ Քիթիին: (Ողբերգականորեն): Ախր նա փոքրիկ աղջկա նման է: (Գնում է):
- ՈՒԵՍԼԻ — Միստր Նիք, կարելի՞ է էլի դաշնամուր նվագել:
- ՆԻՔ — Ո՞նց թե՛ կարելի է: Ինչքան սիրտդ տալիս է, նվագիր... մինչև շասեմ, որ հերիք է:
- ՈՒԵՍԼԻ — Դուք մտադիր եք ինձ փո՞ղ տալ նվագելու համար:
- ՆԻՔ — Բա ո՞նց: Գոնե էնքան կտամ, որ գլուխդ պահես:
- ՈՒԵՍԼԻ — (Վարմակով ու հիացմունքով): Դաշնամուր նվագելու հա-

մար էլ փող տա՞ն: (Մտտենում է դաշնամուրին և սկսում կամացուկ նվագել):

Հարին բարձրանում է փոփոկ բեմահարթակ և ականջ դնում երաժշտությանը: Քիչ անց սկսում է դոփապար գարկել՝ ներբանները մեղմ կտկտացնելով:

ՆԻՔ — Ինչի՞ համար էիր լացո գրել որ:

ՋՈ — Մորս համար:

ՆԻՔ — Ի՞նչ էր եղել նրան:

ՋՈ — Մահացել էր: Խաղալիքները տվեցին թե չէ, լացս կտրեցի:

Մտնում է Նիֆի մայրը՝ մոտ վաքսուն տարեկան, համեստ սև շորով, փոփոմսեր, աշխույժ մի պառավ: Նրա դեմքը փայլում է ուրախությունից: Բարձրաձայն, գանազան շարժումներ անելով՝ լեզվին է տալիս խտալերեն: Նիֆը հրեվում է նրան տեսնելով:

ՆԻՔԻ ՄԱՅՐԸ — (Խտալերեն): Ի՞նչ կա, ի՞նչ չկա, ամեն ինչ լա՞վ է, Նիֆի:

ՆԻՔ — (Խտալերեն): Լավ է, լավ, մամա:

Մի կես բույս բարձրաձայն տալիս-առնում են ընտանեկան գործերի մասին, որից նետո Նիֆի մայրը հեռանում է այնպես զվարթ ու աղմկոտ, ինչպես սր եկել էր:

ՋՈ — Ո՞վ էր էդ կինը:

ՆԻՔ — (Հպարտ-հպարտ ու մի փիչ տխուր): Մայրս: (Դեռ նայում է մուտֆի նոնվոդ դռներին):

ՋՈ — Ի՞նչ էր ասում:

ՆԻՔ — Հեչ: Մտքովն անցել էր, եկել էր ինձ տեսնի: (Դադար): Ատրըճանակն ինչի՞դ է պետք:

ՋՈ — Սիրում եմ տնտղել իրերը, Նիֆ:

Սիգապանձ ֆայլով մտնում է մի ծերուկ, որն այնպիսի տեսք ունի, ասես ժամանակին եղել է Քիտ Քարսոնը: Մի պտույտ է տալիս ու վերջիվերջո կանգնում Ջոյի սեղանի մոտ:

ՔԻՏ ՔԱՐՍՈՆ — Անունս Մըրֆի է: Հին որսորդ եմ: Հո դեմ չե՞ք լինի, որ ձեր սեղանին նստեմ:

ՋՈ — Համեցեք: Ի՞նչ կխմեք:

ՔԻՏ ՔԱՐՍՈՆ — (Նստելով): Գարեջուր: Ինչ որ միշտ խմում եմ: Շնորհակալ եմ:

ՋՈ — (Նիֆին): Մի բաժակ գարեջուր, Նիֆ:

Նիֆը մի բաժակ գարեջուր է բերում, դնում սեղանին:

ՔԻՏ ՔԱՐՍՈՆ— (Մի շնչով դատարկում է, աչ ձեռքի երեսով սրբում ներմակ, փարթամ բեղր: Չուկր գլխից բռնելով): Դժվար թեքո օրում սիրահարված լինես լիլիպուտ կնկա՝ քաշը երեսունինը ֆունտ:

ՋՈ— (Նրան գննելով): Չէ, բախտ չի վիճակվել, բայց մի բաժակ էլ դարեջուր խմեք:

ՔԻՏ ՔԱՐՍՈՆ— (Մտերմաբար): Շնորհակալ եմ, հոգաչափ շնորհակալ: Գելափում էր, քսան տարի առաջ: Ռուֆուս Ջենքինս անունով մի տղա եկավ քաղաք, հետն էլ վեց հատ սպիտակ, երկու հատ սև ձի: Թե՛ մարդ եմ ման գալիս, ձիերիս ընտելացնի. դե, ես չեմ կարող, ձախ ոտս սախաթ է: Ոնց եղավ, Փարքերի կրպակում պատահեցի Հենրի Ուոլփոլին, խոսք խոսքի հասավ, վերջը տուրուղմփոց բացվեց: Չեռս մի պղնձե թքաման ընկավ, տարա բերեցի, գլխին բամփեցի: Պոչս քաշեցի ու հայզա՞՛ Մեքսիկա: Բայց արի տես, որ սրա գլուխը պինդ էր, չմեռավ: Էս մեքսիկացիներն էլ մլթոներեն էին խոսում, մի բառն ինչ է՝ չէի հասկանում: Շատ որ դեսուղեն ընկա, մի անասնաբույժ ինձ գործի վերցրեց, անունը՝ Դիեգո, ուսումն էլ ստացել էր Կալիֆոռնիայում: Մեզանից լավ էր մեր լեզվով բլբլացնում: Գիտես, ասում է, քո գործի անունն ի՞նչ է, Մըրֆ. ինչքան ուժդ պատի, պիտի էս ցուլերին բտես, որ մրցանակ շահեն: Գլխիս վրա, ասում եմ, բայց ինչո՞վ բտեմ, ինչքան ուժս պատի: Խոտ տուր, ասում է, կաթնուկ տուր, աղ տուր, գարեջուր, ասպիրին: Երկու օր շանցած՝ ակորդեոնի խաթեր կուվի մեջ ընկա: Իրեն կտրատում է, թե բա՛ գողացել ես: Իսկ ես փոխ էի առել: Էլ չհամբերեցի, տարա բերեցի ու ակորդեոնով գլխին շրմփացրի: Ակորդեոնը ձեռաց ջարդուխուրդ եղավ. էնքան սրտիս ցավ տվեց, ակորդեոնը ո՞րն է, հրաշք բան էր, կյանքումս դրա պես տեսած չկայի: Մի ձի ճարեցի, ինձ գցեցի թամբին ու էլի հայզա՞՛ սահմանը անցա, քշեցի եկա Թեքսաս: Ոնց եղավ, մի մարդու հետ խոսքի բռնվեցի, տեսքից շատ ազնիվ մարդ էր երևում: Բայց ի՞նչ դուրս գա, որ լավ լինի. դու մի ասա, էս մարդը խուզարկու է, ինձ է ման գալիս:

ՋՈ— Հա, բայց դուք խոսում էիք լիլիպուտի մասին՝ քաշն էլ երեսունինը ֆունտ:

ՔԻՏ ՔԱՐՍՈՆ— Բա իսկի կմոռանա՞մ էդ աղա կնկան: Մինչև մահ-գերեզման միտս կպահեմ էդ պատիկ ճատիկին:

ՋՈ— Իսկապե՞ս:

ՔԻՏ ՔԱՐՍՈՆ— Թեկուզ վաթսուն տարի ապրեմ:

ՋՈ— Վաթսու՞ն: Դուք հիմա էլ վաթսունից մեծ եք երևում:

ՔԻՏ ՔԱՐՍՈՆ— Կյանքիցս է: Տեսածս դարդ ու ցավից: Երեք ամիս առաջ հիսունութս լրացավ:

ՋՈ— Պարզ է: Հետո՞, շարունակեք, մի բան էլ պատմեք:

ՔԻՏ ՔԱՐՍՈՆ— Էդ թեքսասցի խուզարկուին ֆոռացնում եմ. ազգս Ռոթշթայն է, ասում եմ, լեռնագործ ինժեներ եմ՝ Փենսիլվանիայից, յուզոտ տեղ եմ ման գալիս, որ դործի մտնեմ: Երկու հասցե տվեց, թե՛ գնա Հաուսթոն: Մի օր ծեզը ծեզին մազ էր մնում, որ աչքիցս զըրկվեմ սանդուղքով իջնելիս: Մի զրո աժդահա առաջս կտրեց՝ բոյը վեց ոտնաչափ, աջ ձեռան տեղն էլ մի երկաթե շանչ: Դու իմ ընտանիքը, ասում է, քայքայել ես: Երդում-կրակ եմ ուտում, թե՛ այ մարդ, ես տեղացի չեմ, էս երկու օրն եմ եկել Հաուսթոն: Աղջկերքը կիտվել են սանդուղքի գլխին, դուրս եկել թամաշի, որ էս է պիտի տուրուղմփոց նայեն: Ուղիղ յոթ հոգի: Սա, ուրեմն, դիմացս ցցվել է՝ ոչ էս կողմ, ոչ էն կողմ, բոյը վեց ոտնաչափ, աջ ձեռան տեղն էլ երկաթե շանչը: Ում սիրտը ասես, որ դող չի ընկնի: Չանչը տարավ բերեց, որ գլխիս բամփի, հենց էդ արանքում ինձ շկորցրի, դրա մոռութին մի լավ հասցրի: Թե տեղնուտեղը գլխիս ճար շանեի, աչքիս պիտի մնաս բարով ասեի: Սա հարբածի պես գլդիզոր եղավ ու որտեղից որտեղ ատրճանակ հանեց: Իրար հետևից յոթ անգամ կրակեց: Համա ես ծտի պես թռել էի, մի շնչում սանդուղքով վերև բարձրացել: Էդպես մի ժամի շափ ոտս կախ արեցի, վերջը որոշեցի դուրս գալ լույս աշխարհ: Ուրեմն մի մետաքսի շոր եմ վրաս քաշել, գույնզգույն փետուրներով զուգվել, գլխիս էլ մի մեծ գլխարկ եմ դրել ու ճակատիս քաշել: Տեսնեմ անկյունում կանգնել, ճամփա է պահում: Վա՛խ, ասում եմ, էս ի՞նչ ասլան է պատի տակ դարդոտած կանգնել՝ փոխանակ ինձ պես հուրի-փերու հետ գնա քեֆ քաշի: Ասում է՝ սրտիս հետ գնա՛, քեզ նման լրբի հավեսը շունեմ: Ընկել եմ փողոց, էդպես գնում եմ. վերջը հայդա՛՛ թողեցի, դուրս եկա քաղաքից: Դժվար թե քո օրում կաշիդ փրկելու համար փեշ հագած լինես:

ՋՈ— Չէ, չի վիճակվել: Ոչ էլ կյանքումս սիրահարվել եմ լիլիպուտի՞ քաշը՝ երեսունինը ֆունտ: Էլի գարեջուր խմեք:

ՔԻՏ ՔԱՐՍՈՆ— Շնորհակալ եմ: (Մի բաժակ գարեջուր էլ է դատարկում): Իսկ փորձած կա՞ս հեծանիվով կով արածացնել:

ՋՈ— Չէ, առիթ չի եղել:

ՔԻՏ ՔԱՐՍՈՆ— Հաուսթոնից ծլկեցի՛՛ գրպանումս հինգ սենթ: Լուսինդա

անունով մի աղջկանից էի նվեր ստացել: Տասնչորս ժամում տասն-
 նըչորս մղոն ոտքով կտրեցի: Շատ էի գնացել, թե քիչ, մեկ էլ ի՞նչ
 տեսնեմ. մի մեծ, ուղածիդ պես տուն՝ շորս կողմը փշալար, գամփրո-
 ներն էլ բակում: Շուն տեսնելիս միշտ ճամփաս թեքել եմ: Բայց
 հիմի սովն ու ծարավը էնպես էին զոռում, որ ուղած-չուղած ներս
 մտա դարպասից: Գամփոնները վեր թռան ու վրա պրծան ինձ: Ճա-
 կատս դեմ տված ճամփա եմ բացում, համա ամեն շունչ քաշելիս,
 գլխիս մի մազ է սպիտակում: Մահն աչքս առած՝ հասա տան շեմքն
 ու դուռը թակեցի: Մի հաստաքամակ նեգրուհի դուռը բաց արեց
 ու տեղնուտեղը երեսիս շրխկացրեց: Ասում է՝ ուղ եղիր գնա՛, քո-
 սոտ անտեր շուն: Նորից եմ թակում: Էլի ասում է՝ ուղ եղիր գնա՛:
 Նորից: Էլի՛ ուղ եղիր գնա՛: Մի անգամ էլ որ թակեցի, տանտերը
 ինքը դուռը բաց արեց. հալևոր մարդ էր, հայհայր գնացել, վայվայն
 էր մնացել, երևի իննսուն տարեկանից պակաս չէր լինի. ձեռքին էլ
 կոթը սղոցած մի որսորդական հրացան: Ասում եմ՝ ես փորձանքի
 շեմ ման գալիս, այ հեր, սոված-ծարավ տղա եմ, անունս՝ Քեյվրնու
 էս խոսքերիս վրա բիձուկը փափկեց ու ներս տարավ ինձ: Անա-
 նուխի փունջ սարքեց երկուսիս համար: Այ հեր, ասում եմ, բա էս-
 տեղ մենակ ե՞ս ապրում: Թե՛ խմիր, խմիր, լեղվիդ մի տուր: Կա-
 րող է մենակ եմ, կարող է և չէ: Չտեսա՞ր տանտիկնոջը: Դե, մնա-
 ցածն էլ դո՛ւ տեղը բեր: Էդ տեսակ բան ականջովս էլի էր ընկել,
 բայց ամոթու էլ շհարցուփորձեցի, բերանս ջուր առս, ծպտուն շհա-
 նեցի: Թե որ ասեմ էդ հալևորը իմ պապն էր, շես հավատա, չէ՞:

ՁՈ — Գուցեև հավատամ:

ՔԻՏ ՔԱՐՍՈՆ — Է՛հ, էդպես էլ դուրս եկավ, որ իմ պապը չի: Ա՛յ թե
 մաղալու բան կլինեն, ափսոս:

ՁՈ — Իսկ որտե՞ղ էիք հեծանիվով կով արածեցնում:

ՔԻՏ ՔԱՐՍՈՆ — Օհայո նահանգի Տոլեդո քաղաքում, տասնութ թվին:

ՁՈ — Օհայո նահանգի Տոլեդո քաղաքո՞ւմ: Էնտեղ կով շեն պահում:

ՔԻՏ ՔԱՐՍՈՆ — Հիմի՛ էլ շեն պահում: Տասնութ թվին էին պահում: Ինչ
 որ է. մի մարդ կար, պահում էր: Հաշվապահ էր, անունը՝ Սեմ Գոլդ,
 ինքն էլ՝ բնիկ նյույորքցի, Իսթ Սայդում էր ծնվել: Սոմբրերո, Օդա-
 պարան, ատրճանակ, երկու գլուխ կով ու երկու հեծանիվ: Սեմն
 իր ունչոյի անունը «Դրախտի Սեմ» էր դրել. երկու ակր ընտիր հող
 ուներ՝ հենց քաղաքի փեշին: Միտդ է՞, տասնութ թիվը պատերազ-
 մի տարի էր:

ՋՈ — Հա, միտքս է, բայց ո՞նց էիք երկու կովը հեծանիվով արածացնում: էդ ո՞նց էիք գլուխ բերում:

ՔԻՏ ՔԱՐՍՈՆ — Ամենահեշտ բանն է, աշխարհում: Չեններս բաց թողած էի հեծանիվը քշում: Ուղեի-չուղեի, թե չէ ո՞նց պիտի օղապարանը գցեի, կովերին բռնեի: Սեմ Գուլդի մոտ էնքան աշխատեցի, մինչև որ կովերը փախեփախ բնկան: Հեծանիվներից լեղաճաք էին լինում: Փախան գնացին, Տուլեդո հասան: Ոչ մի լուր չեկավ: էլ թերթ չմնաց, որ հայտարարություն շտանք, բայց կովերը ոտով-գլխով կորան ու կորան: Խեղճ մարդու քեֆը կտրվեց: Երկու հեծանիվն էլ ծախեց ու հետ դառավ Նյու Յորք: Ես էլ կարմիր աստառով խաղաթղթերի կապուկից շորս տուղը վերցրի ու քաղաքի ճամփան բռնեցի: Նստեցի պոկերի: Խաղացողներից մեկը, անունը՝ Չաք Քուլինը, տաքարյուն տղա էր, աչքն էլ չէր ճպի, գլուխը փորձանքի կտար: Խնդմնդալով սրան ասում եմ՝ վաչ թե սիրտ շանես հարյուր դոլարի վրա հետս գրադ գաս, որ մյուս բաժանելիս շորս տուզն էլ Դենն է ընկնելու: Պայմանն ընդունեց, թե բա՛ ի՞նչ կա սիրտ շանելու: Իմ թղթերը կարմիր աստառով էին, նրանցը՝ կապույտ: Ասա՛ հիշում էի՞ անտեր մնացածը: Ուրեմն շորս հատ տուզ եմ ցույց տալիս. ազոավի տուզը, խաշի տուզը, ագուռի տուզը, սրտի տուզը: Մինչև մահ-գերեզման միտս կպահեմ էդ շորս թուղթը, թեկուզ վաթսուն տարի ապրեմ: Տեղնուտեղը կաշիս կքերթեին, թե էդ տարվա փոթորիկը մեյդան շրնկներ:

ՋՈ — Փոթորի՞կը:

ՔԻՏ ՔԱՐՍՈՆ — Ի՞նչ է, մոռացել ե՞ս տասնութ թվի Տուլեդոյի փոթորիկը:

ՋՈ — Ոչ տասնութ թվին, ոչ էլ ուրիշ տարի Տուլեդոյում փոթորիկ չի եղել:

ՔԻՏ ՔԱՐՍՈՆ — Մեղա քեզ, աստված: Բա ինչի՞ արար աշխարհը գլխիս իսավարեց, հե՛ր օրհնած: էդ ո՞նց պիտի մեկ էլ էն տեսնեի, որ ընկել եմ Չիկագո ու բժժած ման եմ գալիս Սթեյթ փողոցում:

ՋՈ — Երևի ուղղակի վախեցրել են ձեզ:

ՔԻՓ ՔԱՐՍՈՆ — Չէ, վախեցնե՞լը որըս է: Թե տասնութ թվի նոյեմբերի թերթերը բրբրես, չի կարող պատահի, որ Տուլեդոյի փոթորիկի մասին մի բան չգտնես: Հիշում եմ, մի երկհարկանի տան կտրին նրստած էի, փոթորիկը ինձ հյուսիս-արևմուտք էր քշում:

ՋՈ — (կուրջ-լուրջ): Հյուսիս-արևմո՞ւտք:

ՔԻՏ ՔԱՐՍՈՆ — Է՛հ, որդի, չլինի՞ թե ուզում ես ասել, որ դու էլ շես հավատում ինձ:

ՋՈ — (կուռ է: Ապա՝ ամենայն լրջությամբ, կտրուկ ու վնասկանորեն):
Իհարկե, հավատում եմ: Կյանքը արվեստ է, ոչ թե հաշվապահություն:
Մարդ ինքն իրեն գտնելու համար պիտի շատ ու շատ խաղափորձեր անի:

ՔԻՏ ՔԱՐՍՈՆ — (Մտախոհ, զարմացած, ժպիտը դեմքին): Դու հանդիպածս առաջին մարդն ես, որ հավատում է ինձ:

ՋՈ — (կուրջ): Էլի գարեջուր խմեք:

Մտնում է Թոմը՝ քերելով ֆարտեզագիրք, ատրճառակը ու մի տուփ փամփուշտ: Քիտ Քարսոնը գնում է վանառասեղանի կողմը:

(Թոմին): Տվեցի՞ր խաղալիքները:

ԹՈՄ — Հա, տարա տվեցի:

ՋՈ — Կացը կտրե՞ց:

ԹՈՄ — Չէ, սկսեց ավելի աղեկատուր լաց լինել:

ՋՈ — Այ քեզ բան: Տեսնես ինչո՞ւ:

ԹՈՄ — Ջո, ախր որ մի բոպե շուտ հասած լինեի, Ֆրենքին կրնդուներ խաղչեքը, ու հիմա մենք մոտ մեկուկես հազար դոլար կունենայինք: Դրանից ինչքա՞նը կտայիր ինձ, Ջո:

ՋՈ — Եթե նա ամուսնանար հետդ, լրիվ՝ ինչքան որ լիներ:

ԹՈՄ — Հաստա՞տ, Թոմ:

ՋՈ — (Բացում է փաթեթները, սկզբից աչքի անցկացնում ֆարտեզագիրքը, ապա՝ տնտղում ատրճառակը): Իհարկե: Դու իմ տերության միակ հպատակն ես: Իսկ հպատակի բարօրության մասին հոգալը իմ պարտականությունն է:

ԹՈՄ — Ի՞նչ կարծիքի ես, Ջո, էլ չի պատահի՞, որ մենք ութսուն դոլար դնենք ձիարշավի մրցումներին, շահողին մի դոլարի դիմաց տասնհինգը տան, լավ եղանակ լինի, վազբուղին էլ պինդ, ձիերը հաջող մեկնարկ վերցնեն, մեր ձին համարյա մինչև վերջ քաշ դա մյուսների պոչից, մենք էլ մտածենք, թե փողներս ջուրը գցեցինք, ու հանկարծ մեր ձին պոկվի առաջ և բոլորից շուտ տեղ հասնի:

ՋՈ — Կավ շհասկացա:

ԹՈՄ — Դու գիտես մտքինս ինչ է:

ՋՈ — Քո մտքինը անհնարին բան է: Չէ, Թոմ, էլ երբեք չի պատահի: Մենք ուղղակի մի քիչ ուշացանք, այ թե ինչ:

ԹՈՄ — Կպատահի, Ջո:

ՋՈ — Դժվար թե:

ԹՈՄ — Բա էլ ո՞նց պիտի փող ձարեմ, որ ամուսնանամ:

ՋԱ — Չգիտեմ, թո՞ւմ: Գուցեև չճարես:

ԹԱՄ — Ջո, ես պետք է նրա հետ ամուսնանամ: (Գլուխն օրորելով): Մի տեսնեիր ինչ խղճուկ սենյակում է ապրում:

ՋԱ — Ինչ սենյակ է ո՞ր:

ԹԱՄ — էնքան նեղլիկ է: Շունչդ կտրվում է, ոնց որ բանտում լինե՞լ
Անտանելի սենյակ է, Ջո: Քիթին արժանի է ավելի լավ տեղ ապրելու:

ՋԱ — Ուզում ես նրան դո՞ւրս բերել էդտեղից:

ԹԱՄ — Հա: Ուզում եմ, որ նա էնպիսի տան մեջ ապրի, ուր գոնե քիչ թե շատ ապրելու տեղ կա: Քիթին պարտեզ է պետք կամ դրա պես մի բան:

ՋԱ — Ուզում ես նրա հոգսը քեզ վրա՞ վերցնել:

ԹԱՄ — Բա ի՞նչ, Ջո: Պիտի մի լավ մարդու հոգսը ինձ վրա վերցնեմ, որ զգամ, թե ես էլ եմ ինձանից մի բան ներկայացնում:

ՋԱ — Ուրեմն պիտի աշխատանք գտնես: Ի՞նչ կարող ես անել:

ԹԱՄ — Միջնակարգ դպրոցն ավարտել եմ, բայց չգիտեմ ինչ կարող եմ անել:

ՋԱ — Իսկ որ մտքումդ ծանրութեթե ես անում, սիրտդ ի՞նչ է ասում՝ ի՞նչ կուզեիր անել:

ԹԱՄ — Երնեկ քեզ նման նստեի, Ջո, ձեռիս տակ մեկին պահեի, որ դեսուդեն վազեր, շամպայն վայելեի, ոչ մի հոգս շունենայի, գրպանս միշտ լիքը լիներ ու փողի համար երբեք դարդ չանեի:

ՋԱ — Աղայական կյանք ես ուզում:

ՆԻՓ — (Ջոյին): Բա դո՞ւ, դո՞ւ էդ ոնց ես հաջողացնում:

ՋԱ — Ծիշտն ասած, չգիտեմ, բայց իմ կարծիքով, պիտի սերտ դաշինք կնքես երկնավորի հետ:

ՆԻՓ — Քո ասածներից բան չեմ հասկանում:

ԹԱՄ — Ջո, միգուցե հետ դառնամ Քիթիի մոտ ու նորի՞ց փորձեմ նրան հանգստացնել:

ՋԱ — Չեռքդ տուր, վեր կենամ, ես էլ եմ գալիս:

ԹԱՄ — (Ջարմանով): Ի՞նչ: Արդեն վե՞ր ես կենում:

ՋԱ — Ասում ես՝ լա՞ց է լինում:

ԹԱՄ — Լաց է լինում: Առաջվանից աղեկտուր:

ՋԱ — Ինձ թվում էր հենց որ խաղալիքները տեսնի, լացը կկտրի:

ԹԱՄ — Ես սովոր եմ, որ դու գիշերվա ժամը շորսից մինչև հաջորդ գիշերվա երկուսը տեղդ նստած լինես:

ՋՈ — Ուղղակի ոտքով ման գալն իմ բանը չի, Թում: Ուրիշ ոչինչ: **Մոտ**
արի: Տուր ձեռքդ: Ես նրան հանգստացնելու ձեր կգտնեմ:

ԹՈՄ — (Սգնելով նրան վեր կենալ): **Ջո**, ես երբեք չեմ ասել քեզ, բայց
դու ուրիշ ես, նման չես մյուսներին:

ՋՈ — (Հապնեալ, փոքր-ինչ բարկացած): Հիմար-հիմար դուրս մի տուր:
Կան բաներ, որ գլխումս տեղ չեն անում: Դե, ես էլ փորձում եմ
տեղ անել: (Նա մի քիչ հարբած է: Գնում է Թոմի հետ):

Մինչ Ռեսլին դաշնամուր է նվագում, լույսերը դանդաղ մառում են, ապա
նույնքան դանդաղ վերստին պայծառանում՝ ի նախանշան երրորդ գործողության:

ԵՐՐՈՐԴ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆ

Մի հասարակ մահնակալ Նիֆի պանդուկում, որը պայմանականորեն պատկերում է «Նյու Յորք» նյութաճանցի ֆանտաստիկ սենյակը: Մահնակալը կարելի է դնել կենտրոնում կամ փոփոխել բեմահարթակին: Պանդուկում ամեն ինչ առաջվա նման է. միայն քե բոլորը լուռ են, անշարժ ու մրուրյան մեջ, բացի Ուեսլիից, որը դաշնամուրով նվագում է ինչ-որ մեղմ ու քախժուտ մեղեդի: Քիթի Դյուվալը այն զգեստով է, որ հագել է Օհայոյում անցած իր երիտասարդ տարիներին: Մահնակալին նստած՝ մի ժապավեն է կապում մազերին: Չեֆի հայելու մեջ նայում է իրեն: Տարիների քողած հետքերը նրա սիրտը կսկիծով են լցնում: Զայրագին ու վշտաբեկ շարժումով ժապավենը պոկում է գլխից: Վերցնում է անկողնու վրա քողած գիրքն ու փորձում կարդալ: Նորից է սկսում հեծկլտալ: Հանում է իր հին լուսանկարն ու նայում: Հնկնում է անկողնու վրա, դեմքը ծածկոցի մեջ բազում և ավելի աղիողորմ հեկեկում: Ականջին ինչ-որ բխկբխկոց է նասնում. կարծես դուռն են ծեծում:

ՔԻՔԻ — (Հեծկլտալով): *Ո՞վ է:*
ԹՈՄԻ ՉԱՅՆԸ — *Ես եմ, Քիթի, Թոմը: Զոն էլ է հետս:*

Հուշիկ ֆայլերով մահնակալին է մոտենում Զոն, հետևից՝ Թոմը: Զոյի ձեռքին մի բավականին մեծ խաղալիք կարուսել է: Մի պահ նա ուշի-ուշով նայում է Քիթիին: Խաղալիք կարուսելը դնում է հատակին՝ մահնակալի ոտների մոտ:

ԹՈՄ — (Թեփվելով Քիթիի վրա): *Մի լա, Քիթի, մի լա:*
ՔԻՔԻ — (Առանց գլուխը բարձրացնելու, արտասովազին): *Էլ չեմ կարող էսպես ապրել:*

Զոն գործի է դնում կարուսելը, որից տարօրինակ, տխուր, զանգակածայն երաժշտություն է լսվում: Մեղեդին սկսվում է դանդաղ, ապա արագանում, հետորգհետև նորից դանդաղում՝ մինչև ավարտվելը: Խաղալիքը հենց Զոյի հետաքրքրությունն էլ է շարժում. նա անբարբ նայում է կարուսելին և լսողությունը լաւած՝ ականջ դնում երաժշտությանը:

ԹՈՄ — (Աշխուժորեն): *Քիթի, Զոն վեր է կացել պանդուկի իր տեղից, որ հատուկ քեզ համար խաղալիք նարի ու բերի էստեղ: Սա նվա-*

գով է: Ամբողջ քաղաքը տաքսիով շափշփեցինք, մինչև որ գտանք:
Հասյա լսիր:

Քիթին դանդաղորեն նստում է, ականջ դնում: Թոմը հայացքը չի կտրում նրանից: Ամեն ինչ տեղի է ունենում քախժալի դանդաղությամբ: Քիթի աչքն ընկնում է իր հին լուսանկարի վրա, որտեղ նա պատկերված է մանկական տարի-նում: Վերցնում է լուսանկարը և նորից նայում:

ԹՈՄ — (Լուսանկարին նայելով): Ո՞վ է էս պստիկ աղջիկը, Քիթի:

ՔԻԹԻ — Ես եմ: Յոթ տարեկանում: (Լուսանկարը տալիս է Թոմին):

ԹՈՄ — (Նայում է, ժպտում): Այ թե սիրունիկն ես, Քիթի:

Ջոն մեկնում է ձեռքը: Թոմը լուսանկարը տալիս է նրան ու նորից շրջվում Քիթի կողմը: Թոմի աչքին Քիթին հիմա էլ է նույն սիրունիկ աղջիկը, ինչ որ յոթ տարեկանում: Ջոն գնում է լուսանկարը: Քիթին աչքերը քարձեացնում է, նայում Թոմին: Կասկած չկա, որ նրանք իսկապես սիրում են իրար: Ջոն հայացքը դարձնում է նրանց:

ՔԻԹԻ — Թոմ:

ԹՈՄ — (Պատրաստակամորեն): Հա, Քիթի:

ՔԻԹԻ — Թոմ, փոքր ժամանակ ի՞նչ էիր երազում դառնալ:

ԹՈՄ — (Մի քիչ տարակուսած, բայց նրան գոհացնելու նույն պատրաստակամությամբ): Ի՞նչ, Քիթի:

ՔԻԹԻ — Դու հիշո՞ւմ ես մանկությունդ:

ԹՈՄ — (Մտախոհ): Հա, Քիթի, մեկ-մեկ միտս է գալիս:

ՔԻԹԻ — Ի՞նչ էիր ուզում դառնալ:

ԹՈՄ — (Նայում է Ջոյին, բռնում նրա հայացքը, լեզուն բացվում է):

Մեկ ուզում էի շոգեքարշի մեքենավար դառնալ, մեկ՝ ոստիկան:

ՔԻԹԻ — Իսկ ես երազում էի մեծ դերասանուհի դառնալ: (Աչքերը Թոմի երեսին հանելով): Երբեք չե՞ս երազել բժիշկ դառնալ, Թոմ:

ԹՈՄ — (Նայում է Ջոյին, նորից բռնում նրա հայացքը: Ջոն դեմքի լրջմիտ արտահայտությամբ փաշալեռում է նրան, որ շարունակի): Այ, հիմա հիշեցի: Բա ո՞նց, Քիթի: Մի անգամ... երազել եմ բժիշկ դառնալ:

ՔԻԹԻ — (Տխուր ժպտով): Ինչ լավ է: Ես էլ երազում էի, թե մեծ դերասանուհի կդառնամ, օրերից մի օր թատրոն կգա մի ջահել բժիշկ, կտեսնի ինձ, կսիրահարվի ու ծաղիկներ կուղարկի:

Ջոն նշաններ է անում Թոմին՝ հասկացնելով, որ շարունակի:

ԹՈՄ — Ես հենց էդպես էլ կանեի, Քիթի:

ՔԻԹԻ — Ես չէի իմանա ծաղիկներն ումից են ու հետո նրան կտեսնեի:

փողոցում և կսիրահարվեի: Չէի իմանա, որ նա էլ է սիրահարված ինձ: Գիշեր-ցերեկ նրա մասին կմտածեի: Կերազեի, որ նա ամբողջ կյանքում իմ կողքին լինի: Կերազեի նրա նման երեխաներ ունենալ: Հենց որ տեսնեի նրան ու սիրահարվեի, էլ չէի ուզենա դերասանուհի մնալ: Մենք գնացք կնստեինք ու կգնայինք մեկը մյուսից գեղեցիկ քաղաքներ և ամեն տեղ կհանդիպեինք հրաշալի մարդկանց, փող կտայինք աղքատներին, և ով հիվանդանար, ուր էլ որ լինեի, նա կգնար հիվանդի մոտ ու կբուժեր:

Թումր ջգթրանառ ու մոլորված, ցավազին հայացքով նայում է Ջոյին: Քիրին բաղվել է անուրջների մեջ. գրեթե ինքնամոռացության գիրկն ընկել:

ՋՈ — (Կամացում): Խոսիր հետը, Թում: Գարձիր նրա հրաշագործ ջահել բժիշկը, ում մասին երազել է, բայց երբեք չի գտել: Սկսիր: Գոնե դու ուղղիր կյանքի սխալները:

ԹՈՄ — Ջո... (Սրտակտուր): Չգիտեմ ինչ ասեմ:

Միջանցից ինչ-որ ազմկոտ երգի պատառիկներ են լսվում: Զահել, առնական ձայնով մեկը ծոր է տալիս. «Խոյ օվկիանի կուրծքն է նեղում նավը մեր...»:

ՏՂԱՄԱՐԴՈՒ ՉԱՅՆԸ — Քիթի, աա՛ահ, Քիթի:

Քիրին հանկարծ ցնցվում է, սթափվում:

Աաա՛հ, ո՞ր գրողի ծոցն ես կորել, Քիթի:

Թումր վեր է բռնում՝ արյունը գլխին:

ԿՆՈՋ ՉԱՅՆԸ — (Միջանցում): Ո՞ւմ ես փնտրում, է՛յ, նավաստի:

ՏՂԱՄԱՐԴՈՒ ՉԱՅՆԸ — Աշխարհի ամենասիրուն պոռնիկին:

ԿՆՈՋ ՉԱՅՆԸ — Էլ ո՞ւր ես գնում, ես ի՞նչ պակասն եմ:

ՏՂԱՄԱՐԴՈՒ ՉԱՅՆԸ — (Անտարբեք արհամարհանքով): Դո՞ւ: Չէէէ՛: Դու ի՞նչ գիթիլ ես Քիթիի կողքին... Հոտած քավթառ...

ԿՆՈՋ ՉԱՅՆԸ — (Ճղնդալով, շարուրյամբ): Ի՞նչ ես բերանդ շաղ տալիս, վիժվածք:

ՏՂԱՄԱՐԴՈՒ ՉԱՅՆԸ — (Նույն անտարբեք արհամարհանքով, բայց ավելի բարձրաձայն): Ռեխոդ փակիր, թե չէ վզակոթիդ էնպես կհասցնեմ որ... Ծածկիր դուրը, շո՛ւտ:

ԿՆՈՋ ՉԱՅՆԸ — Այլանդա՛կ: Բոլորդ էլ այլանդակներ եք:

Դուրը շրխոցով փակվում է:

ՏՂԱՄԱՐԴՈՒ ՉԱՅՆԸ — (Ուռտալի, մոայլ Իրֆիջով): Աաա՛հ, Քիթի...

Քսանմեկերորդ սենյակ... Ո՞ր գրողի ծոցն է քսանմեկերորդ սենյակը:

ԹՈՄ — *Ջո, ես դրան կսպանեմ:*

ՔԻՔԻ — (Լիովին սթափված ու սոսկալի վախեցած): *Տեսնես ո՞վ է: (Նրկար ու սենուն հայացքով նայում է Թոմին և Ջոյին):*

Թոմը գայրույրից գույն է տալիս, գույն առնում: Ջոն անխռով է, հայացքը լի է խղճահարուստի: Քիքին դեմքը բաղում է անկողնու մեջ:

ՋՈ — (Կամացուկ): *Դուրս արա նրան, Թոմ:*

ՏՂԱՄԱՐԴՈՒ ՉԱՅՆԸ — *Հրես է՛. համար քսանմեկ: «Կապույտ է երկինքը, հովն է շնկշնկում: Ինչ լա՛վ է երկուսով մեր տաքուկ անկյունում»:* (Ողբերգականորեն): *Աաա՛հ, թքած ամեն ինչի վրա:*

Տխուր երգելով, մահնակալին է մոտենում մի ջանել նավաստի: Սիրունա-տես աղա է, քսան տարեկանից ավել չի լինի: Նա պարզապես հարբած է ու մե-նակ:

ՆԱՎԱՍՏԻ — *Ողջույն, Քիքի: (Իաղար): Օհո՛, այցելուներ: Կներեք: Հա-զար ներողություն: (Քիքիին): Ես հետո կգամ:*

ԹՈՄ — (Նրա ուտերը թափ տալով, կատաղի): *Կսպանե՛մ, մեկ էլ ոտք ես դրե՛լ էստեղ:*

Ջոն զսպում է Թոմին: Սա դուրս է հրում վախեցած տղային:

ՋՈ — (Տրտում): *Թոմ, մնա Քիքիի մոտ: Ես իջնեմ փողոց, մերենա բռնեմ: Մի քանի րոպեից էստեղ կլինեմ: Կզնանք օվկիանոսի կողմը՝ մայրամուտը նայելու: Հետո Գլխավոր խճուղով կզնանք Կիսալուս-նի ծոց: Կընթրենք էստեղ, իսկ դու և Քիքին կարող եք պարել:*

ԹՈՄ — (Քար կտրած, անգոր արտահայտելու իր զարմանքն ու երախ-տագիտությունը): *Ջո, էդ բոլորն ինձ համա՞ր ես անում: Ուրեմն ինձ չե՞ս ուղարկում, իմ տեղը դո՞ւ ես դնում:*

ՋՈ — *Հա: (Մի շաբժում է անում Քիքիի կողմը՝ հասկացնելով Թոմին, թե հարկավոր է խոսել նրա հետ, պաշտպանել նրա անմեղություն-ը, որ վստահի տակ է, երբ Թոմը նրա կողմին չէ, անմեղություն, որի համար Թոմն այդպես սիրում է նրան: Գնում է):*

Թոմը նայում է Քիքիին: Նրա դեմքը մրկում է ու ստանում մանկական առ-տահայտություն: Գործի է դնում կարուսելը, ականջ է դնում՝ հայացքը Քիքիին նա-ռած, որը համբաշարժ բարձրանում է տեղից՝ միմիայն Թոմին նայելով: Թո-մը վերցնում է պատվոզ կաթուսելը և դանդաղորեն մեկնում Քիքիին, ասես այդ խաղալիքն իր սիրան է: Դաշնամուրի նվագը հետզհետե ուժգնանում է, լույսերն աղոտանում են, լսվում է պարզ Հարիի կոշիկների փուրեռանդ կտկտոցը:

ՉՈՐՐՈՐԴ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆ

Քիչ անց: Ուեսլին դեռևս դաշնամուրի մոտ է: Հարին պարում է բեմահար-
թակին: Նիբը կանգնած է վանառասեղանի հետև: Արաբն իր մշտական տեղում
է: Քիտ Քարսոնը լուս է մտել՝ գլուխը ձեռքերին դրած:

Մտնում է Հարբեցողը: Գնում է հեռախոսի կողմը, պրպտում արտահան խոր-
շր պատահաբար մնացած հինգ սենթանոց գտնելու հույսով: Նիբը մոտենում է
Հարբեցողին՝ նրան դուրս տանելու համար: Հարբեցողը մի բառով համբերելու նշան
է անում: Նիբն անցնում է վանառասեղանի հետևը և Հարբեցողի համար վիսկի
լցնում:

ՀԱՐԲԵՑՈՂ — Ահեղների կենացը, աստված նրանց դատաստանը քաղցր
անի: (Մի ուրիշ բաժակ բարձրացնելով): Ջահեղների կենացը, աստ-
ված երկար արև տա նրանց: (Մի նոր բաժակ բարձրացնելով): Մա-
նուկների ու... պատլիկ կենդանիների կենացը, թեկուզ շնիկների, որ
կծել շգիտեն: (Մի բաժակ էլ բարձրացնելով, ամբողջ ձայնով): Ան-
տառաբուծության կենացը: (Գրպաններում փող է որոնում: Գտնում
է): Պրեզիդենտ... Թաֆթի կենացը: (Գնում է):

Հեռախոսը զանգում է:

ՔԻՏ ՔԱՐՍՈՆ — (Վեր թռչելով, կովի պատրաստ): Դե՛, մոտ եկեք, ո՞ւմ
գլուխն է բոր գալիս, ուզում եք բոլորդ Վրա տվեք: Ջիմանաք ողոր-
մություն խնդրողներից եմ, միշտ էլ ես եմ ողորմություն տվել:

ՆԻՔ — (Հանդիմանալից): Է՛, շեղավ, Քիտ Քարսոն:

ԳԱՒԼԻ — (Լսափողը վերցնելով): Ալո՛... Ո՞ւմ... Նիքի՞ն... Այո: Էստեղ
է: (Նիֆին): Քեզ են ուզում: Երևում է կարևոր բան է:

ՆԻՔ — (Մոտենալով հեռախոսին): Կարևո՞ր: Ի՞նչ պիտի լինի կարևոր:

ԳԱՒԼԻ — Մեծավորի պես է խոսում:

ՆԻՔ — Մեծավորի՞: (Ուեսլին ու Հարիին): Էյ, դուք, մի քիչ կամաց:
Թողեք լսեմ, տեսնենք էս ինչ կարևոր բան են ասում:

Ուեսլին դադարում է նվագել: Հարին ընդհատում է պարը:

ՔԻՏ ՔԱՐՍՈՆ— (Կիւպ մոտենում է Նիֆին): Թե իմ անելու բան կա, ասա՝ անեմ քո թանկագին խաթեր համար: Հիսունութ տարեկան եմ, գրլխովս երեք պատերազմ է անցկացել, շորս անգամ պսակվել եմ, երեխեքիս թիվ ու հաշիվ չկա, անուններն էլ չգիտեմ: Ձեռս դատարկ է, մկները գրպանումս վազվզում են: Հացը կոտեմին հաղիվ եմ հասցնում: Բայց թե իմ անելու բան կա, ասա՝ անեմ քո թանկագին խաթեր համար:

ՆԻՔ — (Համբերատար): Լսիր, հայրիկ, աստժու սիրուն, նստիր, քունդ առ... իմ թանկագին խաթեր համար:

ՔԻՏ ՔԱՐՍՈՆ— էդ էլ անեմ, ի՞նչ կա որ: (Նստում է, ձեռները դնում սեղանին, գլուխն էլ՝ ձեռներին: Միայն թե ոչ երկար: Հենց որ Նիֆն սկսում է հեռախոսով խոսել, ուշի-ուշով ականջ է դնում, ոտքի ելնում և սկսում մնջակատակի պես՝ շարժումներով ու դիմախաղով վերաբառադրել այն ամենը, ինչի մասին խոսում է Նիֆը):

ՆԻՔ — (Լսափողի մեջ): Հա՛... (Դադար): Ո՞վ... Հա՛, պարզ է... (Լսում է): Ի՞նչ եք կպել նրանցից... (Լսում է): Եկեղեցականները: Այ գետնի տակն անցնեն դրանք: Ես էլ եմ կաթոլիկ... (Լսում է): Լավ, ներս չեմ թողնի: Կասեմ, որ մի երկու օր էստեղ շերևան... Հա, հասկանում եմ, թե ինչն ինչոց է...

Սրկշտ քայլերով մտնում է Նիֆի դուռը՝ Աննան, աչքը չի պոկում հօրից: Նիֆը նրան չի նկատում: Աղջկը կանգնում է դաշնամուրի մոտ:

Ի՞նչ... (Խիստ զայրացած): Լսե՛ք, էդ Բլիթ է, ինչ է, կյանքս կերել է: Առավոտն էստեղ էր, ասացի, որ շառը քաշի գնա ու էլ մյուս անգամ էս կողմը չգա: Ես աղջկերքին հեռու կպահեմ: Դուք էլ Բլիթին հեռու պահեք... (Լսում է): Գիտեմ, որ աներձագը մեծ պաշտոնյա է, բայց թքած ունեմ: Նա էստեղ ոչ մի անելիք չունի: Անընդհատ բան է ման գալիս, որ մարդու գլխին կոտրի: Ես ոչ մի օրենք չեմ խախտում: Իմ պանդոկը քաղաքի ամենաալյանդակ մասում է, բայց հինգ տարվա մեջ ինձ մոտ ոչ մեկին ոչ թալանել են, ոչ սպանել, ոչ էլ աչքերը կապել: Ես չեմ կպչում մարդկանց գլխից, թողնում եմ ազատ՝ ինչ ուզեն, անեն: Իսկ ձեր գովական շքեղ ռեստորանները հենց քաղաքի կենտրոնում են, բայց դրանց երեսից իրիկունները քիթ սրբելու ժամանակ շունեք... (Ուեսլիին նշաններ է անում, ապա ավիով փակում լսափողը՝ շարունակելով լսել: Ուեսլիին): Ի՞նչ ես սսկվել, նվագիր: Ականջս տարավ: (Հարիին): Պարիր, տղաս, պարիր:

Ուեսլին հօրից է սկսում նվագել, Հարին պարում է:

(Լսափողի մեջ): *Հա, դուրս կանեմ, դուրս կանեմ: Բայց մի պաշ-
մանով, որ էդ Բլիթ է, ինչ է, շերևա էս կողմերն ու օյիններ հանի...
(Դադար): Լավ: (Կախում է լսափողը):*

ՔԻՏ ՔԱՐՍՈՆ— *Գլխացավի գործ է բացվե՞լ:*

ՆԻՔ— *էլի էդ գզվանքներն են. բարբերին հետևող ոստիկանությունից:
Գլխակեր Բլիթի սարքած բաներն են:*

ՔԻՏ ՔԱՐՍՈՆ— *Ով ուզում է լինի: Հույսդ ինձ վրա դիր: Ի՞նչ տեսակ
գլխակեր է էդ գլխակեր Բլիթը:*

ՆԻՔ— *Խիստ հատուկ տեսակի: Ուսերին գլուխ շունի, բայց ուրիշների
գլուխն ուտելու մեծ ախորժակ ունի:*

ԱՆՆԱ— *(Քիտ Քարսոնին, անհուն, ջերմագին, սրտառույզ հպարտությամբ,
Նիֆին մատնացույց անելով): Հայրիկս է, բա՛:*

ՔԻՏ ՔԱՐՍՈՆ— *(Աղջկա անակնկալ հայտնությունը, անուշ ձայնն ու շրֆ-
նաղ կերպարանքը նրան ստիպում են զարմանքից վեր թռչել): Տե՛ր
աստված, տեսի՛լք է, ի՞նչ է: Չագուկս, հրեշտակս, որտեղի՞ց լույս
ընկար: Իմ աղջիկն էլ էր էսպես, մի անգամ հազար շուն ու գելի
մեջ հորը ճանաչեց:*

ՆԻՔ— *(Զարմանքով): Աննա, ի՞նչ ես կորցրել էստեղ: Դե շուտ տուն
գնա, սա քո ի՞նչ տեղն է: Գնա տատիկին օգնիր՝ հաց սարքի ինձ
համար:*

Աննան ժպտում է հորը, հասկանում նրան, գիտի, որ այդ խոսքերը սիրո խոս-
քեր են: Ուղղվում է դրան կողմը՝ անընդհատ հորը նայելով. կարծես ուզում է
ասել, թե մինչև կյանքի վերջը պատրաստ է հոր առաջ հաց դնել-վերցնել: Գնում է:
Նիֆը հայացքը ճոճվող դռներից է հանել: Քիտ Քարսոնը երկու-երեք ֆայլ
է անում դեպի դուռը: Աննան հրում, բացում է դռներից մեկը, գլուխը ներս մտ-
ցրելով՝ մի անգամ էլ հորը տեսնելու համար: Քափահարում է ձեռքը՝ նրան հրա-
ժեշտ տալով: Շրջվում է ու վազում:

ՆԻՔ— *(Հոգուն խորունկ տխրություն է իջել: Չգիտի ինչ անի: Մի շիշ
և բաժակ է վերցնում: Իր համար խմիչք է լցնում: Խմում է: Քիչ է.
էլի է լցնում և բաժակը մի շնչով դատարկում: Մրմնջալով): Իմ
քաղցր, անուշ բալա: Նրա կտորն է, է՛հ, լույս դառնա նա: (Հանում
է թաշկինակը, սրբում աչքերն ու ֆիթը մաքրում):*

Քիտ Քարսոնը կիպ մտանում է Նիֆին, աչքերը գամում նրա երեսին:

(Նայում է Քիտ Քարսոնին: Բարձրաձայն, համարյա թե նրան սր-
տանաֆ անելով): *Ասում ես՝ ձեռք դատարկ է, չէ՞:*

ՔԻՏ ՔԱՐՍՈՆ— *Հա, հա, միշտ դատարկ է եղել: Գրպանումս մկներ են
վազվզում:*

ՆԻՔ — *Հավ: Գնա խոհանոց ու Սեմին օգնիր: Մի բան կեր: Հենց որ հետ
գաս, երկու բաժակ գարեջուր կստանաս:*

ՔԻՏ ՔԱՐՍՈՆ — *(Ուշադիր նայելով Նիֆին): Ինչ էլ ասես, կանեմ: Հավ
մարդուն ես ձեռաց ճանաչում եմ: (Գնում է):*

Պանդոկ է մտնում էլսի Մանդելշպիգելը: Գեղեցիկ, բխաներ աղջիկ է: Քախ-
ժուս, իմաստուն, երազկոտ դեմք լի է կարեկցանքով, բվում է՝ ուր որ է աշխե-
րից արցունքներ կրափվեն: Նա ասես պարուրված է անբանի շղարչներով: Քայլ-
վածքը նուրբ է ու նազանի: Կարծես ոտները փոխում է ցնորական ու ֆնֆշածուփ
մշուշի միջով: Սկզբում Դադլին չի նկատում նրան: Իսկ երբ ի վերջո տեսնում
է, այնպես է ֆարանում, որ հազիվ է ի վիճակի շարժվել կամ խոսել: Աղջկա ներ-
կայությունը նա ոտից-գլուխ կերպարանափոխվում է: Ասես ինքնամոռացման
մեջ, վեր է կենում տեղից և տխուր ժպիտով գնում աղջկան ընդառաջ:

ԷԼՍԻ — *(Նրան նայելով): Բարե, Դադլի:*

ԴԱԴԼԻ — *(Սրտաբեկ): Էլսի...*

ԷԼՍԻ — *Կնե՞րես: (Գացատրելով): Այնքան մարդ կա հիվանդ: Անցած
գիշեր մի փոքրիկ տղա մահացավ: Ես քեզ սիրում եմ, բայց... (Չեռ-
ֆը բափ է տալիս՝ ջանալով ցույց տալ, թե ինչ անհույս բան է սերը):*

Նստում են:

ԴԱԴԼԻ — *(Աչքը նրա աչքին գցած, շշմած ու խաղաղված): Էլսի, շե
պատկերացնի ինչքան եմ ուրախ քեզ տեսնելուս համար. ուղղակի
որ հիմա նստած ես իմ առաջ: (Սրտակեղեֆ): Վախենում էի, որ էլ
երբեք չեմ տեսնի քեզ: Խելագարվում էի: Չէի ուզում ապրել: Ազ-
նիվ խոսք: (Գլուխը վշտագին օրորում է՝ մունջ ու հրաշագեղ սիրով
համակված):*

Մտնում են երկու պոսիկ և կանգնում Դադլիից ոչ հեռու, վանառասեղանի
մոտ:

*Ամեն ինչ էլ գիտեմ: Էլի ես ասել, բայց ես ոչ մի բան չեմ կարող
անել, էլսի: Ես սիրում եմ քեզ:*

ԷԼՍԻ — *(Մեղմիկ, բախժալի ֆնֆշությամբ ու անկեղծ գորովանքով):*

*Գիտեմ, որ սիրում ես: Ես էլ քեզ եմ սիրում, բայց չե՞ս տեսնում,
որ այս աշխարհում սերն անհնարին է:*

ԴԱԴԼԻ — *Գուցեև ոչ, էլսի:*

ԷԼՍԻ — *Սերը երկնքի թռչունների համար է: Նրանք թևեր ունեն ու կա-
րող են թռչել, հենց որ ընկնու ժամանակը գա: Սերը ջունգլիներում
ապրող վագրերի համար է, որովհետև նրանք չգիտեն իրենց վերջն
ինչ է լինելու: Իսկ մենք գիտենք մեր վերջն ինչ պիտի լինի: Ամեն*

զիշեր տեսնում եմ, թե ինչպես են մարդիկ տառապանքների մեջ մեռնում: Հսում եմ նրանց շնչառությունը, լացը, զառանցանքը: Նրանք հեկեկում են օդի ու ջրի, սիրո կարոտից, մայրերի կարոտից, կանաչ դաշտերի ու արևի լույսի կարոտից: Մեր կյանքում չեն լինի ոչ սեր, ոչ վեհություն: Երանի թե լինեին:

ԳԱՒԼԻ— (Նրա խոսքերից մինչև հոգու խորքը հուզված): Ես քեզ սիրում եմ, էլսի:

ԷԼՍԻ— Դու ուզում ես ապրել: Ես էլ եմ ուզում ապրել, բայց որտե՞ղ: Ո՞ւր կարող ենք փախչել այս թշվառ աշխարհից:

ԳԱՒԼԻ— Մենք փախչելու տեղ կգտնենք, էլսի:

ԷԼՍԻ— (Նրան ժպտալով): Լավ: Նորից փորձենք: Գնանք, մի սենյակ վարձենք էժանագին հյուրանոցներից մեկում ու երևակայենք, թե աշխարհը գեղեցիկ է և կյանքը լի է սիրով ու վեհությամբ: Բայց երբ լույսը բացվի, կարո՞ղ ենք մոռանալ մեր պարտքերն ու պարտականությունները, մոռանալ, թե ինչ գնով պիտի վարձահատույց լինենք ամեն մի ծիծաղելի մանրուքի համար:

ԳԱՒԼԻ— (Կույր հավատով): Կարող ենք, էլսի, կարող ենք:

ԷԼՍԻ— Լավ, Դադլի: Խոսք չունեմ: Գնանք: Վրա է հասել մի նոր սրբտամաշ պատերազմի ժամը: Շտապենք, քանի դեռ համազգեստը վրագ չեն բաշել, շարք չեն կանգնեցրել, ձեռքդ հրացան խոթել և ուղարկել սպանելու կամ սպանվելու: (Փաղափուշ հայացքով նայում է նրան և ձեռքը բռնում):

Դադլին այնպիսի երկյուղածությամբ է գրկում աղչկան, կարծես վախենում է նրան ցավ պատճառել: Գնում են, ասես իրար փարած աստծո գառներ լինեն: Մի պահ լուրջուն է տիրում: Պոռնիկներից մեկն սկսում է ֆան-ֆան ծիծաղել:

ԱՌԱՋԻՆ ՊՈՌՆԻԿ— Վա՛յ, ձեր գլուխը մեռնի: Համա թե պանդոկ ունես, նիք, ինչ ասես չես տեսնի:

ՆԻՔ— Ինչ արած, պանդոկս էն աշխարհում չի: Մարդամեջ տեղ է, փողոցում, քաղաքի մեջ: Մարդիկ գալիս-գնում են: Ամեն մեկն իր հետ մի բան է բերում, իր հոգսն ու ցավը: Ամեն մեկն ասում է իր ասելիքը:

ԵՐԿՐՈՐԴ ՊՈՌՆԻԿ— է՞դ լրբի պես սատանա նալողներն են, է՛, որ մեր հացը կտրում են:

ՆԻՔ— (Մտաբերելով): Հա՛. Ֆինեգանն էր զանգել:

ԱՌԱՋԻՆ ՊՈՌՆԻԿ— է՞դ հաստափոր առնե՞տը:

ԵՐԿՐՈՐԴ ՊՈՌՆԻԿ— Ի՞նչ շոռ ու ցավ է իր գլխին ուզում. ա՞ղն է պակաս, թե՞ մաղը:

ՆԻՔ — էս երկու օրը ավելի լավ է կինոներից քթներդ դուրս շահներ:
ԱՌԱՋԻՆ ՊՈՌՆԻԿ — Ի՞նչ ցավներս է մնացել կինոներում: Ամեն տեղ նույն զիբիլն է: (Հեզնանֆոլ): Մի գլուխ սեր, հա սեր. ո՞վ զահլա ունի:

ՆԻՔ — Ձիբիլ է, թե զիբիլ չի, բայց հոգեառներիդ սիրաբաստիկը բռնել է. որոշել են էս երկու օրը ձեր պոչից կաշի: Թե խելք ունեք, գլխներիդ ճարը տեսեք, էստեղից էլ հեռու մնացեք:

ԱՌԱՋԻՆ ՊՈՌՆԻԿ — Մեկը ես, հենց որ համազգեստը հագին, կրծքանշանը կպցրած, մահակով ու ատրճանակով տղամարդ եմ տեսնում, ծնկներս թուլանում են, քիչ է մնում վզովն ընկնեմ:

Մտնում է Քրափր: Պոռնիկները բաժակները ցած են դնում:

ՆԻՔ — Դե լավ, լավ, գնացեք:

Պոռնիկները գնում են դռան կողմը և դեմ առնում Քրափին:

ԵՐԿՐՈՐԴ ՊՈՌՆԻԿ — Գնում ենք, գնում:

ԱՌԱՋԻՆ ՊՈՌՆԻԿ — Իմիջիպյուց, մենք նախկին մանեքենուհիներ ենք: Երկուսն էլ գնում են:

ՔՐԱՓ — (վաճառասեղանի մոտ): Գործադուլը քիչ էր, հիմա էլ խեղդում են, թե փողոցներն ընկած՝ աղջկերքի պոչից վազ տվեք, որ անառակությամբ չզբաղվեն: Բան չեմ հասկանում: Երնեկ հետ դառնայի տուն ու երեխեքի ձեռից բռնած՝ փողոցն անցկացնեի դարոցից գալիս: Էդ է իմ գործը: Չեմ սիրում գլուխս ցավի տակ դնել: Մի դարեջուր տուր:

Նիք մի բաժակ գարեջուր է տալիս նրան:

(Մի երկու կում անելով): Այ, հենց հիմա, Մաքբարթին՝ ամենամոտ ընկերս, մնացած վաթսուն գործադուլավորների հետ արյուն-քրքրտինք է թափում, որ դավաճանների առաջն առնի, ինչ է՝ իրիկունը «Մերի Լուքենբախ» նալը չբեռնաթափեն: Խելքս մի բան չի մըտնում ու չի էլ մտնի. ախր ո՞ր ձին է բացի տվել Մաքբարթիի գրելխին, ինչի՞ համար է պրոֆեսորի տեղը բեռնակիր դառել:

ՆԻՔ — Կովբոյներ ու հնդկացիներ, ոստիկաններ ու գողեր, գործադուլավորներ ու դավաճաններ...

ՔՐԱՓ — Բոլորն էլ մարդիկ են, բոլորն էլ ուզում են օր ու արև տեսնել, հացի տիրանալ, ընտանիքը պահել, երեխեքին մեծացնել, հանգիստ քուն մտնել: Ուզում են կինո գնալ, կիրակի օրերը մեքենայով ման

գալ: Բոլորն էլ լավ մարդիկ են. ուրեմն էլ որտեղի՞ց են էս փորձանքները գլխներին գալիս: Բոլորի ուղածն էլ մենակ մի բան է. պարտքի տակից պրծնել, հանգիստ շունչ քաշել: էլ ինչի՞ համար են մեկը մյուսի գլխին փորձանքներ բերում: Ես ամեն ինչ գցել-բռնել եմ ու գիտե՞ս ինչ մտքի եմ եկել, Նիք:

ՆԻՔ — Չգիտեմ: Ի՞նչ:

ՔՐԱՓ — Իմ կարճ խելքով էնքանն եմ տեսնում, որ մենք բոլորս խելագարվել ենք: Քսանյոթերորդ կառանացցի կողմերն էի գնում, որ էս միտքը գլխումս մեխվեց: էնպես վեր թռա, ոնց որ սառը ջուր գլխիս լցնեին: էդ տեսակ բան հետս երբեք չէր կատարվել: Ախր մի տես ինչ հրաշք աշխարհում ենք ապրում, մի տես շորս կողմը ինչքան հրաշալիքներ կան: Իսկ հիմա նայիր մեզ: Մենակ նայիր, ուրիշ բան չէ: Մենք խելագարվել ենք, խելքներս հետ տվել: Ամեն ինչ ունենք, բայց հոգիներս կորցրած՝ հա դժգոհում ենք ու դժգոհում:

ՆԻՔ — Ճիշտ է, խելագարվել ենք: Բայց թեկուզ էդպես, պիտի բոլորս միասին ապրենք: (Ցույց է տալիս պանդոկում նավաբվածներին):

ՔՐԱՓ — Հույս չկա: Երևի ոստիկանը իրավունք չունի էս տեսակ մտքերով տարվել, բայց դու ու քո աստվածը, ի՞նչ անեմ, որ հենց էս մտքերն են գլխումս ծնվում: Ո՞նց է էսքան կեղտը մեջներս մտել: Ախր աշխարհն էնքան լավն է: Բա հրաշք չի՞, որ լույսը բացվելու հետ զարթնում ես քնից, դուրս ես գալիս, քայլում, ծառ ու ծաղկունքի անուշ հոտը շնչում, դպրոց գնացող երեխեքին ու երկնքի ամպերին նայում: Բա հրաշք չի՞, որ քայլում ես քեզ համար, քո քեֆին շվշվացնում կամ էլ քթիդ տակ երգում: Ախր աշխարհը դրախտ է, դրախտ: էլ ինչի՞ համար են մարդիկ էսքան շարիքներ բերում:

ՆԻՔ — Չգիտեմ: Ինչի՞ համար:

ՔՐԱՓ — Մենք խելագարվել ենք, այ դրա համար: Կորցրել ենք մեր բարությունը: Չորս կողմը ամեն ինչ նեխել է: Խեղճ աղջկերքը ծախում են իրենց: Այնինչ մի երկու տարի առաջ դեռ դպրոցականներ էին: Բոլորը հարայ տված փողի հետևից են վազում, թե ոնց անեն, որ շատ փող ճանկները գցեն: Չիարշավի մրցումներին խելքից դուրս խաղչեքեր են դնում, չգիտես ինչեր անում: Ոչ ոք չի ուզում հանգիստ սրտով ման գալ ջրի ափին: Ոչ ոք չի ուզում իր համար, ականջը դինջ ապրել, բոլորն էլ պատրաստ են իրար միս կրծել: Նիք, ես էլ ուժ չունեմ ոստիկան լինելու, ի վիճակի չեմ: Թող մի ուրիշը պահպանի օրենքն ու կարգուկանոնը: էս հիմար բառերով վարչությունում գլուխներս տարան: Երեսունյոթ տարեկան եմ, բայց դեռ

չեմ կարողանում է՞դ պարապ խոսքերին վարժվել: Մենակ կրակն էն է, որ տանտիկինս վայնասուն կզցի:

ՆԻՔ — էդսպես է, էլի, տանտիկին կա, բա՞ն կա:

ՔՐԱՓ — Մքանչելի կին է, Նիք: Երկու շտեանված տղա ունենք: Մեծը տասներկու տարեկան է, պուճուրը՝ յոթ:

Աբաբը վե՞ր է կենում և մոտ գալիս՝ ականջ դնելու:

ՆԻՔ — Չեմ իմացել:

ՔՐԱՓ — Բա, այ էսպիսի բաներ: Բայց ի՞նչ անեմ, ի՞նչ, ես էլ չգիտեմ: Արդեն յոթ տարի է, ուզում եմ ծառայությունը թողնել: Դեռ ուսումնարան ընդունվելուս առաջին օրն էի ուզում թքել հեռանալ: Չհեռացա: Ասենք թե հեռանամ, ո՞ր հողը գլխիս տամ: Ո՞նց փող աշխատեմ:

ՆԻՔ — Այ, հենց դրա համար էլ խելագարվել ենք, պատճառներից մեկն էլ է՞դ է: Չգիտենք ոնց փող աշխատենք, ձեռքներիս տակ եղած միջոցն էլ հակառակի պես միշտ սրտներովս չի:

ՔՐԱՓ — Մեկ-մեկ զգում եմ, որ ինձ ստոր անասունի պես եմ պահում, ատում եմ մարդկանց մենակ նրա համար, որ խեղճուկրակ են, աղքատ ու սոված-ծարավ, հիվանդ կամ հարբած: Բայց հենց որ վարչությունում մի փքված դոմագլուխ եմ տեսնում, հանկարծ դառնում եմ հետը հաճ ու հավան, հացին յուղ եմ քսում, որ սիրտը շահեմ: Էն էլ ո՞ւմ: Ով որ աչքիս փուշն է: Ու զղվում եմ ինձնից: (Վնոակաճորեն): Չէ, կթքեմ կհեռանամ: Բոլ է, հերիք է: Կհեռանամ ու վերջ: Իրենց տված համազգեստը իրենց կսեցնեմ, վրայից կախած զիզի-բիզիներն էլ հետը: Չեմ ուզում, որ էս ամեն ինչի մեջ մատս խառը լինի: Աշխարհն էնքան լավն է: Ինչո՞ւ պիտի անընդհատ մեկս մյուսի գլխին փորձանքներ բերենք:

ԱՐԱԲ — (Կամացուկ, մեղմորեն, մեծ բանիմացությամբ): Քարը քարին չի մնում: Ինչ որ կա չկա, կորչում է, գնում:

ՔՐԱՓ — Ի՞նչ:

ԱՐԱԲ — Քարը քարին չի մնում: Քարը քարին չի մնում:

ՔՐԱՓ — Այ, սրտիցս ջուր խմեց. իրոք որ քարը քարին չի մնում:

ԱՐԱԲ — Ինչ որ կա չկա, կորչում է, գնում:

ՔՐԱՓ — (Նիֆի՛ն): Էս ի՞նչ է, ուրիշ ասելիք չունի՞:

ՆԻՔ — Էս շաբաթ՝ չէ, մենակ է՞դ է ասում:

ՔՐԱՓ — Իմիջիայլոց, ինչացո՞ւ է:

ՆԻՔ — Արաբ է կամ դրա պես մի բան:

ՔՐԱՓ — Չէ, ես նկատի ունեմ, թե ինչով է զբաղվում:

ՆԻՔ — (Արարին): Ինչո՞վ ես գրադովում, եղբայր:

ԱՐԱՐ — Աշխատում եմ: Աչքս բացել՝ աշխատում եմ: Աշխատում եմ, հա աշխատում: Փոքր տղա՝ աշխատում էի: Ալևոր եմ՝ աշխատում եմ: Հայրենիքում աշխատում էի: Պանդուխտ դառա՝ աշխատում եմ: Նյու Յորքում: Փիթսբուրգում: Դեթրոյթում: Չիկագոյում: Սան Ֆրանցիսկոյում: Աշխատել ու աշխատում եմ: Չեմ մուրում: Աշխատում եմ: Ինչի՞ համար: Ոչնչի: Երեք որդիս հրեն՝ հայրենիքում: Քօան տարի ոչ մի լուր: Կորե՞լ են: Մեռե՞լ: Ո՞վ իմանա: Կա: Չկա: Քարը քարին շի մնում: Ինչ որ կա չկա, կորչում է, գնում:

ՔՐԱՓ — Բա անցած շաբա՞թ ինչ էր ասում:

ՆԻՔ — Բան չէր ասում: Շրթհարմոն էր նվագում:

ԱՐԱՐ — Նվագում եմ: Հայրենիքիս երգը: (Հետևի գրպանից մի շրթհարմոն է հանում):

ՔՐԱՓ — Հավ մարդ է երևում:

ՆԻՔ — Ամենալավ մարդն է աշխարհիս երեսին:

ՔՐԱՓ — (Իտոննություն): Բայց խենթ է: Մեզ՝ բոլորիս նման, Իսկական խելագար:

Ուեսլին ու Հարին վաղուց են վերջացրել նվագն ու պարը: Միասին սեղան նստելով՝ մի քիչ զրուցում են, ապա տարվում քղրախաղով: Հենց որ Արարն սկսում է շրթհարմոն նվագել, նրանք բողնում են խաղը և ականջ դնում:

ՈՒԵՍԼԻ — Հսո՞ւմ ես:

ՀԱՐԻ — Ա՛յ ինչ եմ ասել:

ՈՒԵՍԼԻ — Հաց է, հեկեկոց:

ՀԱՐԻ — Ես էլ ուզում եմ մարդկանց ծիծաղեցնել:

ՈՒԵՍԼԻ — Սրտի խորքից եկող լաց է, սրտի խորքից: Հին օրերի լաց է: Հազարամյա լաց: Հեռո՞ւ-հեռավոր տեղից է գալիս:

ՀԱՐԻ — Ի՞նչ ես կարծում, կարո՞ղ ես դա դուրս բերել դաշնամուրով:

ՈՒԵՍԼԻ — Ես կուզենայի սրա տակ երգել, բայց հազար ափսոս, երգել չգիտեմ:

ՀԱՐԻ — Փորձիր, տես կկարենա՞ս դուրս բերել, ես էլ կպարեմ:

Ուեսլին մտաբանում է դաշնամուրին և ուշի-ուշով ունկնդրելով՝ սկսում է նվագակցել շրթհարմոնին: Հարին ելնում է փոքրիկ բեմահարթակ և մի քանի փորձերից հետո սկսում է պարել այդ մեղեդու տակ: Այս մեղմալուր նվագն ու պարը շարունակվում են մինչև գործողության վերջը: Քրափն ու Նիքը լուռ են, ի սրտե հուզված:

ՔՐԱՓ — (Կամացուկ): Է՛հ, ինչ որ է, Նիք:

ՆԻՔ — Հը՞մմմ:

ՔՐԱՓ — Ինչ որ ասացի, մտքիցդ հանիր:

ՆԻՔ — Եղավ:

ՔՐԱՓ — Մեկ-մեկ գիժ դամարս էսպես բռնում է:

ՆԻՔ — Ա՛հ, խոսեցինք, անցավ-գնաց:

ՔՐԱՓ — (Նորից ոստիկան դարձած, բարձրաձայն): Աղջիկներին մոտ
չթողնես:

ՆԻՔ — (Բարձրաձայն ու բարեկամաբար): Անհող մնա:

Նվագն ու պարը հասել են բարձրակետին:

Վարագույր

ՀԻՆԳԵՐՈՐԴ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆ

Իրիկնապահ: Ամբողջ գործողության ընթացքում մերքընդմերք լսվում էն ծովամեզի մեջ նավերի արձակած ազդանշանները:

Դռան մեջ երևում են երեկոյան հագուստով ու գլանագլխարկով մի պարոն և մի տիկին. ուր նույնպես երեկոյան զգեստ է հագել:

Ուրիշն դեռևս զբաղված է խաղամեքենայով: Նիքը կանգնած է վանառասեղանի հետևում: Զոն նստած է իր տեղում, զննում է եվրոպական երկրների քարտեզագիրքը: Սեղանի վրա՝ գավարի կողմին, դրված են ատրեանակի ու փամփուշտների տուփերը: Զոն հանգիստ է, դեմքի անխռով արտանայությունը, լայնեզր գլխարկը քեֆել է ծածրակին: Թումը կորնել է վանառասեղանին, երազում է սիրո և Քիթիի մասին: Արարը դուրս է եկել: Ուեսլին ու Հարին էլ չկան: Քիտ Քարսոնը աշխարհում է Ուրիշի խաղին:

ՏԻԿԻՆ — Օ՛, խնդրում եմ, ներս մտնենք:

Տղամարդը հարահատյալ ու բիրք կախ հետևում է նրան: Բարձրաշխարհիկ պարոնն ու տիկինը սեղան են նստում: Նիքը նաշացուցակը տալիս է նրանց: Դուրսը՝ փողոցում, երգում են Փրկության բանակի նվիրյալները: Երգեցողությանը նվագակցում են մեծ բմբուկը, դափերն ու կոռնետը: Կատարվում է «Աւելունն ասածո գառան» օրհներգը: Երաժշտությունն ու խոսքերը պանդուխտ հագիվ լսելի են և գավեշտական տպավորություն են քողնում: Մեան հաջորդում է հին մեղսագործի ապաշխարանքը: Դա Հարեցողն է: Նրա խոսքերն այնքան էլ բմբոնելի չեն, բայց դրանց իմաստը անսխալ հասկացվում է. նա փրկված է, այլևս չի ուզում մեղք գործել և այլն:

ՀԱՐԵՑՈՂԻ ՉԱՅՆԸ — (Ապաշխարելով, անտարակույս հարբած): Եղբայրներ՝ և բույրեր: Ես մեղսասեր էի: Ծխախոտ էի ծամում ու կանանց հետևից ընկնում: Ո՛հ, ինչ մեղքեր էի գործում, եղբայրներ և բույրեր: Իսկ հիմա փրկված եմ, փրկված Փրկության բանակի շնորհիվ, աստված մեղքերիս թողություն անի:

ՋՈ — Հիմա նայենք: Ահա մի քաղաք. Պրիբոր: Չեխոսլովակիայում: Փոքր, անուշիկ, մենավոր Չեխոսլովակիա: Տեսնես ի՞նչ քաղաք է եղել Պրիբորը: (Ասես ոգեկոչելով): Պրիբոր, Պրիբոր:

Թումը վեր է թռչում:

ՏԻԿԻՆ— Ի՞նչ պատահեց նրան:

ՊԱՐՈՆ— (Ուտեմըն այնպես է սեղմում իրար, կարծես զուգարանի կարիք ունի): Հարբած է:

ԹՈՄ— Ո՞ւմ ես կանչում, Ջո:

ՋՈ— Պրիբորին:

ԹՈՄ— Պրիբորն ով է:

ՋՈ— Չեխ է: Եվ սլովակ: Չեխոսլովակ:

ՏԻԿԻՆ— Ինչ հետաքրքիր է:

ՊԱՐՈՆ— (Ուտեմըն ուղղելով): Նա հարբած է:

ՋՈ— Թո՛մ, Պրիբորը քաղաք է Չեխոսլովակիայում:

ԹՈՄ— Հա՛: (Դադար): Դու նրա սրտով էիր գնում, Ջո:

ՋՈ— Քիթի Դյուվալի՞: Նա աշխարհի ամենահիանալի մարդկանցից մեկն է:

ԹՈՄ— Չես պատկերացնի ինչ մեծ լավություն արիր, որ մեզ նստեցրիր մեքենա ու ջրափով տարար Կիսալուսնի ծոց:

ՋՈ— Էդ երեք ժամը իմ կյանքի ամենաքաղցր, ամենատխուր ու ամենասիրուն ժամերն էին:

ԹՈՄ— Ինչո՞ւ, Ջո:

ՋՈ— Ինչո՞ւ: Ես ուսումնասիրում եմ կյանքը: (Չայնը բարձրացնելով): Թո՛մ: (Հանդարտ): Ես քննախույզ եմ, հետազոտող: Չորս կողմս ամեն ինչ ուսումնասիրում եմ: Ամեն, ամեն ինչ: Ու հենց որ դեղեցկության թեկուղ մի բեկոր եմ գտնում մեկնումեկի հոգում կամ ինչ-որ բանի մեջ, որտեղ թվում էր միայն ասպականությունն ու մահը պիտի բուն դրած լինեին, նոր եմ հասկանում, որ մեր կյանքը լի է անսպաս բարությամբ: Կա՛մ բան է դրան հասու լինելը: Դա մի ճշմարտություն է, որ ես անընդհատ պիտի աշխատեմ հաստատել:

ՏԻԿԻՆ— Դու համոզվա՞ծ ես, որ նա հարբած է:

ՊԱՐՈՆ— (Ուտեմըն նորից իրար սեղմելով): Կամ հարբած է, կամ էլ պարզապես ցնդածի մեկն է:

ԹՈՄ— Ջո:

ՋՈ— Ի՞նչ է:

ԹՈՄ— Չե՞ս նեղանա, որ մի բան ասեմ:

ՋՈ— (Անհամբեր): Ի՞նչ կա, Թո՛մ:

ԹՈՄ— Որտեղի՞ց է բեզ կրքան փողը, Ջո: Մեքենայի հաշիվը փակեցիր: Ռեստորանում կ'երած-խմածներիս տակից դուրս եկար: «Նյու

Յորքս հյուրանոցից Քրիթին տեղափոխեցիր Փաուել փողոցի Սուրբ Ֆրանցիսկոսի հյուրանոցը: Ես տեսա՝ նրա սենյակի վարձը մուծեցիր: Փող տվիր, որ նոր հագուստ-կապուստ առնի: Որտեղի՞ց է քեզ էդքան փողը, Զո: Երեք տարվա մեջ ես ոչ մի անգամ չեմ հարցրել քեզ:

ԶՈ — (Տրամալի հայացքով նայում է Թոմին՝ քերական սրտնեղած ոչ այնքան նրա, որքան ինքն իր վրա, Թոմի նկատմամբ իր գերազանցության, աշխարհի բանի վրա: Հստակորեն, դանդաղ ու ծանրակշիռ): Խելքդ գլուխդ հավաքիր, Թոմ: Ուշադիր լսիր, թե ինչ եմ ասում: Եթե ինչ-որ մեկը փող ունի, — միևնույն է, դիզում է, թե մսխում, — վստահ եղիր՝ ուրիշից է գողացել: Ոչ թե հարուստներից, որ անհատնում ունեցվածքի տեր են, այլ աղքատներից, որ զուրկ են: Գողացել է աղքատներից, կողոպտել նրանց կյանքն ու երազները: Ես բացառություն չեմ: Իմ փողը, որ հովին ու գովին եմ տալիս, ես վաստակել եմ: Բայց դա չի նշանակում, թե չեմ գողացել ուրիշների պես: Փողի տեր դառնալով՝ ես շատ-շատերին զըրկել եմ օրվա հացից: Նույնիսկ հիմա՝ պարապ-սարապ նստած, ես փող եմ սարքում: Փողն ինքն է փող բերում: Ուրեմն շատ-շատերին դեռ տանջանքների եմ մատնում: Չգիտեմ նրանք ովքեր են, չգիտեմ որտեղ են: Եթե իմանայի, ինձ շատ ավելի վատ կղղայի, քան հիմա: Ես քրիստոնյայի խիղճ ունեմ, չնայած աշխարհում խիղճ ասած բանը վաղուց վերացել է: Աշխարհը տքնում է հասարակական խղճի պես մի բան ձեռք բերել, բայց սատանան գիտի, թե դրան հասնելու համար դեռ ինչքան-ինչքան ջուր պիտի հոսի: Ես փող ունեմ: Եվ միշտ կունենամ, քանի դեռ աշխարհը կմնա հիմիկվա նման: Ես չեմ աշխատում: Ոչինչ չեմ անում: (Մի կում խմելով): Խմում եմ: Երեխա ժամանակս եմ աշխատել: Հողի հետ մաղվել եմ, քարի հետ քաղվել: Հասկանո՞ւմ ես, Թոմ, շան շարշարանք եմ քաշել: Ասում են՝ մարդիկ պիտի հաճույք ստանան կյանքից: Ես հոգնել եմ: (Վերցնում է ատրճառակը և խոսելու հետ մեկտեղ տնտղում): Որոշել եմ հաշիվներս մաքրել կյանքի հետ: Ի՞նչ հաճույք պիտի ստանաս կյանքից, եթե չես աշխատում: Եթե բան չես անում: Իսկ ես չեմ անում: Էլ չեմ ուզում անել: Չեմ կարող էնպես մի բան անել, որ ամոթ չղգամ: Որովհետև մի պարզ, լավ բան անել չեմ կարողանում: Համբերություն չունեմ: Խելքիս ձեռք կրակն եմ ընկել: Փողը աշխարհի ամենամեղսալի բանն է: Նրանից գարշահոտ է փչում: Եվ սրանից հետո էլ գլուխս շտանեսս նման հարցերով:

ԹՈՍ — Ես չեի ուզում տրամադրությունդ գցել, Զո:

ՋՈ — (Դանդաղ)։ Առ։ էս ատրճանակը տաք փողոց, տուր մի անժա-
նավոր ավազակի։

ՏԻԿԻՆ — Ինչ է ասո՞ւմ։

ՊԱՐՈՆ — (Ոտֆերն ուղղելով)։ Դու ուզում էիր որևէ պանդոկ այցելել։
Խնդրեմ, սա հենց պանդոկ է։ (Ողջ աշխարհին դիմելով)։ Քսանութ
տարվա ամուսնացած կին է, բայց դեռ արկածներ է փնտրում։

ԹՈՄ — Ես ի՞նչ իմանամ ով է ավազակ։

ՋՈ — Վերցրու։ Տուր մեկնումեկին։

ԹՈՄ — (Շվարած)։ Տամ մեկնումեկի՞ն։

ՋՈ — Իհարկե։

ԹՈՄ — Իսկ չի՞ լինի, որ հետ տանեմ խանութ ու մեր փողի գոնե մի
մասը ստանամ։

ՋՈ — Շահամուլի պես մի խոսիր։ Նայիր շորս կողմդ, տես աչքիդ ով է
ատրճանակի կարիք զգում, տուր իրեն։ Հո վատ ատրճանակ չի։

ԹՈՄ — Վաճառողն ասաց՝ լավն է, բայց ես ի՞նչ իմանամ ում է ատրճ-
ճանակ պետք։

ՋՈ — Ի՞նչ է, Թոմ, ատրճանակի կարիք ունեցող կարգին մարդ չե՞ս տե-
սել։

ԹՈՄ — Չեմ հիշում։ Ջո, բա որ շշկլվեմ, մի թարս մարդու տա՞մ։ Նա
էլ բռնի ու մի հիմարություն անի։

ՋՈ — Դե լավ։ Ե՛ս կգտնեմ մեկնումեկին։

Թումր վեր է կենում։

Առ փող տամ։ Գնա ինձ համար էս շաբաթ լույս տեսած հանդես-
ները բեր՝ «Լայֆ», «Լիբերթի» և «Թայմ», հետն էլ մի վեց-յոթ տուփ
ծամոն։

ԹՈՄ — (Շտապ-շտապ, որպեսզի բոլորը հիշի)։ «Լայֆ», «Լիբերթի»,
«Թայմ» ու վեց-յոթ տուփ ծամոն։

ՋՈ — Ծիշտ է։

ԹՈՄ — Էդքան ծամո՞ն։ Ի՞նչ տեսակ լինի։

ՋՈ — Ինչ որ պատահի։ Խառը։ Ամեն տեսակ։

ԹՈՄ — Մատուտակի է՞լ։

ՋՈ — Անպայման։

ԹՈՄ — Իսկ մրգահյութի՞ն։

ՋՈ — Մրգահյութի էլ։

ԹՈՄ — Մրգախյուսի է՞լ։

ՋՈ — Էդ տեսակ ծամոն էլ կա՞։

ԹՈՄ — Կարծեմ կա։

Ց — Վ. Սարոյան, հ. 2

ՋՈ — Լա՛վ: Մրգախոյուսի էլ առ: Ամեն տեսակ առ: Քնշ որ ծախում են,
բոլորից էլ բեր:

ԹՈՄ — Ուրեմն՝ «Լայֆ», «Լիբերթի», «Թայմ» ու ամեն տեսակ ծամոն:
(Կնում է դռան կողմը):

ՋՈ — (Նրա հետևից, բարձրաձայն): Նաբաթ էլ առ: Տարբեր գույների:

ԹՈՄ — Շատ լավ, Ջո:

ՋՈ — Ե՛վ ամենաերկար սիգարներից: Վեց հատ:

ԹՈՄ — Սիգարներ՞: Պարզ է:

ՋՈ — Թերթ ծախող տղա տեսնես, մի դուլար կտաս:

ԹՈՄ — Լավ, Ջո:

ՋՈ — Թե ծեր մարդ պատահի, մի դուլար էլ նրան կտաս:

ԹՈՄ — Լավ, Ջո:

ՋՈ — Փրկության բանակի է՞ղ տաղասացներին էլ Երկու դուլար տուր ու
խնդրիր, որ քիչ առաջվա երգը մի անգամ էլ երգեն. ո՞նց էր սկս-
վում, է՛... Հա՛: (Բարձրաձայն երգում է): «Երբ գեհենի հուրն է
վառվում, հուսո մի ցուլք հղիր ի ծով...»:

ԹՈՄ — (Հապենալ): «Երբ գեհենի հուրն է վառվում, հուսո մի ցուլք հղիր
ի ծով...»:

ՋՈ — Ծիշտ է: (Շարունակում է բարձրաձայն ու բարեպաշտորեն երգել):
«...Ա՛խ, ուժաքամ, հեզ նավաստուն փրկիր մահից ժանտախոռվ...»:
(Ընդհատում է երգը):

ԹՈՄ — Շատ լավ, Ջո, ամեն ինչ հասկացա: Ուրեմն՝ «Լայֆ», «Լիբեր-
թի», «Թայմ», ամեն տեսակ ծամոն՝ ինչ որ պատահի, նաբաթ, վեց
հատ ամենաերկար սիգարներից, մի դուլար՝ թերթ ծախող տղային,
մի դուլար՝ ծերուկին, երկու դուլար էլ՝ Փրկության բանակին: (Կնա-
լով): «Երբ գեհենի հուրն է վառվում, հուսո մի ցուլք հղիր ի ծով...»:

ՋՈ — Ծիշտ է:

ՏԻԿԻՆ — Կատարյալ խելագար է:

ՊԱՐՈՆ — (Ոտները հոգնատակջ իրար սեղմելով): Դու ինքդ խնդրեցիր,
որ առաջնակարգ ռեստորանի փոխարեն քեզ տանեմ որևէ էժանա-
գին պանդոկ: Սա էլ հենց պանդոկ է: Ես մեղք չունեմ, որ այդ մար-
դը ցնորված է: Ուզո՞ւմ ես հետ դառնանք, գնանք այնպիսի տեղ,
ուր խելագարներ չկան:

ՏԻԿԻՆ — Ո՛չ, դեռ ոչ:

ՊԱՐՈՆ — Է՛հ, ինչպես կուզես: Միայն թե ամեն բոպե մի կրկնիր, թե
նա խելագար է:

ՏԻԿԻՆ — Չեմ հասկանում ինչ կա դրա մեջ, որ այդպես բորբոքվում ես:

Տղամարդը նրան սլառասխանի շի արժանացնում, ուղղում է ոտները: Հենց որ Ջոն սկսում է երգել, Քիտ Քարսոնը երեսը շրջում է խաղամեկնեայից և ականջ դնում: Մինչ տղամարդն ու կինը խոսակոթիվ են տալիս, նա մտանում է Ջոյի սեղանին:

ՔԻՏ ՔԱՐՍՈՆ— *Եկեղեցական՞ն ես:*

ՋՈ— *Կիրակնօրյա եկեղեցական դպրոց եմ գնացել:*

ՔԻՏ ՔԱՐՍՈՆ— *Միրո՞ւմ ես երգել:*

ՋՈ— *Մեկ-մեկ: Կխմե՞ք:*

ՔԻՏ ՔԱՐՍՈՆ— *Շնորհակալ եմ:*

ՋՈ— *Մի բաժակ վերցրեք, նստեք:*

Քիտ Քարսոնը մի բաժակ է վերցնում նիֆից, վերադառնում սեղանի մոտ, նստում: Ջոն նրա համար խմիչֆ է լցնում, երկուսով բաժակ քաժակի են զարկում, և նենց այդ պահին Փրկության բանակի անդամները սկսում են երգել՝ կատարելով Ջոյի պատվերը: Ջոն ու Քիտ Քարսոնը խմում են շամպայնը և հարմար պահ որսալով՝ սկսում են երկուսով ձայնակցել: Նստած՝ շամպայն են վայելում ու ձայները գլուխները գցած, մեղեդին աղավաղելով՝ երգում: Բարձրաշխարհիկ տիկինը միանում է նրանց, բայց ամուսինը սաստում է կնոջը:

ՋՈ— *էս երգը միշտ էլ սրտիս սիրելի է եղել: Ու միշտ երգել եմ ամբողջ կոկորդով: Կյանքումս ոչ մի նավաստու չեմ փրկել:*

ՔԻՏ ՔԱՐՍՈՆ— *(Բարձրաշխարհիկ տիկնոջ առաջ ձևեր քափելով, մի բան, որ կնոջը դուր է գալիս): Ինձ պատահել է, որ նավաստու փրկեմ: Այսօրինքն՝ ճիշտը որ ասեմ, իսկի նավաստի էլ չէր: Մի սևամորթ էր, անունը՝ Ուելինգթոն: Բոյ-բուսաթին նայելիս մարդու խելք էր գնում: Հոգի տղա էր, բայց ընկեր-մրնկեր շուններ, որ հետն ասեր-խոսեր: Ինչ որ է՝ քանի դեռ ես վրա չէի հասել: Ոնց որ մեկն ինձ ասեր, թե գնա նյու Օուեան: 1899 թվի ամառն էր. չէ՛, իննսունութ թվի: Ջահել-ջիվան տղա էի, բեղ-մորուս շունեի, բայց շատերն ինձ ասլահուված մարդու տեղ էին դնում, հարգում-պատվում էին:*

ՋՈ— *Ջենքից լա՞վ եք գլուխ հանում:*

ՔԻՏ ՔԱՐՍՈՆ— *(Տիկնոջ մոտ իրեն երևակայելով): Հինգ մատի պես: Հո իդուր չեմ օջիբվեյ ցեղի հնդկացիների դեմ կուլել: Տակալուկա լճի մոտերքը, Միչիգանում: (Վերհիշելով): Հազար ութ հարյուր ութսունմեկ կամ երկու թվին էր: Քշեցի դրանց, դեմ տվի լճին: Բըկներին շոքեցի, որ լող տալով գնան հասնեն Կանադա: Բոլորը՝ մի մարդու պես: Մանավանդ մի հնդկացի, անունը՝ Հարի Դեյզի:*

ՋՈ— *(Ատրճանակի տուփը բացելով): Ի՞նչ կասեք էս ատրճանակի մասին: Լա՞վն է, թե՞ չէ:*

ՔԻՏ ՔԱՐՍՈՆ— (Ատրճանակը տեսնելուն պես՝ վեր է թռչում): Հա՛, բան չես ասի, ընտիր ապրանք է: Վեցլիցքանի է: Մի անգամ վեցլիցքանոցով մի հոգավորի վրա կրակել եմ: Գնդակն աջ ձեռի ափը ծակեց դուրս պրծավ: Էդ տնավերը ձեռքը տնկել էր, ինչ է թե՛ ընկերոջը մնաս բարով է անում: Ես էլ իմացա թռչուն է: Կարծեմ անունը Քարոուեյ էր: Կարիմոր Քարոուեյ:

ՋՈ— Բանեցնելու ձևը գիտե՞ք: (Հնաձև, հսկայական ատրճանակը մեկնում է Քիտ Քարսոնին):

ՔԻՏ ՔԱՐՍՈՆ— (Ծիծաղելով անհեթեթ հարցի վրա): Բանեցնելու ձև՞ը: Հասկա մի դեսը տուր էդ մատնոցը, որդի: Հիմի ամեն ինչն էլ տեղը տեղին քեզ ցույց կտամ:

Ջոն ատրճանակը տալիս է հրան:

(Ծանրումեծ): Ուրեմն տես ինչ եմ ասում: Կա-չկա սա նոր ձևի վեցլիցքանոց է: Իմ ժամանակ էս տեսակ չկար: Հայ գիղի հա՛, քանի տարի է, ոչ մի հնդկացու հերը չեմ անիծել: Ինչքան որ գիտեմ, էս մասը վայ թե պիտի դուրս քաշվի: (Մեծ շարշարանով դուրս է փաշում փողը): Այ էսպես: Տեսա՞ր:

ՋՈ— Ամեն ինչ տե՞ղն է:

ՔԻՏ ՔԱՐՍՈՆ— Կարգին էլ ատրճանակ է: Կավ դենք ունես, որդի: Այ, հիմի ամեն ինչն էլ ոնց որ պետքն է քեզ բացատրեմ: Տեսնում ե՞ս էս ծակերը: Այ, փամփուշտները դրվում են կստեղ:

ՋՈ— (Մի ֆանի փամփուշտ հանելով տուփից): Ըհը: Ճույց տվեք՝ ոնց են անում:

ՔԻՏ ՔԱՐՍՈՆ— (Փոփր-ինչ սրտնեղած): Է՛հ, որդի, մեկ-մեկ դնում ես էս ծակերի մեջ, էլի: Այ էսպես: Էս՝ մեկ, էս՝ երկու, էս՝ երեք, էս՝ չորս, էս՝ հինգ, էս էլ՝ վեց: Հետո արդեն փողը մտցնում ես տեղը: Հրահանը քաշում ես: Մնում է նշան բռնես ու կրակես: (Ատրճանակն ուղղում է Բարձրաշխարհիկ տիկնոջ և պարոնի վրա):

Սրանք երկուսն էլ նշում են ու տեղներից վեր թռչում: Քիտ Քարսոնը անից փարանում է, քեկ ատրճանակի հրահանը չի փաշել:

ՋՈ— Էդքան բա՞ն:

ՔԻՏ ՔԱՐՍՈՆ— Սպանելու համար կազմ ու պատրաստ է:

ՋՈ— Տվեք ես բռնեմ:

Քիտ Քարսոնը ատրճանակը տալիս է Ջոյին: Տիկինն ու պարոնը ան ու սարսափով հետևում են նրանց:

ՔԻՏ ՔԱՐՍՈՆ— *Զգույշ մնա, որդի: Հրահանը չքաշես: Կցրած գեների հետ խաղ չեն անի. քանի-քանիսն են իրենց հիմար խելքից աչքը կորցրել: Մի մարդ գիտեի, անունը՝ Դենի Դոնովան, քթից ձեռ քաշեց: Ինքն իր տունը քանդեց: Պինդ պահիր: Զգանը կամաց սեղմիր, հուպ շտաս միանգամից: Թե չէ կվրիպես:*

ԶՈ— *Շնորհակալ եմ: Տեսնես կարո՞ղ եմ դատարկել: (Սկսում է դատարկել ատրճառակը):*

ՔԻՏ ՔԱՐՍՈՆ— *էդ էր պակաս, որ չկարենայիր:*

ԶՈ— *(Իատարկում է ատրճառակը, մոտիկից գննում, փամփուշտները նորից տուփի մեջ դնում: Աչքը ատրճառակից շինոացնելով): Շատ շնորհակալ եմ: Միշտ ուզեցել եմ էս կարդի բաներին մոտիկից ծանոթանալ: Կա՞վն է իրոք:*

ՔԻՏ ՔԱՐՍՈՆ— *Զտեսնված լավն է, որդի:*

ԶՈ— *(Վանառասեղանին դրված շշերից մեկին նշան բռնելով): Թրա՛խկ:*

ՈՒԻԼԻ— *(Խաղամեքենայի մոտից, որն սկսում է խուլ շառաչյուն նանել): Ուոոա՛, (Բարձրաձայն, հաղթականորեն): Հը՛, ո՞նց է, Նիք: Բաստում էիր՝ սրա հախից եկողը չեմ: Դե, հիմա նայիր:*

Մեքենայի միջից յուրահատուկ աղմուկ է լսվում: Կարմիր ու կանաչ լույսերն առկայծում են: Զանգը վեց անգամ զիլ հնչում է:

Մեկ: Երկու: Երեք: Զորս: Հինգ: Վեց:

Խաղամեքենայի ներսից հանկարծ դուրս է պրճնում ամերիկյան ազգային դրոշը:

(Կանգնում է զգաստ, պատիվ տալիս): Այ մարդ, էս ի՞նչ հրաշք երկիր է:

Խաղամեքենայի բնդերից բարձրաձայն նորդում է «Ամերիկա» երգի մեղեդին: Զոն, Քիտ Քարսոնը և Բարձրաշխարհիկ տիկինը ոտփ են ելնում: Երգում են:

(Մյուսների հետ երգելով): «Քեզ եմ երգում, իմ հայրենիք, ազատության քաղցր երկիր...»:

Ամեն ինչ նանդարտվում է: Դրոշակն իջնում է խաղամեքենայի մեջ: Ուիլին դողում է հուզմունից. ապշահար է ու գմայլված: Բոլորն էլ իրենց տեղից դիտել են պարտյալ մեքենայի տված ներկայացումը:

(Հայացքը մեկից մյուսին դարձնելով, ասես ամենքն էլ եղել են իր մրցակցի կողմը): Հը՛, բա ո՞նց եղավ: Ախր ես գիտեի, որ սա իմ ձեռքից սյրծնողը չի: (Նիփին): Դե՛, վեց հատ հինգ սենթանոց ցնծա:

Նիքը հիեզ սեերանոցները տալիս է նրան:

(Մոտենում է Ջոյին և Քիտ Քարսոնին): Մի քիչ շարշարեց, բայց հո հասա ուզածիս: Գիտական մոտեցում է պետք, գիտական, ճիշտ եմ ասում: Մի թեթև ձեռքի շնորհք ունենաս, գնդիկախաղով էլ գլուխդ կպահես: Բայց ես դրա համար չեմ խաղում: Սիրտս ճարում է. էնքան չեմ սիրում, որ ինձ նեղն են դցում: Ով ուզում է լինի. մեքենա է, թե ինչ քար ու քացախ է, ինձ համար մի հաշիվ է: Գիտե՞ք ես ինչ տեսակ բնավորություն ունեմ. ասենք թե մտքիս մի բան դրի, չէ՞, տեղնուտեղը գործի եմ կաշում ու գլուխ բերում: Ուրիշ ձևով չես կարող բախտիդ տերը դառնալ: (Մատնացույց անելով իր սվիտրի վրայի «F» տառը): Տեսնո՞ւմ եք էս տառը: Չիմանաք ինչ-որ գջլոտ ուսումնարանի անվան առաջին տառն է: Սա իմ ազգանվան առաջին տառն է. Ֆարուզլի: Ուիլի Ֆարուզլի: Ես ասորի եմ: Մեր քաղաքակրթությունը ծագել է վեց-յոթ դար առաջ: էստեղից հեռու մի տեղ: Օսմանի մասին չե՞ք լսել. Հարուզ Օսմանի: Նա էլ է ասորի: Ֆրեզնոյում նվագախումբ ունի: (Մոտենում է Բարձրաշխարհիկ տիկնոջն ու պարոնին): Կյանքումս երբեք չեմ տեսել ձեզ, բայց ձեր հագուկապից ու կյանքի ընկերուհուց երևում է (վայելչորեն մատնանշում է տիկնոջը), որ դուք չեք վախենում դժվարություններից շիփ-շիտակ նայել, արձակ-համարձակ գործի եք անցնում ու հարցերը լուծում: Նույնն էլ ես եմ: Բա: (Գեղաթուղ ժպտում է, հախտուն շարժումով բռնում պարոնի ձեռքը): Կարգին մարդկանց հետ մի թեթև գրույցն էլ է հաճույք, տարբերությունն իսկույն դգում ես: Մենք դեռ կհանդիպենք: Առայժմ: (Շրջվում է, երկու քայլ անում, ապա վերադառնում նրանց սեղանի մոտ: Վերին աստիճանի ֆաղափավարի ու լուրջ): Ցտեսություն, տիկին: Կավ ամուսին ունեք: Աչքի լույսի պես պահեք: (Ջոյին ու համայն աշխարհին հրաժեշտի ողջույն հղելով՝ գնում է):

ՔԻՏ ՔԱՐՍՈՆ— (Ջոյին): Ես ու իմ հոգին, հավատս չէր գալիս, թե էդ ջահել ասորին կհասնի ուզածին: Չէ, նա մի բան արժի:

Վերադառնում է Թոմը՝ բերելով շաքարահանդեսներն ու մյուս զեւումները:

ՋՈ— Ամեն ինչ բերեցի՞ր:

ԹՈՄ— Հա: Նաբաթը մի քիչ դժվար ճարվեց:

ՋՈ— Տուր տեսնեմ:

ԹՈՄ— Սա է:

ՋՈ— (Չեռֆր մտցնում է ցելոֆանե տոպրակի մեջ, մի բոտ նաբաթ հա-

նում, նայում է, ժպտում ու մի քանի հատ զցում բերանը): *Նույնն է, առաջվա պես: Վերցրեք: (Տուպրակը մեկնում է քիտ քարսոնին):*
ՔԻՏ ՔԱՐՍՈՆ— (Տիկնոջ մոտ ձևեր քափելով): *Շնորհակալ եմ: էսօրվա պես միտս է, թե առաջին անգամ երբ նարաթի համը տեսա: Վեց տարեկան էի կամ ամենաշատը՝ յոթ: Որ սուտ շասեմ, երևի (ղանդաղ) հազար ութ հարյուր... յոթանասունյոթ թվին էր: Կամ յոթանասունութ: Բալթիմորում էր:*

ՋՈ— *Վերցրու, թո՛մ:*

ԹՈՄ— *Շնորհակալություն, Ջո: (Մի քանի հատ վերցնում է):*

ՋՈ— *Հիմա ծամոններին անցնենք: (Փաթեթի միջից ծամոնի բոլոր տուփերը լցնում է սեղանին):*

ՔԻՏ ՔԱՐՍՈՆ— (Ձևեր քափելով): *Մի տղա էլ կար հետս, անունը՝ Քլարք: Քուինթոն Քլարք: Վերջը սենատոր դառավ:*

ՋՈ— *Հա ուրեմն: Մրգախյուսինը սա է: (Բացում է տուփը և ամբողջ պարունակությունը՝ հինգ կտոր ծամոն էլ զցում բերանը): Միշտ ուզեցել եմ պարզել, թե միանգամից քանի հատ կծամեմ: Գիտե՞ս ինչ, թո՛մ, գրազ գանք, որ ես միանգամից քեզնից շատ կծամեմ:*

ԹՈՄ— (Հրճվաճե՛քով): *Շատ լավ, արի փորձենք:*

Երկուսն էլ սկսում են բերանները ծամոն լցնել:

ՔԻՏ ՔԱՐՍՈՆ— *Սա էլ դատավորն եմ: Ուրեմն իմացած լինեք, անընդհատ մի-մի հատ ավելացնում եք: Քանի՞ հատ է քոնը:*

ՋՈ— *Վեց:*

ՔԻՏ ՔԱՐՍՈՆ— *Շատ բարի: Մի քիչ համբերիր, մինչև թո՛մը հավասարվի քեզ:*

ՋՈ— (Մի՛նչ թո՛մը կհավասարվի իրեն): *Թերթ ծախող տղային մի դուրս տվի՞ր:*

ԹՈՄ— *Հա, բա ո՞նց:*

ՋՈ— *Ի՞նչ ասաց:*

ԹՈՄ— *Ասաց՝ շնորհակալություն:*

ՋՈ— *Ի՞նչ տեսակ տղա էր:*

ԹՈՄ— *Փոքր-մոքր, թուխ երեխա էր: Ծրեի իտալացի էր:*

ՋՈ— *Ուրախացա՞վ:*

ԹՈՄ— *Հա, շատ ուրախացավ:*

ՋՈ— *Դե լավ է: Իսկ ծերուկին մի դուրս տվի՞ր:*

ԹՈՄ— *Հա:*

ՋՈ— *Գոհ մնա՞ց:*

ԹՈՄ— *Հա:*

ՋՈ — Լավ է: Քանի՞ հատ է բերանումդ:

ԹՈՄ — Վեց:

ՋՈ — Ըհր, հավասարվեցինք: Իմն էլ է վեցը: (Մի ծամոն էլ է զցում բերանը):

Թոմն էլ է մի ծամոն զցում բերանը:

ՔԻՏ ՔԱՐՍՈՆ — Եղավ յոթ-յոթ:

Ջոնն ու Թոմը, շափազանց լուրջ տեսնով, մեկական ծամոն էլ են զցում բերանները:

Ութ-ութ: Ինը-ինը: Տասը-տասը:

ՋՈ — (Հրեվանհով): Միշտ, միշտ ուզեցել եմ փորձել, թե միանգամից քանիսը կծամեմ: (Վերցնում է հանդեսներից մեկը): Տեսնենք աշխարհում ինչ է կատարվում: (Թերթում է էջերը՝ անդադաբ ավելացնելով բերանի ծամոնների քիվը):

ՔԻՏ ՔԱՐՍՈՆ — Տասնմեկ-տասնմեկ: Տասներկու-տասներկու:

Ջոն ու Թոմը շարունակում են մրցույթունը, մինչ քիտ Քարսոնը առաջվա պես հայտնում է հաշիվը: Չնայած իրենց երեխայական աբարմունքին, երկուսն էլ միանգամայն լուրջ են:

ԹՈՄ — Ջո, ինչո՞ւ Քիթիին տեղափոխել տվիր Սուրբ Ֆրանցիսկոսի հյուրանոց:

ՋՈ — Նա ումի՞ց է պակաս. էնտեղ վեր թափած էդ վերնախավի լրբերը նրա եղունգն էլ շարժեն:

ԹՈՄ — Հա, բայց ի՞նչ կարծիքի ես, նա էդ հյուրանոցում իրեն լա՞վ կզգա:

ՋՈ — Սկզբում միգուցե չէ, բայց մի երկու օրից արդեն կընտելանա: Մեծ, հաճելի սենյակ է: Փափուկ անկողին: Հազուստ-կասպուստ կա: Սնունդը լավն է: Կհարմարվի, Թոմ:

ԹՈՄ — Հույս ունեմ: Քեզ չի՞ թվում, որ նա իրեն մեն-մենակ կզգա, ոչ մեկը չի լինի, որ հետը գոնե խոսի:

ՋՈ — (Շեշտակի հայացք է զցում Թոմի վրա, գրեթե հիացմունհով, գոհունակորեն, բայց խիստ): Նրա համար ոչ մի տեղ էլ մեկը չկա, որ հետը խոսի, բացի բեզանից:

ԹՈՄ — (Չարմացած ու բերկրալից): Ինձանի՞ց, Ջո:

ՋՈ — Հա, հենց բեզանից: Ասածու կամքով է, ինչով է, դու էդ աղջկա մյուս կեսն ես: Իմ ասած աղջիկը էն շարացած կինը չի, որ քիթը ցցած գալիս է նավահանգստի էս պանդոկն ու ճշում-ծղրտում, ինչ է՝ կյանքն իրեն ոտնատակ է տվել: Ով էլ ուզի, նրա կցորդը կղառ-

նա: Ես խոսում եմ օհայացի աղջկա մասին, որ մի ժամանակ իսկական կյանք է երազել: Այ, նրա՛ մյուս կեսն ես: Դու նրան պետք ես ոչ թե հետը պառկելու ու փող տալու համար, որ նա կարենա գոյությունը պահպանել՝ ուտի, հազնվի ու սենյակի վարձը մուծի: Չէ, նա քո կարիքն ունի հոգով ու մարմնով, ամբողջ էությամբ:

Թումն ու Քիտ Քարսոնը ամենայն ուշադրությամբ լսում են Ջոյին, բնդ որում Քիտ Քարսոնը՝ խորին հավանությամբ:

Ես տեղավորեցի նրան էդ հյուրանոցում, որ իրեն հավաքելու հնարավորություն ունենա: «Նյու Յորք» հյուրանոցում դա նրան շէր հաջողվի: Տեսար, թե էնտեղ ինչ է կատարվում: Նրա համար ոչ մի տեղ էլ ոչ մեկը չկա, որ հետը խոսի, բացի քեզանից: Մյուս բոլորը նրա հետ էնպես են վարվում, որ նա իրեն պոռնիկի նման է պահում: Էդպես որ շարունակվի, ինքն էլ կսկսի հավատալ դրան: Ու էլ վերջ՝ նույնիսկ հուշեր չի ունենա: Ասում ես՝ իրեն մեն-մենակ կղզա: Բա իհարկե, կղզա: Մարդիկ իրենց մատնում են մենակության մինչև անգամ հանուն տառապանքի: Ես ուզում եմ, որ նա հանուն քե՛զ իրեն մեն-մենակ ղզա: Մենակությունը կօղնի, որ նա գտնի իրեն, իր սրտի ուզածը դառնա: Մենությունը օգուտ է մարդուն: Հիմա դա միակ բանն է, որ պետք է Քիթիին: Էլ չկա՞ մատուտակի ծամոն:

ԹՈՄ — (Ապշած), Ինչի՞: Մատուտակի՞: (Մտազբաղ պրպտում է): Երևի մատուտակինը լրիվ ծամել ենք: Բայց դեռ մեխակի ունենք, անանուխի, ընկույզի, մուշկի ու մրգահյութի:

ՋՈ — Մի ժամանակ ես ամենից շատ մատուտակինն էի սիրում: Քիթիի համար մի անհանգստանա: Ամեն ինչ լավ կլինի, Թում: Դու իրոք ուզում ես ամուսնանալ նրա հետ, չէ՞:

ԹՈՄ — (Կլխով է անում): Աղնիվ խոսք, Ջո: (Սրտակտուր): Բայց փող չունեմ:

ՋՈ — Իսկ եթե պրոֆեսիոնալ բոնցքամարտի՞կ դառնաս կամ դրա պես մի բան:

ԹՈՄ — Չէէէ՛, Ես չեմ կարող խփել մի մարդու, որն ինձ ոչ մի վատություն չի արել: Նա պիտի էնպիսի բան արած լինի, որ ատելությունից ինձ կորցնեմ:

ՋՈ — Դե ուրեմն մտածիր, թե ինչ կարող ես անել, որ գոնե մի քիչ սրբտովդ լինի:

ԹՈՄ — Երենեկ չէ՞ր իմանայի, Ջո:

- ՋՈ — (Միտքը լարելով, հանկարծ): Թո՛մ, չէի՞ր ուզենա բեռնատար մեքենա քշել:
- ԹՈՄ — (Շանքահար): Մտքովս երբեք չի անցել, Ջո: Այ, դա սրտովս է: Քեզ համար ճամփորդում ես: Ծանապարհներ: Քաղաքներ: Տարկարկանդակներով սուրճ: Չքնաղ հովիտներ, լեռներ, գետակներ, ծառ ու ծաղիկ, արևածագ, մայրամուտ:
- ՋՈ — Դրա մեջ իրոք որ բանաստեղծական բան կա:
- ԹՈՄ — Ջո, դա հենց իմ ուղած գործն է: Նստում ես դեկրն ու ճամփա գնում, նայում շորս կողմդ, ժպտում, ծիծաղում: Ի՞նչ կլինի, որ Քիթիին էլ մեկ-մեկ հետս տանեմ:
- ՋՈ — Գաղափար չունեմ: Տուր տեսնեմ հեռախոսագիրքը: Բայց դու կարո՞ղ ես բեռնատար քշել:
- ԹՈՄ — Բեռնատա՞ր. Ջո, դու գիտես, որ ես ամեն ինչ էլ կարող եմ քշել, մենակ թե շարժիչ ու ակներ ունենա: (Հեռախոսագիրքը տալիս է Ջոյին):
- ՋՈ — (Թերթում է, գտնում): Ըհը՛: Սա է, որ կա: Թաքսիդո յոթանասունինը-զրո-զրո: Էս հինգ սենթանոցը վերցրու, համարը հավաքիր:
- ԹՈՄ — (Մտեճում է հեռախոսին, համարը հավաքում): Այո՛:
- ՋՈ — Միտք Քեյթին ուզիր:
- ԹՈՄ — (Բերանը ծամոնով լի): Միտք Քեյթին կարելի՞ է... (Դադար): Միտքը Բե՛յթ:
- ՋՈ — Գոնե ծամոնը բերանիցդ հանիր:
- ԹՈՄ — (Ծամոնը հանելով): Միտք Բե՛յթ... Այո, այո, միտք Քեյթին... Լավ... Բարև ձեզ, միտք Քեյթ...
- ՋՈ — Ասա՛ թող լսափողը ցած չդնի:
- ԹՈՄ — Խնդրում եմ լսափողը ցած չդնեք:
- ՋՈ — Տուր ձեռքդ, Թո՛մ:

Թո՛մը օգնում է Ջոյին՝ մոտենալու հեռախոսին:

(Լսափողի մեջ, ծամոնը մատներով զգուշորեն բռնած): Բե՛յթ: Ջոն է... Հա: Ուզածիդ պես... Դե լավ, եղածը մի բան չէր... (Դադար): Քեզ մոտ լավ վարորդի տեղ չի՞ ճարվի... (Դադար): Չէ՛ ինչքան գիտեմ: (Թո՛մին): Վարորդական իրավունք ունե՞ս:

ԹՈՄ — (Անհանգստացած): Չունեմ, բայց կարող եմ ստանալ, Ջո:

ՋՈ — (Լսափողի մեջ): Չունի, բայց հեշտ ու հանգիստ կարող է ստանալ... Գրողի ծոցը արհմիությունը: Հետո կմտնի... Ոնց կուզես. թեկուզ անունը փոխապրեզիդենտ դիր ու ասա՛ իր քեֆին է մեքե-

նա քշում... Բա իհարկե... Ինչ ես ասում... էս գիշեր... Ի՞նչ կա
որ... Սան Դիե՞զո... Դե լավ, առայժմ թող առանց վարորդական
իրավունքի մեկնի: Ի՞նչ տարբերություն, գրողը տանի... Հա: Իհար-
կե... Տեսնե՞ս... Եղավ: Հենց հիմա կուղարկեմ: Անմիջապես: (Կա-
խում է լսափողը: Հեռախոսին): Ապրես:

ԹՈՄ — Աշխատելո՞ւ եմ:

ՋՈ — Ուղում է տեսնել քեզ:

ԹՈՄ — Տեսքս մի բանի նմա՞ն է, Ջո:

ՋՈ — (Ուշադիր նայելով նրան): Գլուխդ բարձր պահիր: Կուրծքդ էլ դուրս
գցիր:

Թոմը կատարում է նրա ցուցումները:

Քեթդ ո՞նց է:

ԹՈՄ — Շատ լավ:

ՋՈ — Տեսքդ էլ է շատ լավ: (Մամոնը հանում է բերանից և փաթաթում
«Լիբերթի» հանդեսով): Բախտդ բերեց, Թոմ: Հիմա ինձ լսիր: (Կծում
սրկում է երկար սիգարի ծայրը, կպցնում սիգարը: Մեկական սի-
գար էլ տալիս է Թոմին ու Քիա Քարսոնին): Միտք ձեզ համար:
Սբանք էլ վերցրու: (Երկու սիգար էլ է տալիս Թոմին): Տուր էդ պոչ
խուզածներն էլ մի-մի հատ ծխեն: (Մառնացույց է անում Բարձր-
աշխարհիկ տիկնոջն ու պարոնին):

Թոմը մոտենում է նրանց և, առանց մի բառ ասելու, ամեն մեկին մի-մի
սիգար տալիս: Ամուսինը վիրավորված է. սիգարից հոտ բաշելով՝ դեն է շար-
տում: Կինը մի պահ նայում է սիգարին, ապա դնում բերանը:

ՊԱՐՈՆ — Ի՞նչ ես անում:

ՏԻԿԻՆ — Ազնիվ խոսք, սիրելիս, այնպե՞ս եմ ուզում:

ՊԱՐՈՆ — Դե, գիտես, ամեն ինչին էլ լա՞վ կա, սահմա՞ն կա:

ՏԻԿԻՆ — Բայց ես իրոք շատ եմ ուզում, սիրելիս: (Սիծաղում է, սիգա-
րը նորից դնում բերանը: Շրջվում է Քիա Քարսոնի կողմը: Սա կծում
է, բխում սիգարի ծայրը: Կինը հետևում է նրա օրինակին):

ՊԱՐՈՆ — (Բարձրաձայն): Հինգ հասունացած զավակների մայր է, բայց
դեռ ոսմանտիկ արկածներ է փնտրում: (Գոռում է կնոջ վրա, մինչ
Քիա Քարսոնը վառում է սրա սիգարը): Չհամարձակվե՛ս: Ես աք-
գելո՞ւմ եմ:

ՋՈ — (Բղավելով): Ի՞նչ է պատահել: Հանգի՛ստ թող նրան: Խեղճ կեռչ
հոգին հանեցիր, էլի՛: (Գրեթե առանց դադարի): Հիմա ինձ լսիր:
Թոմ:

Տիկինը կպցրած սիգարը դնում է բերանը և երանուրջամբ ծխում:

Սա քեզ տասը դուլար:

ԹՈՄ — Տասը դուլար:

ՋՈ — Հնարավոր է, որ հենց էս գիշեր դուրս գաս ուղերթի: Նա ուզում է քեզ Սան Դիեգո ուղարկել:

ԹՈՄ — Ջո, ես պիտի Քիթին իմաց տամ:

ՋՈ — Ե՛ս իմաց կտամ:

ԹՈՄ — Ջո, աչքդ նրա վրա պահիր:

ՋՈ — Լավ կլինի, լավ: Հերիք է նրա համար անհանգստանաս: Կորած տեղ չի, Սուրբ Ֆրանցիսկոսի հյուրանոցում է: Տես ինչ եմ ասում: Կնստես տաքսի ու կգնաս Թաունսենդ և Չորրորդ փողոցների անկյունը: Մի մեծ ցուցանակ աչքովդ կրնկնի. «Քեյթի ավտոտրանսպորտային ընկերություն»: Նա սպասելու է քեզ:

ԹՈՄ — Շատ լավ, Ջո: (Բառերը մի կերպ իրար կապելով): Շնորհակալ եմ, Ջո:

ՋՈ — Հիմար-հիմար դուրս մի տուր: Ճամփա ընկիր:

Թոմը գնում է: Տիկինը մերթրեղմերը փչում է սիգարի ծուխը: Թոմի ներառնալուն պես՝ մտնում են Ուեսլին ու Հարին:

ՆԻՔ — էս որտե՞ղ եք թրև գալիս: Հաճախորդներին սլիտի զվարճացնե՞ք, թե՞ չէ: Մի տեսեք ինչ ջոկովի մարդիկ են նստած: (Ցույց է տալիս Բարնրաշխարհիկ տիկնոջն ու պարոնին):

ՈՒԵՍԼԻ — Դուք ասացիք՝ երկրորդ ելույթի համար ժամը տասին գանք:

ՆԻՔ — Ե՛ս եմ ասել:

ՈՒԵՍԼԻ — Հա, սրբ, միստր Նիք, հենց էդպես էլ ասացիք:

ՀԱՐԻ — Բա առաջին ելույթը ոնց էր, ոչի՞նչ:

ՆԻՔ — Առաջինը ելույթ չէր: Մարդ-մարդասանք չկար: Ի՞նչ ելույթ, թե որ հանդիսատես չկա: Մարդիկ վախենում են նավահանգստի կողմը երևալ:

ՀԱՐԻ — Ըհը: Հենց նոր մենք քսանյոթերորդ կառանացցի մոտ էինք: Բեռնակիրներից մեկը ոստիկանի հետ կռվի բռնվեց, ոստիկանն էլ տուր թե կտաս՝ մահակով գլխին հո շհասցրեց: Մեր աչքով տեսանք, ճիշտ չե՞մ ասում, Ուեսլի:

ՈՒԵՍԼԻ — Հա, սրբ, էնտեղ կանգնած նայում էինք, էդ ամեն ինչը մեր աչքով տեսանք:

ՆԻՔ — (Փոֆր-ինչ անհանգստացած): Ուրիշ բան չեղա՞վ:

ՈՒԵՍԼԻ — Բոլորը խառնվեցին, սկսեցին խոսել, իրար հերթ չէին տալիս:

ՀԱՐԻ — Հետո մի մարդ եկավ մեծ մեքենայով ու ասաց, որ հենց հիմա ժողովը կսկսվի, և իրենք հույս ունեն բոլորի պահանջները բավարարել ու վերջ տալ գործադուլին:

ՈՒԵՍԼԻ — Հենց հիմա: Իրիկունը:

ՆԻՔ — Ի՞նչ անենք՝ իրիկուն է: Իսկը ժամանակն է: Մեկ էլ տեսար խեղճ ոստիկանների նյարդերը շղիմացան... մարդիկ են, էլի. վերցրին ու մեկնումեկի վրա կրակ բացեցին: (Հարիին, անսպասելիորեն): Մոտ արի: Իմ փոխարեն վաճառասեղանի հետևը կկանգնես: Ես գնամ կառանացցի կողմերը մի քիչ մաքուր օդ շնչեմ:

ՀԱՐԻ — Աչքիս վրա, սրբ:

ՆԻՔ — (Բարձրաշխարհիկ տիկնոջն ու պարոնին): Հր՛, ընտիր հասարակություն, որոշեցի՞ր ինչ եք պատվիրելու:

ՏԻԿԻՆ — Շամպայն ունե՞ք:

ՆԻՔ — (Ջոյին մատնացույց անելով): Բա ձեր կարծիքով նա իր շշի միջից ինչ է հա լցնում-խմում՝ ջո՞ւր:

ՏԻԿԻՆ — Սառեցրած կա՞:

ՆԻՔ — Ինչքան ուղեք: Արդեն մի ամիս է, նա էստեղ, օր ու գիշեր նրստած, շամպայն է կոնծում:

ՏԻԿԻՆ — Կարելի՞ է մի շիշ:

ՆԻՔ — Վեց դոլար արժի:

ՏԻԿԻՆ — Թեկուզն այդպես. մեզ ձեռ է տալիս:

ՊԱՐՈՆ — Իսկ ես չգիտեմ՝ ձե՞ռ է տալիս, թե՞ չէ: Միայն գիտեմ, որ չեմ ուզում գիտենալ:

Նիքը հանում է բանկոնը և Հարիին օգնում հագնելու: Հարին պարելով մի շիշ շամպայն և երկու գավար է մատուցում տիկնոջն ու պարոնին, վերցնում վեց դոլարը և սպասելով էլ վերադառնում վաճառասեղանի հետևը:

ՆԻՔ — (Վերցնում է վերարկուն ու գլխարկը: Ուեսլիին): Մի քիչ ծընգ-ծընգացրու, տղաս, ծնգծնգացրու:

ՈՒԵՍԼԻ — էս բոպեիս, սրբ, միստր Նիք:

Նիքը գնում է դռան կողմը: Մտնում է Արաբը:

ՆԻՔ — Բարի երեկո, Մահմեդ:

ԱՐԱԲ — Քարը քարին չի մնում:

ՆԻՔ — Ինչ որ կա չկա, կորչում է, գնում: (Դուրս է գալիս):

Ուեսլին կամացուկ դաշնամուր է նվագում: Արաբը մի բաժակ գարեջուր է խմում, հանում շրթհարմոներ և ինքն էլ սկսում նվագել: Ուեսլին նվագակցում է Արաբին:

Մտնում է Քիրի Դյուվայր. նա արտակարգ զեղեցկացել է. հագին նոր զգեստ է: Քայլում է վարանելով, ասես նեղվում է նոխ հանդերձանից, ասես ինձն իրավունք չունի նման շորեր հագնել: Բարձրաշխարհիկ տիկնոջ ու պարոնի վրա նա մեծ տպավորություն է գործում: Հարին ավիթերան եղած՝ նայում է նրան: Ջոն տարված է «Թայմ» կարդալով: Քիրին մոտենում է նրա սեղանին:

ՋՈ — (Աչքերը բարձրացնելով՝ առանց զարմանքի նշույլի նայում է նրան): *Բարի երեկո, Քիրի:*

ՔԻՔԻ — *Բարի երեկո, Ջո:*

ՋՈ — *Ինչ հաճելի է քեզ նորից տեսնել:*

ՔԻՔԻ — *Տաքսիով եկա:*

ՋՈ — *էլի լա՞ց ես եղել:*

Քիրին ի վիճակի չէ պատասխանել:

(Հարիին): *Մի բաժակ բեր:*

Հարին բերում է բաժակը: Ջոն շամպայն է լցնում Քիրիի համար:

ՔԻՔԻ — *Քեզ ասելու բան ունե՞մ:*

ՋՈ — *Խմիր:*

ՔԻՔԻ — *Ես երբեք էստրադային արտիստուհի չեմ եղել: Մենք աղքատ էինք՝ դառն ու դատարկ:*

ՋՈ — *Նստիր, Քիրի:*

ՔԻՔԻ — (Նստում է): *Շատ եմ փորձել աշխատանք գտնել, բայց ոչ մի անգամ բեմ չեմ բարձրացել:*

ՋՈ — *Քո կենացը, Կատերինա Կորանովսկա: Քո և Թոմի կենացը:*

ՔԻՔԻ — (Թախծագին): *Իսկ ո՞ւր է Թոմը:*

ՋՈ — *Նա աշխատանքի է ընդունվել: Բեռնատար է քշելու: էս գիշեր պիտի դուրս գա ուղերթի: Մի երկու օրից կվերադառնա:*

ՔԻՔԻ — (Տխուր): *Ես նրան ասացի, որ կամուսնանամ հետը:*

ՋՈ — *Նա ուզում էր տեսնել քեզ ու մնաս բարով ասել:*

ՔԻՔԻ — *Ախր նա շատ լավն է ինձ նմանի համար: Ոնց որ փոքրիկ տղա լինի: (Հոգնաբեկ): Իսկ ես... ինչ ասես, որ գլխովս չի անցել:*

ՋՈ — *Քիրի Դյուվայլ, ես շատ քշերին եմ տեսել, որ իրոք քեզ նման մաքուր ու անմեղ լինեն: Մի երկու օրից նա հետ կգա: Գնա հյուրանոց ու սպասիր նրան:*

ՔԻՔԻ — *Հենց դրա մասին էլ ուզում էի ասել. չեմ դիմանում մենակությանը: Ես վատն եմ: Ինձ ստիպում եմ, ամեն ինչ անում, բայց ոչ մի օգուտ: Չգիտեմ ինչ բան է: Ինձ պակասում է... (Չեռք անհույս բափ է տալիս):*

ՋՈ — (Փափկասրտորեն): Քիթի, դու իրոք ուզում ես էստե՞ղ վերադառնալ:

ՔԻԹԻ — Չգիտեմ: Դեռ չեմ որոշել: Էնտեղ նույնիսկ ամեն ինչի հոտն է ուրիշ: Չգիտեմ, թե ինձ ոնց զգամ, ինչ մտածեմ: (Հուսահատ շարժումով): Մի բան գիտեմ, որ էնտեղ օտար եմ: Ամբողջ կյանքս հենց էդ բուլոբի մասին եմ երազել, բայց հիմա շատ ուշ է: Ես ամեն ինչ անում եմ, որ ինձ երջանիկ զգամ, բայց դրա փոխարեն անքնահատ հիշում եմ անցած-գնացածն ու սրտասուք թափում:

ՋՈ — Ինչ ասեմ՝ չգիտեմ: Քիթի, ես չէի ուզում սիրտդ ցավացնել:

ՔԻԹԻ — Դու իմ սիրտը չես ցավացրել: Դու միակ մարդն ես, որ իմ նկատմամբ բարի է եղել: Երբեք չեմ հանդիպել քեզ նման մեկին: Ես էլ չեմ հավատում սիրուն, բայց գիտեմ, որ քեզ սիրում եմ, գիտեմ, որ սիրում եմ Թոմին:

ՋՈ — Ես էլ քեզ եմ սիրում, Քիթի Դյուվալ:

ՔԻԹԻ — Նա կուզենա, որ մենք երեխաներ ունենանք: Գիտեմ, կուզենա: Ես էլ կուզենայի: Իհարկե, կուզենայի: Բայց ես չեմ կարող... (Տարուրերում է գլուխը):

ՋՈ — Թոմն ինքը երեխա է: Դու նրա հետ շատ երջանիկ կլինես: Նա ուզում է, որ դու էլ հետը ուղևորությունների մեկնես: Թոմն ստեղծված է հենց քեզ համար: Դու էլ նրա համար ես ստեղծված:

ՔԻԹԻ — (Երեխայավարի): Ուզում ես, որ ես հետ դառնամ հյուրանոց ու սպասեմ նրա՞ն:

ՋՈ — Ես չեմ կարող քեզ թելադրել, թե ինչ անես: Չնայած իմ կարծիքով վատ չէր լինի էդպես:

ՔԻԹԻ — Թե իմանայիր մենակությունից ինչքան եմ տանջվում: Առաջվանից էլ շատ:

ՋՈ — Միգուցե դա բնդամենը մի շաբաթ տևի, Քիթի: (Անսպասելի միտք հղանալով՝ շեշտակի հայացք է նետում նրա վրա): Չէի՞ր ասում, թե գիրք ես ուզում կարդալ: Բանաստեղծություններ, չէ՞:

ՔԻԹԻ — Ես էլ չգիտեի, թե ինչ եմ ասում:

ՋՈ — (Փորձելով ելնել): Դե չէ, իհարկե, գիտեիր: Ինձ թվում է բանաստեղծությունները քեզ գուր կգան: Քիթի, մի լռպե սպասիր էստեղ: Գնամ տեսնեմ չե՞մ կարող քեզ համար մի քանի գիրք ճարել:

ՔԻԹԻ — Կա՛մ, Ջո:

Ջոն պանդոկից դուրս է գնում՝ մեծ շանիե գործադրելով, որպեսզի շնո՞վի: Նավաշչակի ազդանշան: Նրաժողովրդին:

Մտնում է Լրագրավանառ տղան: Փնտրում է Ջոյին: Սիրար կտորվում է, որ Ջոն չկա:

ԼՐԱԳՐԱՎԱՃԱՌ — (Բարձրաշխարհիկ պարունին): Թերթ շեփ ուղում:

ՊԱՐՈՆ — (Չայրալից): Ոչ:

ԼՐԱԳՐԱՎԱՃԱՌ — (Մոտենում է Արաբին): Թերթ, միստր:

ԱՐԱԲ — (Սրտենդած): Քարը քարին չի մնում:

ԼՐԱԳՐԱՎԱՃԱՌ — Ի՞նչ:

ԱՐԱԲ — (Բարկացած): Քարը քարին չի մնում:

ԼՐԱԳՐԱՎԱՃԱՌ — (Գնում է դուռն կողմը, շուտ գալիս, նայում Արաբին, գլուխն օրորում): Քարը քարին չի մնում: Ի՞նչ եք ուղում դրանով ասել:

Մտնում են Բլիֆը և երկու ոստիկան:

(Բլիֆին): Թերթ, միստր:

Բլիֆը մի կողմ է նրում նրան: Լրագրավանառ տղան գնում է:

ԲԼԻՔ — (Տեր ու տիրականի պես շրջում է: Հարիին): Որտե՞ղ է Նիքը:

ՀԱՐԻ — Դուրս եկավ մի քիչ մաքուր օդ շնչի:

ԲԼԻՔ — Բա դո՞ւ ով ես:

ՀԱՐԻ — Հարին:

ԲԼԻՔ — (Արաբին ու Ուեսլիին): Է՛յ, դո՞ւք: Վերջ տվեք:

Արաբն ու Ուեսլին ընդհատում են նվազը:

(Ոտֆից-գլուխ տնտղելով Քիթին): Անունդ ի՞նչ է, քույրիկ:

ՔԻԹԻ — (Բլիֆին նայելով): Ասենք թե Քիթի Դյուվալ: Քե՞զ ինչ: (Նրա ձայնը, ինչպես պիեսի սկզբում, դառնում է կոպիտ, իր ասածի, չոր, բայց և մորմոխալից):

ԲԼԻՔ — (Չայրացած): Լեզուդ քեզ արա, պատռա՛ծ բերան: Հարցերի՛ս պատասխանիր:

ՔԻԹԻ — Դե գլխիցս ոա՞ղ եղիր:

ԲԼԻՔ — (Մոտ գալով, վրփրած): Որտե՞ղ ես ապրում:

ՔԻԹԻ — «Նյու Յորք» հյուրանոցի քսանմեկերորդ սենյակում:

ԲԼԻՔ — Ի՞նչ ես աշխատում:

ՔԻԹԻ — Հիմա չեմ աշխատում: Աշխատանք եմ փնտրում:

ԲԼԻՔ — Ի՞նչ աշխատանք:

Քիթին ի վիճակի չէ պատասխանել:

(Կազազած): Ի՞նչ աշխատանք:

ՔԻՏ ՔԱՐՍՈՆ — (Մոտենալով): Իմ ներկայությամբ կնոջ հետ էդ ձևով չխոսես:

Բլիբը շրջվում է, հայացքը մեխում է քիտ քարտանի դեմքին: Վաճառան-
դանի մոտ կանգնած ոստիկանները շարժվում են նրանց կողմը:

ԲԼԻԲ — (Ոստիկաններին): Վնաս չունի, տղերք: Սրա ճաշը ես իմ ձեռով
կեփեմ: (Քիտ քարտանին): Ինչ ասացի՞ր:

ՔԻՏ ՔԱՐՍՈՆ — էդ ո՞վ է քեզ իրավունք տվել, որ մարդկանց խաթրին
կսլչես: Քեզ ինչի՞ տեղ ես դրել:

Բլիբն առանց մի խոսք ասելու քիտ քարտանին փարշ է տալիս դուրս: Հար-
վածների ձայն, տնօր: Բլիբը վերադառնում է՝ ծանր շնչելով:

ԲԼԻԲ — (Ոստիկաններին): Ամեն ինչ կարգին է, տղերք: Հիմա կարող
եք գնալ: Դրա հոգսը քաշեք: Ուշքի բերեք ու դուրսն էլ խելք դրեք,
որ սրանից հետո իրեն պահել իմանա: (Նորից դառնալով քիթին):
Իսկ դու հարցիս պատասխանիր. ի՞նչ աշխատանք:

ՔԻԹԻ — (Հանգիստ): Պոռնիկ եմ, հասկացա՞ր, ճիճու: Դու շատ լավ գի-
տես ինչ աշխատանք եմ անում: Ես էլ գիտեմ՝ դո՞ւ ինչ ես անում:

ՊԱՐՈՆ — (Ցնցված ու անկեղծորեն խոցված): Ներեցեք, պարոն սպա,
բայց ինձ թվում է, որ ձեր վերաբերմունքով...

ԲԼԻԲ — Սո՛ւս:

ՊԱՐՈՆ — (Ցածրաձայն). — ...դուք ստիպում եք այս խեղճ երեխային
իր վրա սուտ մեղադրանքներ բարդել:

ԲԼԻԲ — Ասացի՛ սո՛ւս:

ՏԻԿԻՆ — Ինչպե՞ս: (Ամուսնուն): Նման վիրավորանքը կո՞ւլ ես տալու:

ԲԼԻԲ — (Պարոնին, որ կանգնել է նստած տեղից): Կուլ չե՞ս տալու:

ՊԱՐՈՆ — (Կնոջ թևը բռնելով): Ես ապահարդան կպահանջեմ: Կյանքս
նորից կսկսեմ: (Կնոջը բռթելով): Արի՛, Գնանք կորչե՛նք այստեղից՝
(Կնոջը հապշտապ դուրս է տանում պանդոկից):

ԲԼԻԲ — (Հայացքով ուղեկցում է նրանց: Քիթին): Ուրեմն էսպես: Նո-
րից սկսենք, բայց լավ իմանաս, ձեռիցս չես պրծնի, եթե ճիշտը
չասես: Անունդ ի՞նչ է:

ՔԻԹԻ — Քիթի Դյուվալ:

ԲԼԻԲ — Որտե՞ղ ես ապրում:

ՔԻԹԻ — Մինչև էս իրիկուն ապրում էի «Նյու Յորք» հյուրանոցի քսանմե-
կերորդ սենյակում: Բայց հիմա տեղափոխվել եմ Սուրբ Ֆրանցիս-
կոսի հյուրանոց:

ԲԼԻԲ — Պա՛հ, Սուրբ Ֆրանցիսկոսի հյուրանոց: Լավ էլ տեղ ես գտել:
Որտե՞ղ ես աշխատում:

ՔԻԹԻ — Աշխատանք եմ փնտրում:

ԲԼԻԲ — Ի՞նչ մասնագիտություն ունես:

ՔԻԹԻ — Արտիստուհի եմ:

ԲԼԻՔ — Ո՞նց չէ: Ո՞ր կինոնկարներում ես խաղացել, ասա մի մենք էլ
իմանանք:

ՔԻԹԻ — Ես էստրադային արտիստուհի եմ:

ԲԼԻՔ — Ստում ես:

Ուեսլին տազնապահար ու անխոս վրդովմունքով լի՝ վեր է կենում տեղից:

ՔԻԹԻ — (Սրտակեղեփ, ինչպես պիեսի սկզբում): Չէ, ճիշտ եմ ասում:

ԲԼԻՔ — Ի՞նչ գործ ունես էստեղ:

ՔԻԹԻ — Եկա իմանամ՝ չե՞մ կարող էստեղ աշխատանք գտնել:

ԲԼԻՔ — Ի՞նչ աշխատանք:

ՔԻԹԻ — Երգել... ու... պարել:

ԲԼԻՔ — Դու ոչ երգել գիտես, ոչ էլ պարել: Ինչո՞ւ ես ստում:

ՔԻԹԻ — Գիտեմ: Ես երգել ու պարել եմ էստրադային ներկայացումներում,
ամբողջ երկրով մեկ հյուրախաղեր տվել:

ԲԼԻՔ — Փշում ես:

ՔԻԹԻ — Բանաստեղծություններ էլ եմ արտասանել:

ԲԼԻՔ — Ասում ես՝ պարե՞լ ես էստրադային ներկայացումներում:

ՔԻԹԻ — Հա:

ԲԼԻՔ — Շատ լավ: Հապա մի ցույց տուր, թե ոնց ես պարում:

ՔԻԹԻ — Չեմ կարող: էստեղ երաժշտություն չկա, համ էլ բեմական հա-
զուստով չեմ:

ԲԼԻՔ — Երաժշտություն կա՛: (Ուեսլին): Մի հինգ սենթանոց պցիր էդ
նվագարկիչի մեջ:

Ուեսլին տեղից չի շարժվում:

Քեզ հետ չե՞մ, շո՛ւտ արա: Մի հինգ սենթանոց պցիր նվագարկիչի
մեջ:

Ուեսլին ենթարկվում է:

(Քիթիին): Ուրեմն էսպես: Բարձրացիր բեմ ու էստրադային մի հա-
մար ցույց տուր, հավեսին մի բան:

Քիթին վեր է կենում: Դանդաղափայլ բարձրանում է բեմ, բայց ի վիճակի
չէ որևէ շարժում անել:

Մտնում է Ջոն՝ ձեռքին երեք կտոր գիւր:

Դե՛, գործի անցիր: Ցույց տուր մի տեսնենք, թե էդ ոնց ես պարում,
որ ամբողջ երկրով մեկ հյուրախաղեր ես տվել:

Քիթին փորձում է էստրադային մի համար կատարել: Ստացվում է ողբերգականորեն գեղանի մի պար:

Ապրե՛ս, ապրե՛ս: Դե՛, հիմա սկսիր շորերդ հանել, ո՞ւմ ես սպասում:

Քիթին հանում է գլխարկը, ապա սկսում ժակետը հանել:

ՋՈ — (Չարմացած, փութկոտ մտաբերում է բեմին): Ցած իջիր էդտեղից (Գրկում իջեցնում է Քիթին):

Քիթին, նրան սեղմված, լալիս է:

(Բլիֆին): Էս ի՞նչ ես անում, գրողը տանի:

ՈՒԵՍԼԻՐ — (Փոփրիկ տղայի պես, զայրույթից դողալով): Այ, սա էր՝ Բլիֆը: Սա՛ ստիպեց, որ շորերը հանի: Մերուկին էլ շան ծեծ տվեց:

Բլիֆը, Ուեսլիին փաշկատելով, գցում է խոհանոց: Հենց այդ պահին մտնում է Թոմը: Բլիֆն սկսում է ծեծել Ուեսլիին:

ԹՈՄ — Էս ի՞նչ է, Ջո: Բա՞ն է պատահել:

ՋՈ — Մեքենայո՞ւմ ես:

ԹՈՄ — Հա, բայց ի՞նչ է պատահել: Քիթին նորից լա՛ց է լինում:

ՋՈ — Սան Դիեգո՞ ես գնում:

ԹՈՄ — Հա, Ջո: Բայց նա ի՞նչ է անում խեղճ սևամորթին:

ՋՈ — Գնա: Սա էլ քեզ փող: Ամեն ինչ կարգի կընկնի: (Քիթին): Մեքենայում կհագնվես: Վերցրու էս գրքերը:

ՈՒԵՍԼԻԻ ՉԱՅՆԸ — Չխփե՛ք, չխփե՛ք, ասում եմ: Սա ձեզ վրա էժան լի նստի: Ա՛յ, կտեսնեք:

ԹՈՄ — Ջո, ախր նա տղային կայլանդակի: Ես դրա հոգին քթից կհանեմ:

ՋՈ — (Դուրս հրելով Թոմին): Գնացեք էստեղից: Սան Դիեգոյում կամուսնանաք: Կհանդիպենք ձեր վերադառնալուց հետո:

Թոմն ու Քիթին գնում են:

Մտնում է Նիֆը և կանգնում վանառասեղանի մոտակա ծայրում:

(Հանում է գրպանից ատրճառակը, նայում): Վաղուց էի ուզում մեկնումեկին սպանել, բայց չգիտեի՝ ում: (Քաշում է հրահանը, շրակվում, ատրճառակը ձեռքի մեջ ամուր սեղմելով՝ ուղղում իր դիմաց և գնում դեպի խոհանոցի դուռը: Մի պահ կանգնում է՝ նայելով Բլիֆին, ուշի-ուշով նշան է բռնում և ձգանը սեղմում):

Կրակոց չկա:

ՆԻՔ — (Վրա է հասնում, խլում ատրճանակը և Ջոյին մի կողմ հրում):

Ինչ ես անում, հո շե՞ս գժվել:

ՋՈ — (Անփույթ, բայց զայրալից): Այ քեզ հիմարի գլուխ: Իր արևին վեցլիցքանի ատրճանակ է ատել. մի անգամ էլ չի կրակում: (Նրատում է՝ աշխարհում ամեն ինչի նկատմամբ քար անտարբերությամբ լցվելով):

Խոհանոցից դուրս է գալիս հեասպառ Բլիֆր:

ՆԻՔ — (Նայելով Բլիֆին, բառերը դանդաղ արտաբերելով): Բլի՛ք, ես քեզ զգուշացրի, որ էստեղ շերևա՛ս: Դե հիմա փասափուսադ քաշիր ու գնա՛: (Բլիֆի օձիֆը բուռն է հավաքում և բռունցքները սեղմած՝ նրան քարշ տալիս դեպի դուռը): Թե որ մեկ էլ կոտրած գդալի պես մեջտեղ ես ընկել, ես քեզ քաշ կտամ էն նույն սենյակը, որտեղ ծեծում էիր սևամորթին ու հոգիդ հանելով՝ խեղդամահ կանեմ, այ էս ձեռներովս: Կորի՛ր աչքիցս: (Դուրս է շարտում Բլիֆին: Հարիին): Գնա տերություն արա էդ սևամորթ տղային:

Հարին վազում է խոհանոց:

Վերադառնում է Ուիլին և առանց որևէ բան նկատելու մտանում խաղամեհենային: Մի նինգ սենթանոց է խցկում մեհենայի նեղֆը, բայց ըստ երևույթին այնքան շեշտակի շարժումով, որ, ոչ այս, ոչ այն, խաղամեհենայի միջից նորից դուրս է պրճնում ազգային դրոշը: Ուիլին ապշահար կանգնում է զգաստ ու պատիվ տալիս: Դրոշակը ցած է իջնում:

ՈՒՎԻԻ — (Կլուլխն է օրորում: Մտախոհ): Թե ինձ մնա, ես աշխարհում մենակ մի երկիր եմ ընդունում՝ մերը: Ինձ որ հարցնեք, Եվրոպան թեկուզ գրողի փա՛յ դառնա: (Մի նոր մետաղադրամ է գցում մեհենայի նեղֆը, հենց այն է ուզում է լծակը սեղմել, երբ դրոշակը նորից դուրս է պրճնում: Կատաղությունից իրեն ուտելով՝ կանգնում է զգաստ, պատիվ տալիս: Նիֆիին, աղերսագին): Այ նիք, էս մեքենան շարքից դուրս է եկել:

ՆԻՔ — (Մոայլամած): Բռունցքով խփիր կողքին:

Ուիլին ամբողջ ուժով մի հարված է հասցնում մեհենայի կողֆին: Հետևանքը լինում է այն, որ դրոշակն անընդմեջ բարձրանում-իջնում է: Ուիլին էլ շարունակ պատիվ է տալիս:

ՈՒՎԷԻ — (Պատիվ տալով): Այ նիք, ախր բան է փշացել:

Հանկարծ խաղամեհենան ինքն իրեն հանդարտվում է: Ուիլին գաղտագողի, ասես մեհենայից թափուն, մի ուրիշ նինգ սենթանոց է մտցնում նեղֆը և նոր խաղ սկսում:

Հնովից լսվում է ատրճառակի կրակոց, որին ճիշտ հաշվարկված ընդմիջումով հաջորդում է երկրորդը: Նիքր վազում է դուրս:

Մտնում է կազմավանառ տղան, գալիս է Ջոյի սեղանի կողմը: Ջգում է, որ մի վատ բան է պատահել:

ԼՐԱԿՐԱՎԱՃԱՌ — (Կամացուկ): Թեթթ շե՞ք ուզում, միստր:

Ջոն շի լսում նրան: Տղան հետ է կաշվում, ուշադիր նայում Ջոյին՝ հրատարակողությունը բարձրացնելու ցանկությամբ լեցուն: Աշխեն ընկնում է եվագարկիչին, մոտենում է, մի մետաղադրամ զցում նեղիք՝ հույս ունենալով, թե երաժշտությունը սիրտ կաա Ջոյին: Նստում է: Աշխենը հառում է Ջոյին:

Լսվում են երաժշտության առաջին հնչյունները: «Միստրի» վայսն է:

Մտնում է Հարբեցողը, դեսուդեն պատվում: Ի վերջո, նստում է:

Վերադառնում է Նիքր:

ՆԻՔ — (Հրեմվանքով): Ջո, Բլիթին սպանե՞լ են: Ինչ-որ մեկը կրակել է նրա վրա, իսկ ոստիկանները շեն էլ փորձում պարզել, թե ով է եղել:

Ջոն շի լսում:

(Հետ-հետ է գնում՝ հայացքը Ջոյից շկտրելով: Գոչում է): Ջո՛:

ՋՈ — (Աշխենը բարձրացնելով): Ի՞նչ կա:

ՆԻՔ — Բլիթին սպանել են:

ՋՈ — Բլիթի՞ն: Սպանե՞լ են: Ինչ լա՞վ է: Թե չէ էս գրողի տարած ատրճառակից բան դուրս չէր գա: Ախր Թոմին զգուշացրել էի, որ լավը առնի:

ՆԻՔ — (Վերցնում է ատրճառակն ու նայում): Ջո, չէ՞ որ դու էլ էիր ուզում է՞ղ մարդուն սպանել:

Խոհանոցից դուրս է գալիս Հարին: Ջոն ատրճառակը վերցնում է Նիքից և դնում պիսակի գրպանը:

Իմ կողմից մի շիշ շամպայն եմ դնում: (Գնում է վանառասեղանի կողմը):

Ջոն վեր է կենում, կախիչից վերցնում է գլխարկն ու վերաբերում: Կազմավանառ տղան ցատկում է տեղից, օգնում նրան վերաբերում նագնելու:

ՆԻՔ — Ի՞նչ է պատահել, Ջո:

ՋՈ — Ոչինչ, Ոչինչ:

ՆԻՔ — Բա շամպա՞յնը:

ՋՈ — Շնորհակալ եմ: (Գնալով դեպի դուռ):

ՆԻՔ — Դեռ տասնմեկը չկա: Ո՞ր ես գնում, Ջո:

ՋՈ — Չգիտեմ: Ոչ մի տեղ:

ՆԻՔ — Վաղը կհանգիպե՞նք:

ՋՈ — Չգիտեմ: Հազիվ թե:

Մտնում է Քիտ Քարսոնը, մտանում Ջոյին: Առանց խոսքի իրար հասկա-
նալով՝ Ջոն ու Քիտ Քարսոնը նայում են միմյանց:

ՋՈ — Հենց նոր ինչ-որ մեկը մարդ է սպանել: Ո՞նց էր:

ՔԻՏ ՔԱՐՍՈՆ — Կյանքումս սրանից լավ երբեք չեմ եղել: (Բարձրաձայն,
պարծենկոտությամբ, բայց խոժոռազեմ): Ժուկով-ժամանակով, դու
էլ իմ որդին ես, մի մարդ սպանեցի: Սան Ֆրանցիսկոյում էր: Եր-
կու փամփուշտով գետին փռեցի: Վաչ թե 1939 թվին էր: Հոկտեմ-
բեր ամսին: Անունը Բլիթ էր, թե Գլիթ էր, միտս չեմ պահել: Հենց
որ տեսա, թե ոնց է կանանց հետ հորդ ու բորդ անում, էլ շամ-
բերեցի: Գնացի տուն, հին-հին օրերից հիշատակ մնացած սաղա-
փե կոթով ատրճանակս վերցրի ու սկսեցի ճամփա պահել Փասի-
ֆիթ փողոցում: Տեսնեմ՝ գալիս է: Երկու անգամ, իրար հետևից որ
չթրխկացրի, ինքն իր հացը կերավ: Սիրուն ատրճանակ ունեի, բայց
ճա՛րս ինչ՝ ջուրը գցեցի:

Հարին, Նիք, Աբարն ու Հարբեցողը խմբվել են Քիտ Քարսոնի շուրջը: Ջոն
պրպտում է գրպանները, հանում ատրճանակը, դնում Քիտ Քարսոնի ձեռքը, հիաց-
մունքով ու սիրով նայում նրան: Դանդաղաժայլ մտանում է փողոց տանող աս-
տիճաններին, շուտ գալիս ու քափահարում ձեռքը: Քիտ Քարսոնը, ապա և մյուս-
ները, մեկ առ մեկ քափահարում են ձեռքերը:

Խաղամենեան նորից սկսում է իր գեղապանձ, հայրենասիրական ընտել հան-
դիսանքը դռշակը դուրս է ցցվում, լույսերն առկայծում են, հեշում է «Ամերի-
կա» երգի մեղեդին:

Վրա է հասնում պիեսի ավարտը:

Վարագույր